

KRÁL JINDŘICH IV.

Díl druhý

*Historická hra v pěti jednáních*

O S O B Y

KRÁL JINDŘICH IV.  
 JINDŘICH, PRINC WALESKÝ,  
*potom KRÁL JINDŘICH V.,*  
 TOMÁŠ, VÉVODA Z CLARENCEU,  
 PRINC JAN Z LANKASTRU,  
 PRINC HUMPHREY Z GLOSTRU, } *jeho synové*  
 HRABĚ WARWICK  
 HRABĚ WESTMORELAND  
 HRABĚ SURREY  
 GOWER  
 HARCOURT  
 BLUNT  
 LORD NEJVYŠŠÍ SUDÍ KRÁLOVSKÝ  
 SLUHA NEJVYŠŠÍHO SUDÍ  
 HRABĚ NORTHUMBERLAND  
 SCROOP, *arcibiskup yorský*  
 LORD MOWBRAY  
 LORD HASTINGS  
 LORD BARDOLF  
 SIR JOHN COLVILLE  
 TRAVERS A MORTON, *v službě Northumberlandově*  
 SIR JOHN FALSTAFF  
 JEHO PANOŠ  
 BARDOLF  
 PISTOL  
 POINS  
 PETO  
 NEHLUBA, } *venkovští soudci*  
 TICHOTA, }  
 DAVID, *sluha Nehlubův*  
 PLESNIVÝ, STÍN, BRADAVIČKA, SLABOCH, BULÍČEK, *branci*  
 PAZOUR a VOSIDLO, *šerifovi drábové*

LADY NORTHUMBERLANDOVÁ  
 LADY PERCYOVÁ  
 PANÍ ČIPERNÁ, *hostinská v Eastcheapu*  
 DORKA DRCHOTKOVÁ

LORDOVÉ a KOMONSTVO, DŮSTOJNÍCI, VOJSKO, VRÁTNÝ, SKLEPNÍCI,  
 DRÁBOVÉ, SLOUŽÍCÍ *atd.*

POVĚST *řikající prolog* a TANEČNÍK *řikající epilog*

Dějiště v Anglicku

## PROLOG

Warkworth. — Před hradem Northumberlandovým.

*(Vystoupí Pověst celá pomalovaná jazyky.)<sup>1</sup>*

Pověst. Otevřte uši! Neb kdo ucpe z vás vchod ke sluchu, když hlučná mluví Zvěst?	5
Já od východu k mdlému západu větrem, svým ořem, děje zjevují, jež na té zeměkouli začaty. Z mých jazyků zní věčná pomluva, již vyslovuji každým nářečím, sluch lidský plnic zvěstmi klamnými. Mír hovořím, co úklad, bezpečím se usmívaje, poraňuje svět. A kdo než Pověst, ano kdo než já vojsk způsobuje strašná sbírání a chystání se ku obraně, když zlá doba, strastí jinou těhotná, se považuje za obtěžkánou tím hrůzovládce, Zmarem válečným, ač není tak? — Jeť Pověst píštalou a řevnivosti <sup>2</sup> na ni pískají a domněnky; a hmaty na ní jsou tak snadné, přístupné, že pitomý ten netvor s nesčetnými hlavami, vždy vrtkavý a svářící se dav, hrát umí na ni. Ale k čemu tak své dobře známé tělo pitvám zde, v své domácnosti? Proč je Pověst tady? Jdu před vítězstvím krále Jindřicha, jenž na krvavém poli shrewsburském mladého Hotspura a jeho lid byl porazil a smělé vzpoury žár	10 15 20 25 30

tak ulil krví samých buřičů.  
 Leč nač tak rázem pravdu mluvit hned?  
 Mým úkolem jest vůkol rozhlásit,  
 že Jindřich Monmouth pod rozlíceným  
 5 pad mečem hrdinského Hotspura  
 a král že Douglasovým před hněvem  
 až k smrti sklonil posvěcenou skrář.  
 To po dědinách rozhlásila jsem  
 od královského pole u Shrewsbury  
 10 až k této tvrzi červotočivé  
 a hrubokamenné, kde Hotspurův  
 si otec, starý lord Northumberland,  
 hrá na chorého. Posel za poslem  
 přichází schvácen a ni jediný  
 15 zpráv nenese, jichž já mu nevnukla.  
 Z úst Pověsti sem nesou těžky lhavé,  
 jež horší bývají než bědy pravé. (*Odejde.*)

## JEDNÁNÍ PRVNÍ

## SCÉNA PRVNÍ

Tamtéž.

(*Vystoupí LORD BARDOLF.*)

LORD BARDOLF. Hej, kdo tu střeží bránu? 5

(*VRÁTNÝ otevře bránu.*)

Kde je hrabě?

VRÁTNÝ. Kdo, říci mám, že jste?

LORD BARDOLF. Rci hraběti,  
lord Bardolf že ho očekává zde. 10VRÁTNÝ. Pan hrabě do zahrady vyšel si;  
jen račte zaklepati na dvířka  
a sám se ozve.(*Vystoupí NORTHUMBERLAND.*)LORD BARDOLF. Tady přichází. (*Odejde vrátný.*) 15NORTHUMBERLAND. Nuž, lorde Bardolfe, co nového?  
Teď každá minuta čin válečný  
by rodit měla. Čas je bouřlivý  
a rozbroj jako překrmený kůň  
se utrhl zdivočen a poráží 20  
vše před sebou.LORD BARDOLF. Ctný hrabě, přináším  
vám od Shrewsbury jakés<sup>3</sup> noviny.

NORTHUMBERLAND. Dej Bůh, by dobré!

LORD BARDOLF. Tak dobré, jak si možno srdci přát. 25

Král sám byl skoro na smrt poraněn  
a štěstím lorda, syna vašeho,  
princ Jindřich na místě byl usmrčen;  
svou rukou Douglas oba Blunty<sup>4</sup> sklál,  
princ Jan a Westmoreland a Stafford prchli 30

a masná hora<sup>5</sup> prince Jindřicha,  
ten koráb, Falstaff, vaším synem jat.  
Ó taký den, tak probojovaný,  
tak sledovaný, šťastně vyhraný  
5 se nezjevil, by věky oslavil  
od zdarů Caesarových!

NORTHUMBERLAND. Jak to víte?  
Zda bojiště jste viděl? Jedete  
sem od Shrewsbury?

10 LORD BARDOLF. S někým, pane můj,  
jsem mluvil, který vyjel odtamtud;  
muž čacký, jména zvučného, a ten  
tu zvěst mi přímo dával za pravou.

15 NORTHUMBERLAND. Hle, zde můj sluha Travers, kterého  
jsem na výzvědy poslal v úterý.

(*Vystoupí TRAVERS.*)

LORD BARDOLF. Já, mylorde, ho cestou předhonił  
a jistotného nemá věru víc,  
než co by po mně mohl vyprávět.

20 NORTHUMBERLAND. Nuž, Traverse, co neseš dobrého?

TRAVERS. Sir Umfrevile<sup>6</sup> mne vrátil, mylorde,  
s radostnou zprávou; lépe osedlán  
mne předjel. Za ním tryskem přihnal se  
kýs šlechtic, chvatem skoro klesaje,  
25 i stanul při mně, aby oddechu  
dal svému koni zkrvácenému.  
Na cestu k Chestru tázal se a já,  
co od Shrewsbury nese nového?  
On řekl mi, že odboj měl zlý den  
30 a mladý Jindřich Ohnivec že zchlad.  
S tím uzdu pustil koni statnému  
a padna vpřed vbod klisně ubohé  
do chvějných boků paty zbrojené  
až po kolečka. Tak se odtrhnul  
35 a cestu během hltati se zdál,  
víc nevyčkav.

NORTHUMBERLAND. Ha, opakuj mi to!  
Řek, mladý Jindřich Ohnivec že zchlad?

Že z Ohnivce je Mrazivec? Že zlý  
měl odboj den?

LORD BARDOLF. Ne, slyšte, mylorde; —  
když mladý lord, váš syn, dnes nevyhrál,  
dám za hedvábné poutko, na mou čest,  
své baronství. Je škoda o tom slov.

NORTHUMBERLAND. Jak tedy ten, co předjel Traverse,  
moh vědět podrobnosti porážky?

LORD BARDOLF. Kdo — ten? To byl jen tulák nějaký,  
jenž ukrad koně, na němž ujížděl,  
a jak jsem živ, jen mluvil do větru.  
Hle, tady více novin přichází.

(*Vystoupí MORTON.*)

NORTHUMBERLAND. Ba, čelo toho muže titulní  
jak list děj hlásá knihy tragické.  
15 Toť jako břeh, kde příboj posupný  
své krutovlády svědky zanechal.  
Mluv, Morton, přicházíš od Shrewsbury?

MORTON. Já letím<sup>7</sup> od Shrewsbury, Milosti,  
kde hrozná smrt svou nejškaredější  
20 si larvu vzala našim k postrachu.

NORTHUMBERLAND. Co syn můj a co bratr? — Chvěješ se  
a bělost na tvé líci schopna víc  
tvůj úkol vyslovit než jazyk tvůj.  
Muž právě takový, tak schvácený,  
25 tak bezduchý, tak tupý, smrtelný  
tak pohledem, tak žalem skosený  
za hluché noci Priamovu zved  
kdys oponu a chtěl mu povědít,  
že Tróje půl mu lehlo popelem —  
30 však Priam dříve oheň postřehl,  
než posel našel slov, a tak i já  
smrt svého Percyho, než hlásáš ji.  
Ty říci chceš: „Váš syn si vedl tak; —  
váš bratr tak; — a takto hrdinský  
35 se Douglas bil“, jich činy smělymi  
můj lačný bavě sluch; leč nakonec  
bys nadobro mne sluchu pozbavil,

- tu chválu jedním vzdechem odvěješ  
řka: „Bratr, syn a všichni mrtvi jsou!“
- MORTON. Douglas je živ a také bratr váš;  
leč, mylorde, váš syn —
- 5 NORTHUMBERLAND. — je nebožtík.  
Hle, jak má podezření hbité rty!  
Kdo toho bojí se, co vědět nechce,  
se z očí jiných pudem dozvídá,  
že čeho bál se, skutkem stalo se.
- 10 Však mluv, Mortone, řekni hraběti,  
že obelhán byl svojí předtuchou,  
a za sladkou to potupu chci brát  
a za to, že jsi tak mi ublížil,  
tě obohatím.
- 15 MORTON. Příliš velkým jste,  
než abych já vám odporovat moh;  
váš duch jest příliš pravdiv, strach váš jist.
- NORTHUMBERLAND. A přec jen neříkej, že Percy padl!  
V tvých očích vidím divné přiznání:
- 20 ty vrtíš hlavou,<sup>8</sup> za hříšno to máš  
neb nebezpečno pravdu vyslovit.  
Když zabit, jen to řekni, bez viny  
jest jazyk hlásající jeho smrt  
a hřeší ten, kdo o mrtvém dí lež,
- 25 ne ten, kdo dí, že mrtvý nežije.  
Však první posel nevtaných zpráv  
má úkol nevděčný a navždy pak  
zní jeho jazyk jako chmurný zvon,  
vždy připomínající hodinku,
- 30 již zvonil zesnulému příteli.
- LORD BARDOLF. Že syn váš mrtev, jest mi k nevěře.
- MORTON. Žel, že vás musím nutit uvěřit,  
co, Bůh to ví, jsem přál si nevidět;  
leč tyto moje oči viděly
- 35 jej v krvi, znavena a bez dechu  
jen slabě Jindřichovi Monmouthovi  
se bránit, jehož hněvem prchlivým  
sklán Percy nikdy neustrašený,  
by nikdy více nevzchopil se živ.
- 40 Nuž zkrátka, jeho smrt — jenž dodával

- svým duchem jiskru nejtupějšímu<sup>9</sup>  
v svém táboře — když rozhlášena, žár  
a oheň vzala srdcím nejlepším  
po jeho vojšti, neboť jeho kov  
lid všecek ocelil, a když pak změk,
- 5 vše ostatní se v sebe zhroutilo  
jak poddajné a těžké olovo.  
A jako sama sebou těžká věc,  
jsouc hnána, letí kvapem nejprudším,  
tak lid náš těžký ztrátou Hotspura
- 10 svou bázni okřídli tu tíží tak,  
že rychlejší k cíli neletí,  
než naše vojsko, spásu hledajíc,  
nám z bojiště se dalo na útěk.  
Tu příliš záhy čacký Worcester jat  
a Douglas krvavý, ten divý Skot,
- 15 jenž statně pracujícím tesákem  
byl třikrát zabil krále podobu,  
teď smyslů pozbýval<sup>10</sup> a okrášlil  
sám hanbu těch, kdož obrátili hřbet,  
a na útěku strachem klopytna,  
pad do zajetí. Konec všeho jest:
- 20 král zvítězil a vyslal rychlou moc  
vám vstříc, mylorde, s mladým Lankastrem  
a Westmorelandem. Tot je úhrn zpráv.
- 25 NORTHUMBERLAND. Dost času budu míti k truchlení.  
Jest v jedu lék a tyto noviny,  
jež zdráva byly by mne schvátily,  
mne nemocného zotavily spíš.
- 30 A jako chudas, jehož horečkou  
ocháblé údy žití břemenem  
se hrouť jako vetché stěžeje,  
když záchvat bolesti ho rozzuří,  
jak blesk se vyrve z rukou strážců svých,  
tak údy moje bolem osláblé
- 35 teď bolem rozlíceny, třikráte  
zas cítí sílu, kterou mívaly.  
A tedy pryč, ty berlo změkčilá!  
Teď šupinatá rukavice krýt  
mi musí ruku klouby z ocele;
- 40

a pryč, ty pokrývko hlav churavých!  
 Tys příliš malichernou záštitou  
 té hlavě, po níž rozdivočelá  
 svým vítězstvím teď míří knížata.  
 5 Teď obvažte mi čelo železem  
 a nastañ nejdrsnější hodina,  
 již čas a úkor mohou přinésti,  
 by na hněvného Northumberlanda  
 se zachmuřily! Nebe zlíbej zem!  
 10 Teď ruka přírody ať nedrží  
 v určených mezích příboj divoký!  
 Ať zhyne řád! A nebuď tento svět  
 již jevištěm, kde dějem rozvlácným  
 se krmí nesvár, ale jeden duch  
 15 ať vládne Kaina prvorozence  
 všem v řadrech, aby srdce veškerá,  
 jak na cesty se dala krvavé,  
 tak skončil se ten výjev surový  
 a temno bylo mrtvých hrobařem!  
 20 TRAVERS. To velké rozčilení, mylorde,  
 vám ubližuje.  
 LORD BARDOLF. Milý hrabě, jen  
 svou moudrost nevzdalujte od své cti.  
 MORTON. Na vašem zdraví visí životy  
 25 všech vašich oddaných vám soudruhů;  
 a to, když bouřné rozčilenosti  
 je vydáte, jde nutně zmaru vstříc.  
 Sám, jasný lorde, čáky válečné  
 jste odhadl a sčítal úhrnem,  
 30 co můž se stát, než řek jste: „Do zbraně!“  
 Sám tušil jste, že v řeži bitevní  
 váš syn snad padne; známo bylo vám,  
 že po vlasu<sup>11</sup> jde přes nebezpečí  
 a spíše spadne doň, než přejde je.  
 35 Tím byl jste jist, že tělo přístupné  
 má ranám, jizvám; jeho smělý duch  
 že ponese ho v tíseň nejtuzší; —  
 však řek jste: „Jdi!“ a takového nic,  
 40 ač budilo tak silné obavy,  
 nezvratný záměr zdržet nemohlo.

Co tedy stalo se, co přinesl  
 ten smělý podnik více nežli to,  
 že jest, co mohlo každou chvíli být?  
 LORD BARDOLF. My všichni, které s vámi postihla  
 5 ta ztráta, věděli, že na moře  
 se odvažujem nebezpečně tak,  
 že vyváznouti žitím bylo nám  
 jak sázka jedné proti desíti.  
 A přec jen jsme si toho troufali,  
 10 neb zisk, jenž kynul, dusil ohledy  
 na obávané nebezpečnosti  
 a překoceni troufáme si zas.  
 Nuž hrdla, statky nasadme a vše.  
 MORTON. Je víc než čas; a, pane vznešený,  
 jak slyším bezpečně a pravdou dím,  
 15 též čacký arcibiskup yorský vtrh  
 již mocně<sup>12</sup> do pole; a on jest muž,  
 jenž lid svůj víže dvojí jistotou.  
 Váš syn, mylorde, jenom těla měl,  
 20 jen stíny, zdání mužů k zápasu,  
 neb slovo vzpoura činnost dělilo  
 jich těl a duší; bojovali pak  
 jen s nechutí a z donucenosti,  
 jak lidé pijou lék, a jejich zbraň  
 25 jen při nás být se zdála, ale duch  
 a duše jejich slovem buřičství  
 tak zamrzly jak ryby v rybníce.  
 Teď ale biskup činí z odboje  
 věc náboženství. Za upřímného  
 30 a myslí zbožného jej majíce,  
 jej tělem svým i duší sledují.  
 On šíří odboj krví sličného  
 kdys krále Richarda, jež s pomfretských  
 se dlaždic seškrabuje; svoji věc  
 35 a při svou odvozuje od nebes  
 řka, že chce chránit krvácející  
 tu zemi sténající o život  
 pod velkým Bolingbrokem; a tak jdou  
 malí a velcí za ním v zástupech.  
 40 NORTHUMBERLAND. To vše mi známo; leč bych pravdu děl,

z mé mysli vyhladil to zármutek.

Teď pojdte se mnou dovnitř; každý rad,  
jak nejlíp ochránit a pomstít se,  
a listy, posly přátel získat hled,  
5 jichž málo tak a tolik třeba teď. (*Odejdou.*)

## SCÉNA DRUHÁ

Londýn. — Ulice.

(*Vystoupí FALSTAFF a PANOŠ<sup>13</sup> nesoucí mu štít a meč.*)

FALSTAFF. Nu, ty Goliáši, co říká doktor mé vodě?<sup>14</sup>

10 PANOŠ. Řekl, pane, že voda sama je dobrá, zdravá voda, ale že osoba, od níž pochází, snad má více neduhů, než sama ví.

FALSTAFF. Lidé všelikého druhu jsou na to pyšní, mohou-li si mne dobírat. Mozek té bláznivě zhnětené hlíny,<sup>15</sup> člověka, není schopen vymyslet si něco směšného nad to, co nevymyslím si  
15 já sám aneb co nevymyslí se o mně. Nejsem pouze vtipný sám v sobě, ale jsem také příčinou vtipnosti u jiných. Krácím tady před tebou jako svině, která požrala<sup>16</sup> všechna svá selata až na jedno. Nedal-li mi tě princ do služby jen proto, abych se od tebe svou nehorázností ještě více odrazil, nemám již ani špetky rozumu. Ty prožluklá mandragoro,<sup>17</sup> lépe se hodíš, abych tě nosil za čepicí, než abys mi chodil v patách. Nikdy dříve jsem nebyl obsluhován achátovou figurkou, až teď; ale nezasadím tě ani do zlata, ani do stříbra, nýbrž do hadrů a pošlu tě zpátky tvému pánu jako klenot; — ano, tomu klenotu<sup>18</sup> všech princů,  
25 tvému pánu, na jehož bradě není ještě chmýrku! Dříve mi dlaň vousem obrosíte, než on dostane vousku na líci; a přece jen se neostýchá říkati, že má tvář královskou.<sup>19</sup> Inu, Bůh mu ji uprav, zlíbí-li se mu; až dosud mu ji chloupkem nezkažil. Zatím jen ať si nechá tu královskou tvář a holič na ní co živ groše nevydělá. A přece jen si kokrhá, jako by mužem byl již od těch dob  
30 co jeho otec byl ještě mládencem. Ať si jen zachová svou milostnost,<sup>20</sup> u mne již skoro vyšel z milosti, ujišťuji ho. — Co řekl mistr Dombledon o tom atlasu na můj kabátec a nadouvané kalhoty?<sup>21</sup>

PANOŠ. Řekl, pane, abyste mu zjednal lepší jistotu, než je Bardolf.  
35 Nechce vzít ani jeho úpis, ani váš; ta jistota že se mu nelíbí.<sup>22</sup>

FALSTAFF. Ať ho peklo pohltí jako toho bohatého hloutouna!<sup>23</sup> A dejž Bůh, aby mu jazyk ještě více zprah. Prokletý Achitofel, darebácký, stále mrkající chlap!<sup>24</sup> Míti co dělat se šlechticem a žádat jistotu! Ty lotrovské, lysé kotrby už nenosí nic jiného než vysoké střevíce a svazky klíčů v pase, a vezme-li člověk u nich něco  
5 poctivě na dluh, žádají jistotu. Bylo by mi zrovna tak milo, aby mi nandali do úst jedu, jako když cpou mi do nich jistotu. Očekával jsem, že mi pošle dvaadvacet loket atlasu, jako že jsem poctivý rytíř, a on mi přijde s jistotou! Dobrá, ať se vyspí v jistotě, neboť má roh hojnosti<sup>25</sup> a lehkost jeho ženy jím prosvítá. A přece toho nevidí, ač má svou vlastní rohovou lucernu, aby si posvítíl.  
— Kde je Bardolf?

PANOŠ. Šel do Smithfieldu<sup>26</sup> koupit koně Vaší Vzácnosti.

FALSTAFF. Já si koupil jej mezi pobudy u chrámu pavelského,<sup>27</sup> a on mi kupuje koně od šejdřů v Smithfieldu. Teď už neschází  
15 než abych se oženil v hampejzu, a měl bych, jak náleží, sluhu, koně i ženu.<sup>28</sup>

(*Vystoupí LORD NEJVYŠŠÍ SUDÍ a SLUHA.*)

PANOŠ. Vašnosti, tamhle jde ten urozený pán, jenž dal prince zatknouti proto, že jej udeřil kvůli Bardolfovi.<sup>29</sup>

FALSTAFF. Honem za mnou; nechci ho vidět.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Kdo je ten člověk, co tamto jde?

SLUHA. Falstaff, s dovolením Vaší Urozenosti.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Ten, který měl být vyšetřován<sup>30</sup> pro loupež?

SLUHA. Týž, mylorde; ale od těch dob vykonal dobré služby  
25 u Shrewsbury, a jak slyším, odchází teď s nějakým posláním<sup>31</sup> k lordu Janu z Lankastru.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Tedy do Yorku? Zavolej mi ho.

SLUHA. Sire Johne Falstaffe!

FALSTAFF. Chlapče, řekni mu, že jsem hluchý.

PANOŠ. Musíte volat hlasitěji; můj pán je hluchý.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Toť se ví, že jest, jedná-li se o něco slušného. Jdi, zatahej ho za rukáv, musím s ním promluvit.

SLUHA. Sire Johne!

FALSTAFF. Co! — Tak mladé chlapisko a žebrá? Nejsou války? —  
35 Není co dělat? — Nemá král zapotřebí poddaných? — Není u buřičů nouze o vojáky? Ač je to hanba státi na kterékoli straně mimo jednu, jest větší hanba žebrat než státi na straně nejhorší, i kdyby horší byla, než slovem buřičství lze vyslovit.



SLUHA. Mýlíte se ve mně, pane.

FALSTAFF. Aj, pane, snad jsem neřekl, že jste poctivý člověk? Krom svého rytířství<sup>32</sup> a své vojenské cti byl bych v hrdlo lhal, kdybych to byl řekl.

5 SLUHA. Tedy vás prosím, pane, odložte stranou své rytířství a svou vojenskou čest a dovolte mi, abych vám řekl, že v hrdlo lžete, díte-li, že jsem cos jiného než poctivý muž.

FALSTAFF. Já ti dovolit, abys mi to řekl! Já odložiti to, co se mnou srostlo! Dám-li ti k tomu dovolení, ať visím, a vezmeš-li si do-  
10 volení ty, lépe tobě bude na šibenici. Klid se, ty slídičský hafane!<sup>33</sup> Pryč!

SLUHA. Mylord chce mluvit s vámi.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Sire Johne Falstaffe, na slovo!

FALSTAFF. Můj drahý lorde! Dej Bůh Vaší Urozenosti dobrý den!  
15 Těší mne, že vidím Vaši Urozenost na ulici; slyšet jsem, že Vaše Urozenost je nemocna. Doufám, že Vaše Urozenost vyšla jen se svolením lékařským. Vaše Urozenost, byť ještě z mládí zcela nevykročila, má přec už tak malý nádech staroby, tak něco z koenné slanosti času a musím Vaši Urozenost pokorně pro-  
20 sití, aby pečlivě svého zdraví šetřila.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Sire Johne, dal jsem vás k sobě obeslati před vaší výpravou ke Shrewsbury.

FALSTAFF. S dovolením Vaší Urozenosti, doslýchám, že se Jeho Veličenstvo vrátilo z Walesu poněkud schvácano.<sup>34</sup>

25 NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Nemluvím o Jeho Veličenstvu. Vy jste nepřišel, když jste byl obeslán.

FALSTAFF. A kromě toho doslýchám, že se o Jeho Milost pokouší taková ta nějaká prožluklá mrtvice.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Ano, Bůh jej pozdrav! Ale, prosím vás, nechte mne  
30 s vámi promluvit.

FALSTAFF. Ta mrtvice, jak tomu já rozumím, je, s dovolením Vaší Urozenosti, jakýsi druh letargie; něco jako ospalost v krvi, takové čertové lechtání.<sup>35</sup>

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Co mi to povídáte? — Buď si to jak buď.

35 FALSTAFF. Pochází od přílišného zármutku, duševního přepracování, otřesení<sup>36</sup> mozku. Četl jsem o příčinách jejích účinků v Galenovi. Je to jakási hluchota.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Myslím, že vy jste propadl té chorobě, neboť neslyšíte, co mluvím.

40 FALSTAFF. Velmi dobře, mylorde, velmi dobře. Spíše, s vaším

dovolením, jest to neduh neposlouchání, nemoc roztržitosti, kterou jsem tak těžce navštíven.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Sevřít vám tak paty do klad, to by vám zbystřilo sluch a mně by zrovna o to nebylo, státi se vaším lékařem.

FALSTAFF. Jsem chudý jako Job, mylorde, ale ne tak trpěliv. Vaše  
5 Urozenost mi může předeepsat medicinu vězení s ohledem na moji chudobu; ale jak bych měl trpělivě užívati vašeho receptu, o tom by mohl i mudřec míti půl škrupule<sup>37</sup> pochybnosti, ano celou škrupuli.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Obeslal jsem vás, když byly věci proti vám na  
10 život a na smrt, abyste přišel ke mně na slovo.

FALSTAFF. Jakož mi tenkrát poradil učený znalec zákonů naší zeměsprávy,<sup>38</sup> tedy jsem nepřišel.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Ano, abych pravdu děl, rytíři Johne, šlapete těžce  
15 po své cti.

FALSTAFF. Nikdo s mým opaskem nemoh by šlapat lehčeji.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Vaše prostředky jsou velmi hubené a vaše potřeby  
velké.

FALSTAFF. Rád bych, aby to bylo obráceně, aby mé prostředky  
20 byly tučnější a já v pasu hubenější.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Vy jste svedl mladého prince na scestí.

FALSTAFF. Princ svedl mne. Já jsem ten slepý<sup>39</sup> muž s velkým břichem a on jest můj vůdčí pes.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Nuže, nerad bych jitril právě zacelenou ránu; vaše  
25 zásluhy u Shrewsbury trochu pozlatily vaši noční výpravu u Gadshillu. Můžete poděkovati neklidným časům za klidné ututlání oné věci.

FALSTAFF. Mylorde?

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Ale že je teď vše spraveno, zachovejte to; nebuďte  
30 spícího vlka.

FALSTAFF. Vzbudit vlka je zrovna tak zlé jako — čenichat lišku.<sup>40</sup>

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Hledte, jste mi jako svíčka skoro dohořelá.

FALSTAFF. Hodovní svíčka,<sup>41</sup> mylorde, samý lůj. Mohl bych také  
říci hromnice pro svou ohromnost.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Každý bílý chloupek na vaší tváři měl by svědčit  
35 o vášnosti.

FALSTAFF. O váze, váze, váze!

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Chodíte za mladým princem v patách jako jeho  
zlý duch.<sup>42</sup>

FALSTAFF. Ne tak, mylorde, takový duch jest lehká bytost, ale 40

tuším, že kdo se na mne podívá, mne vezme bez vážení. A přece do jisté míry uznávám, že zrovna létat neumím; ani sám nevím proč. Ctnost za těchto hokynářských časů jest tak málo vážena, že se opravdová statečnost dala na medvědářství. Schopný duch stal se krčmářem a maří svůj důvtip účtováním; a všechny jiné dary muže zdobící, jak už zloba toho věku je utvařuje, nestojí za fatku. Vy staří nechápete spády nás mladých; měříte rozpálenost našich jater<sup>43</sup> hořkostí své žluče; — a my, kteří stojíme ještě v prvním šiku mládí, jsme arcíř, přiznávám se, podšité kopy.

10 NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Kladete své jméno do seznamu mladých, vy, jenž jste zapsán mezi staré všemi známkami věku? Nemáte-li oči ztrhané, suchou ruku, žlutou tvář, bílý vous, chudnoucí lýtko, rostoucí břich, vyšeptalý hlas, krátký dech, velký lalok, malý rozum a vše, co je na vás, uvadlé starobou? A vy říkáte o sobě, že

15 jste mlád? Fúj, fúj, fúj, sire Johne!

FALSTAFF. Já se narodil, mylorde, o třetí hodině odpoledne<sup>44</sup> s bílou hlavou a poněkud kulatým bříškem. O hlas přišel jsem hlučným prozpěvováním kostelních písní.<sup>45</sup> Dále své mládí dokazovati nechci. Abych pravdu děl, jsem stár jen rozvážností a rozumem, a kdo by tak chtěl se mnou o závod metat kozelce a vsadit se o tisíc hřiven,<sup>46</sup> ať mi jen ty peníze půjčí a uvidí! Co se týče toho pohlavku, který vám princ dal, dal vám ho jako hrubý princ a vy jste ho přijal jako uhlažený lord. Vyplísnil jsem ho proto a mladý lev se kaje, arcíř ne v popelu a šerce, ale v novém hedvábí a starém šery.

25 NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Inu, Bůh sešli princovi lepšího společníka!

FALSTAFF. Bůh sešli společníkovi lepšího prince! Já se ho zbavit nemohu.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Nuže, král vás tedy s princem rozvedl. Jak slyším, potáhnete vy s lordem Janem Lankastrem proti arcibiskupovi a hraběti z Northumberlandu.

30 FALSTAFF. Ano, za to mám co děkovat vašemu roztomilému, líbeznému důvtipu. Ale modlete se všichni vy, kteří líbáte paní bohyni míru doma, aby se naše vojska nasetkala v parný den, neboť, přísambůh, beru s sebou do pole jen dvě košile a nehodlám se příliš upotit. Bude-li vedro a zamávám-li něčím jiným než lahví, ať si už nikdy neodchrlím zdráv.<sup>47</sup> Jediná nebezpečná věc nevystrčí hlavu, aniž by mne hned do toho nehali. — Inu, věčně to také vydržeti nemohu; ale bylo to odjakživa zvykem u našeho anglického národa, měl-li něco nad-

40

obyčejného, udělat to všedním. Když už mermomocí říkáte, že jsem stár, měli byste mi dát pokoj. Kéž by se Bohu líbilo, aby jméno mé nebylo tak hrozné nepříteli jako jest! — Lépe aby mne do smrti užral rez, než abych byl odrhnut v nic tím věčným šarováním.<sup>48</sup>

5 NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Jen buďte poctivým, buďte poctivým; a Bůh žehnej vaší výpravě!

FALSTAFF. Neráčila by mi Vaše Urozenost půjčit tisíc liber na výzbroj?

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Ani haléře, ani haléře. Jste příliš netrpěliv, než abyste uchoval krejcaru.<sup>49</sup> Mějte se dobře; a doporučte mne laskavosti mého strýce Westmorelanda. (*Odejdou nejvyšší sudí a sluha.*)

10 FALSTAFF. Udělám-li to, dejte mi šňupku bořicím beranem.<sup>50</sup> Člověk si může zrovna tak málo mysliti stáří bez lakoty jako mladé údy bez rozkošnictví. Ale dna, dna potrápí jednoho a francouzská nemoc<sup>51</sup> škube v druhém, a tak staří i mladí mají toho dost i bez mé kletby. — Chlapče!

PANOŠ. Poroučíte?

FALSTAFF. Kolik ještě mám v měšci?

20 PANOŠ. Sedm pětníků a dva haléře.<sup>52</sup>

FALSTAFF. Nemohu najítí léku proti souchotinám svého měšce; dluhy to jenom prodlužují a prodlužují, ale neduh jest nevyhoiditelný. Jdi, dones to psaní mylordu z Lankastru, to zde princovi, to hraběti z Westmorelandu a tohle staré paní Voršile, které jsem co týden přísahal, že si ji vezmu, od té chvíle, co jsem postřehl první bílý chloupek na bradě. Pospěš; víš, kde mne nalezneš. (*Odejde panoš.*) Francouzský mor na tu dnu; nebo dna do toho moru! Neboť jedno nebo druhé začíná mi hrátí čertovinu ve velkém palci. Ale co na tom, že kulhám; položím to na účet války a můj graciál bude se pak zdáti věcí tím slušnější. Vtipná hlava využitkuje všeho; a já si z nemoci udělám prodejné zboží. (*Odejde.*)

30

## SCÉNA TŘETÍ

York. — Palác arcibiskupský.

(Vystoupí ARCIBISKUP a LORDOVÉ HASTINGS, MOWBRAY a BARDOLF.)

- 5 ARCIBISKUP YORSKÝ. Tak znáte naši věc i prostředky;  
a teď vás prosím, ctění přátelé,  
o našich čácích zcela upřímně  
se vyslovte. — A tedy nejprve  
co vy říkáte, lorde maršálku?
- 10 MOWBRAY. Věc, pro niž povstali jsme, uznávám;  
leč rád bych lépe ubezpečen byl,  
jak rozmnožíme svoje pomůcky,  
by s čely smělymi a pevnými  
nám bylo možno moci královské
- 15 se postaviti.  
HASTINGS. Součet našich vojsk  
na pětadvacet tisíc vybraných  
se páčí mužů chvíli nynější;  
a zálohy nám žijou v doufání
- 20 do velikého Northumberlanda,  
jenž v srdci hoří žárem úkorů.  
LORD BARDOLF. Jde tedy o to, lorde Hastingsi,  
zda pětadvacet tisíc nynějších  
muž bez Northumberlanda k bitvě stát.
- 25 HASTINGS. S ním jistě.  
LORD BARDOLF. Ano, o to právě jde;  
leč jsme-li příliš slabí bez něho,  
my, po mém soudu, bychom neměli  
se dříve pouštět příliš daleko,
- 30 než bude jeho pomoc po ruce;  
neb v podniknutí tváře krvavé  
jak toto neměly by místa mít  
nižádná domněnka ni čekání  
a spoléhání v pomoc nejistou.
- 35 ARCIBISKUP YORSKÝ. To zcela pravda, lorde Bardolfe;  
tak bylo u Shrewsbury s Hotspurem.  
LORD BARDOLF. Tak jest, mylorde; sílen nadějí  
jed vítr slibované pomoci<sup>53</sup>

- a lichotil si mocí domnělou  
o mnoho menší, nežli nejmenší  
byl jeho sen. A tak s tou velikou  
svou obrazností, bláznům příslušnou,  
ved na smrt vojsko své a mhouře zrak
- 5 se uvrh v záhubu.  
HASTINGS. Však dovolte,  
to ještě nikdy neuškodilo  
dbát možností a různých nadějí.
- 10 LORD BARDOLF. Ó uškodí to, když té války ráz,  
té chvíle činnost, celá naše věc  
tak bude živiti se nadějí,  
jak záhy z jara puky vídáme,  
kde naděje, že v plody dospějí,  
je méně jista, než je obava,
- 15 že mráz je spálí. Stavět chceme-li,  
my nejprv staveniště obhlédnem,  
pak nakreslíme plán, a vidouce  
tvar domu, stavby náklad čítáme,  
a naši možnost přesahuje-li,
- 20 co učiníme, nežli nový plán  
že načrtnem, kde méně místností,  
neb stavby zanecháme docela?  
Tím více v tomto velkém podniku,  
kde o strhnutí říše jedná se
- 25 a zbudování jiné, radno nám  
si obhlédnouti polohu i plán,  
o jistých základech se uradit, —  
se optat stavitelů, uvážit  
své prostředky, zda schopny podniknout
- 30 to dílo, zvážit všechny překážky:  
sic na papíře opevňujem se  
a číslicemi, užívajíce  
na místě mužů pouze jejich jmen  
jak ten, kdo nakresliv si domu plán
- 35 nad svoji možnost postaviti jej,  
když v polovici jest, být nechá tak  
a zůstaví svůj nehotový dům  
za nahou kořist mrakům plačícím  
a ukrutnosti vzpurné zimy v plen.
- 40

HASTINGS. Nuž připustme, že naše naděje,  
 tak mnohoslibné, mrtvé zrodí se  
 a v řadách našich poslední je muž,  
 ježž očekáváme, přec mněm, že jsme  
 5 i tak dost silní králi čeliti.

LORD BARDOLF. Má král jen pětadvacet tisíc mužů ?  
 HASTINGS. Nic více proti nám; ba tolik ne.  
 Jeť jeho vojsko v těchto bouřných dnech  
 v tré rozděleno; na Francouze jde  
 10 sbor jeden, druhý proti Glendowrovi  
 a třetí musí podstoupiti nás.  
 Tak slabý král jest ve tré rozštěpen  
 a jeho pokladny zní prázdnotou  
 a dutou chudobou.

15 ARCIBISKUP YORSKÝ. Že srazil by  
 své různé sbory, aby proti nám  
 šel v plné síle, netřeba se bát.

HASTINGS. Když učiní tak, záda zůstanou  
 mu nekryta a Frank a Welšané  
 20 jej poštvou v patách; o to není strach.

LORD BARDOLF. Kdo, myslíte, sem vede jeho lid ?  
 HASTINGS. Jan z Lankastru a Westmoreland; on sám  
 a Jindřich Monmouth vytrh na Welše;  
 kdo proti Frankům v čelo postaven,  
 25 zpráv nemám jiných.

ARCIBISKUP YORSKÝ. Nuže kupředu,  
 a rozhlašme, proč zbraň jsme pozvedli.  
 Stát svojí vlastní volbou churaví,  
 v své příliš lačné lásce přejed se.  
 30 Má nejisté a vratké bydlení,  
 kdo na lidovém srdci buduje.  
 Ó tupé množství, jak jsi jásalo,  
 až k nebi Bolingbroka žehnajíc,  
 dřív než byl tím, čím chtělo jsi ho mít!

35 A teď, když po tvém přání upraven,  
 ty žroute zvířecí, tak jsi ho pln,  
 že sám se dráždíš, bys ho vydávil.  
 Tak, tak, ty sprostý pse, jsi z hltavých  
 svých útrob vyvrh krále Richarda;  
 40 a teď bys žral ten mrtvý vývržek

a vyješ po něm. Nač teď spoléhat ?  
 Ti, kteří chtěli, když byl Richard živ,  
 by zemřel, jeho hrob teď milují.  
 Ty, kterýs na hlavu mu spanilou  
 kdys metal prach, an hrdým Londýnem  
 5 za Bolingbrokem obdivovaným  
 šel v patách vzdychaje, teď naříkáš:  
 „Ó hlíno, vrat nám krále onoho  
 a toho vezmi!“ Lidstvo nešťastné,  
 co bylo, bude, za nejlepší máš  
 10 a věcmi přítomnými pohrdáš!

MOWBRAY. Tož máme vojsko sešikovat hned ?  
 HASTINGS. Jsme času poddaní; čas velí: Vpřed! (*Odejdou.*)

## JEDNÁNÍ DRUHÉ

## SCÉNA PRVNÍ

Londýn. — Ulice.

(Vystoupí HOSTINSKÁ, PAZOUR a jeho HOCH; za nimi  
VOSIDLO.)

5

HOSTINSKÁ. Kmotře Pazoure, podal jste tu žalobu?

PAZOUR. Je podána.

HOSTINSKÁ. Kde je váš pomocník? Je to rázný chlapík? — Zastane svou věc?<sup>54</sup>

10 PAZOUR. Chlapče, kde je Vosidlo?

HOSTINSKÁ. Ó ty můj božínku, ano! — Milý pan Vosidlo.

VOSIDLO. Zde, zde.

PAZOUR. Vosidlo, musíme zatknouti sira Johna Falstaffa.

15 HOSTINSKÁ. Ano, milý pane Vosidlo; já ho zažalovala a všechno všudy.

VOSIDLO. Může se přihodit, že to někoho z nás bude stát život, neboť on bude bodat.

HOSTINSKÁ. Ach nastojte, jen pozor na něho! On mne probod<sup>55</sup> pod mou vlastní střechou a zrovna zvířecky. Věřte mi, ten se neohlží, jaké neštěstí způsobí, má-li jednou vytaseno. Ohání se vám jako sám ďábel a neušetří ani muže, ani ženy, ani dítěte.

20

PAZOUR. Jen dostanu-li se mu na kejhák, málo si budu dělat z jeho bodání!

HOSTINSKÁ. Já také nic. Budu vám k ruce.

25 PAZOUR. Jen až mi přijde pod pěst; jen co ho popadnu do kleští...

HOSTINSKÁ. Jsem na mizině, ujde-li mi na vojnu; jak vám povídám, jeho řád na mé tabuli nemá konce. Milý kmotře Pazoure, držte ho pevně; milý sousede Vosidlo, nedejte mu upláchnout. Chodívá často — s dovolením Vaší Neohroženosti — sem na roh k Paštice<sup>56</sup> kupovat sedlo; je pozván k obědu u Levhartí hlavy v Lumbertské ulici k mistru Hladkému, obchodníku s hedvá-

30

bím. Prosím vás, když už ta moje žaloba je v protokolu a celý svět o tom ví, dožeňte ho k zodpovědnosti. Sto hriven je těžký úvěr pro ubohou opuštěnou ženu. A já to snášela, snášela a snášela a já byla odkazována, odkazována a odkazována den ode dne až hanba pomyslit. Není špetky poctivosti v takovém jed-  
nání, leda té, že by ženská byla oslem a zvířetem a musela si  
od každého dareby dát všechno líbit. Hle, tam přichází, a ten  
arciničema s malvazírovým<sup>57</sup> nosem, Bardolf, s ním. Konejte  
svou povinnost, konejte svou povinnost, kmotře Pazoure a kmotře  
Vosidlo, konejte mi svou povinnost.

5

10

15

20

25

(Vystoupí FALSTAFF, PANOŠ a BARDOLF.)

FALSTAFF. Nu, co? — Komu tady padla kobyla?<sup>58</sup> Co se děje?

PAZOUR. Sire Johne, zatýkám vás na žalobu paní Čiperné.

FALSTAFF. Vari, holomci! Tas, Bardolfe; sraz tomu lotru hlavu; hoď tu šlundru do stoky!

HOSTINSKÁ. Mne hodit do stoky! Já tebe hodím do stoky. Ty tak, ty tak, ty pankartský zlosyne? Vražda, vražda! Ach, ty zabijácký darebo, chceš ty mordovat úředníky boží a královny? Ach, ty vražedný lotře, tys mordýř, vrah mužů a vrah žen.

FALSTAFF. Drž mi je od těla, Bardolfe.

PAZOUR. Pomoc, pomoc!<sup>59</sup>HOSTINSKÁ. Dobří lidé, pomoc nebo dvě! Ty tedy nechceš, ty nechceš, nechceš? Jen se jim dej, ty lotře, jen se dej, ty konopné semínko!<sup>60</sup>PANOŠ. Vari, ty čarodějnice, ty ochechule, ty onuce, sic ti záda<sup>61</sup> polechtám!

(Vystoupí LORD NEJVYŠŠÍ SUDÍ se svými lidmi.)

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Co se děje? Ticho tady!

HOSTINSKÁ. Milostivý pane, prokažte mi dobrodiní. Prosím vás, zastaňte se mne.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Jak, sire Johne, co tu hlučíte?

Zda je to slušno na váš stav i čas a službu? Měl byste již k Yorku jet.

Ty, brachu, zpátky! Proč se věšíš naň?

HOSTINSKÁ. Ó můj nejvzácnější pane, s dovolením Vaší Milosti, jsem chudá vdova z Eastcheapu a on byl zatknut na mou žalobu.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Pro jakou sumu?

HOSTINSKÁ. Je to víc než suma, milostivý pane, je to vše, co mám.

30

35

- Vyjedl mi dům a hospodářství, naložil všechnen můj majetek do toho svého tlustého břicha, ale já chci aspoň něco z něho dostat zas, sic budu na něm celé noci ležet jako můra<sup>62</sup>.
- 5 FALSTAFF. Myslím, že zrovna tak bych asi mohl na můře ležet já, jen bude-li místo příznivo, abych se dostal navrch.
- NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Co je to, sire Johne? Fi! Hanba! — Který řádný muž by strpěl takovou bouřku výkřiků? Nestydíte se dohnati ubohou vdovu k tak příkrým krokům, jen aby přišla k svému?
- FALSTAFF. Co jsem ti tak zhruba dlužen?
- 10 HOSTINSKÁ. Kdybys byl poctivý muž, sebe sama a peníze k tomu. Přísahal jsi mi na zpola pozlacenou číši, jak seděls v mém delfnovém pokojíku u kulatého stolu při hořícím krbu<sup>63</sup> ve středu o letnicích, když ti princ rozbil hlavu proto, žes přirovnal jeho otce k windsorskému zpěváku, — přísahal jsi mi, jak jsem ti ránu vymývala, že si mne vezmeš a uděláš mne milostpaní, svou
- 15 manželkou. Můžeš-li to zapřít? Zda vtom nevešla kmotra Kýčová, řeznice, a neřkla mi „tetko Čiperná“ —, přicházejíc vydlužiti se mírku octa, řkouc, že vaří něco dobrého z mořských raků, načež tys dostal chuť na ně a já ti řkla, že na čerstvou ránu škodí. A nežádals mne, když byla dole se schodů, abych už nezacházela tak důvěrně s takovými nuzáky, povídaje, že mi co nevidět budou říkat milostpaní? A nedals mi hubičku a nežádal mne, abych ti přinesla třicet šilinků? Dám ti to odpřísahat na evangelium; a zapři to, můžeš-li.
- 25 FALSTAFF. Je to ubohá, pomatená duše, mylordde; a roznášá po celém městě, že její nejstarší syn je podoben vám. Dařovalo se jí dobře a pravda jest, že ji zchudnutí připravilo o rozum. Ale co do těchto zbrklých drábů, prosím vás, abych měl od nich pokoj.<sup>64</sup>
- 30 NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Sire Johne, sire Johne, jest mi dobře povědomo, jak umíte zkrucovati pravou věc na nepravdu. Ani to troufalé čelo, ani záplava slov, která se vám s více než nestoudnou drzostí řinou z úst, nemohou otfásti mou nestrannou rozvahou. Vy jste, jak mi zřejmo, podvedl lehkověrnou duši této ženštiny a využítkoval i jejích peněz i jí samé.
- HOSTINSKÁ. Ano, pravda, milostivý pane.
- NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Ty mlč, prosím tě. — Zapravte, co jste jí dlužen, a napravte špatnost, jíž jste se dopustil proti ní. První se dá učinit hotovými penězi, druhé pravou kajcností.
- 40 FALSTAFF. Mylordde, nechci se podrobiti tomuto pokárání bez od-

povědi. Nazýváte počestnou neohroženost nestoudnou drzostí. Ano — dělá-li někdo poklonky a mlčí, je ctnosten. Ne, mylordde, při vši své pokorné uctivosti k vám, prosebníkem u vás nebudu. Povídám, že si přeji, abych byl zbaven těchto drábů, maje pilné poslání ve věcech králových.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Mluvte, jako byste měl moc dopouštěti se bezprávi, ale hleďte jen svou počestnost osvědčiti skutkem a té ubohé ženě dejte, co jí patří.

FALSTAFF. Pojdte sem, hostinská.

(Vystoupí GOWER.)

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Nuž, pane Gower, co je nového?

GOWER. Král, mylordde, a Jindřich, Waleský princ, jsou nablízku; list poví ostatní.

FALSTAFF. Na mou šlechtickou čest.

HOSTINSKÁ. Ach, to jste už říkal také dřív.

FALSTAFF. Na mou šlechtickou čest. Nuže, ani slova o tom dál.

HOSTINSKÁ. Při této nebeské zemi, po které chodím, budu muset zastaviti své stříbro a čalouny ze svých jídel.

FALSTAFF. Sklenice, sklenice, nad ty k pití není! A co se týče tvých stěn, takový hezounký, malovaný šprým<sup>65</sup> neb historie o marnotratném synu nebo německá honba ve vodových barvách stojí za tisíc takových těch opon k postelím a od molů prožraných<sup>66</sup> čalounů. Hleď, aby to bylo deset liber, můžeš-li. Pojď sem; kdyby nebylo těch tvých rozmarů, nebylo by lepší holčiny v celém Anglicku. Jdi se umýt a odvolej tu žalobu.

25 Hleď, nesmíš na mne být tak mrzutá; což mne neznáš? Nu, nu, však vím, že tě k tomu někdo navedl.

HOSTINSKÁ. Prosím tě, pane Johne, chtěj než dvacet korun.<sup>67</sup> Opravdu, je mi tak líto zastavit své stříbro, to ví Bůh.

FALSTAFF. Pust to z hlavy, však ti to brzo jinde seženu. Tys pořád ten blázněk, cos bývala.

HOSTINSKÁ. Dobře, dostanete to, i kdybych měla své šaty zastavit. Doufám, že přijdete k večeri. Chcete mi zaplatit všechno najednou?

FALSTAFF. Což nechci zůstat na živu?<sup>68</sup> (K Bardolfovi.) Jdi s ní, jdi s ní! — Chytni se jí, chytni se jí.

HOSTINSKÁ. Chcete se vidět s Dorkou Drchotkovou u večere?

FALSTAFF. Dost řečí; at přijde. (Odejdu hostinská, Bardolf, drábové a hoch.)

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Slyšel jsem lepší zprávy.

FALSTAFF. Co nového, mylorde?

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Kde ležel král dnes v noci táborem?

GOWER. U Basingstoku,<sup>69</sup> mylorde.

5 FALSTAFF. Naději se, mylorde, že je vše v pořádku. Jaké jsou nové zprávy, mylorde?

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Vrací se všechno jeho vojsko zpět?

GOWER. Ne, nevrací se; pěších patnáct set

a pět set jízdných k lordu z Lankastru

10 jest na pochodu, arcibiskupu

a Northumberlandově moci vstříc.

FALSTAFF. Král, vzácný lorde, z Walesu vrací se?

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Hned obdržíte moje dopisy;

nuž proveďte mne, milý pane Gowre.

15 FALSTAFF. Mylorde!

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Co jest?

FALSTAFF. Pane Gowere, smím vás pozvat k obědu?

GOWER. Musím být k službám vzácnému lordu zde, děkuji vám, milý sire Johne.

20 NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Sire Johne, otáľíte zde příliš dlouho, maje sbíratí vojáky cestou po kraji.

FALSTAFF. Nechcete se mnou večeřet, pane Gowere?

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Který bláznivý vychovatel naučil vás těmto způsobům, sire Johne?

25 FALSTAFF. Pane Gowere, nesluší-li mi ty způsoby, byl to opravdu blázen, kdo mne jim naučil! — Tak, to je ten pravý šerm, mylorde, ráz na ráz a potom hezky sbohem!

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Nuže, osvíťiz tebe Hospodin; — tys velký blázen. (Odejdou.)

30 SCÉNA DRUHÁ

Londýn. — Jiná ulice.

(Vystoupí PRINC JINDŘICH a POINS.)

PRINC JINDŘICH. Přisámbůh, jsem z duše unaven.

35 POINS. Až tam to došlo? Myslil jsem, že si únava netroufá uchvátit někoho tak vznešené krve.

PRINC JINDŘICH. Věřu mne schvacuje, ačkoliv se Moje Výsost

červená, když se k tomu přiznává. Není-li to sprosté u mne, mťi chut' na bílé pivo?<sup>70</sup>

POINS. Aj, králevic by neměl být tak povrchně vzdělán, aby si jen vzpomněl na tak slabou břečku.

PRINC JINDŘICH. Tedy asi nebyla moje choutka po králevicku 5 zplozena, neboť opravdu ta bídná ředina mi přichází teď na mysl. Ale věru, ty nízké spády mne rozkmotřují s mou vznešeností. Jaká hanba to pro mne si vzpomenout na tvoje jméno! Neb zítra poznati tvou tvář nebo si povšimnout, kolik párů hedvábných punčoch máš, to jest tyto zde a ony barvy broskvové,<sup>71</sup> 10 jež mívals kdys! Aneb věsti účet tvých košil, té jedné přebytné a druhé, již máš na sobě! Ale to ví lépe krčmář v míčovně než já, neboť s tvým prádlem vypadá to velmi chatrně, když se tam neoháníš palestrou, a tos už dávno neudělal, protože tvé dolní oblasti tě připravily o poslední podolek a jen Bůh sám ví, 15 zdali ti caparti, kteří teď vřískají ve zbytcích tvého prádla, podědí jeho království.<sup>72</sup> „Ale ti červíčkové za to nemohou,“ říkají porodní báby, a tak se svět zalidňuje a přibuzenstva mohutnějí náramně.

POINS. Jaká to nesrovnalost, že po tak tuhé práci na bojišti<sup>73</sup> mluvíte tak naplano! Povězte mi, kolik šlechtných mladých králeviců by to udělalo, kdyby jich otcové byli tak nemocni, jako 20 teď je váš?

PRINC JINDŘICH. Mám ti něco říci, Poinsi?

POINS. Jen řekněte a buď to něco znamenitého. 25

PRINC JINDŘICH. Stačí to pro hlavy, jichž obzor není širší tvého.

POINS. Jen dál; vydržím náraz toho, co chcete říci.

PRINC JINDŘICH. Dobrá; tedy ti říkám, že jest nevhodno, abych byl smuten teď, když otec můj stůně; ač bych ti mohl povědít jako někomu, jehož z nedostatku lepšího se mi líbí zvátí pftelem, že bych truchliv býti dovedl, ba velmi truchliv. 30

POINS. Velmi těžko pro věc takovou.

PRINC JINDŘICH. Při této ruce! Ty domníváš se, že jsem v knize dáblově tak černě zapsán jako ty a Falstaff pro zatvrzelost a spuštenost. Však to konec ukáže, kdo jakým jest. Ale to ti říkám: 35 srdce mi v prsou krvácí, že můj otec jest tak neduživ, a jen to, že obcuji s tak bídnou společností, jako je tvá, přirozeně ubírá všechnu okázalost mému zármutku.

POINS. A proč?

PRINC JINDŘICH. Co bys o mně myslil, kdybych plakal? 40

POINS. Myslíl bych, že jste zmíry králevický pokrytec.

PRINC JINDŘICH. Tak myslíl by každý a tys člověk blahoslavený, že myslíš jako všichni ostatní. Ničí myšlení na světě nedrží se lépe obecně silnice než tvé. Kde jen kdo by mne vskutku měl za pokrytce. A co vede váš urozený rozum k tomu, že tak soudíte?

POINS. Inu to, že jste byl tak nevázaný a jako srostlý s Falstaffem.

PRINC JINDŘICH. A s tebou.

POINS. Já, buď svědkem bílý den, mám dobrou pověst; na vlastní uši to slyším. Nejhorší, co mohou o mně říci, jest, že jsem druhorozený syn, jenž ničeho nezdědil, a slušný chlap, jenž je živ na svou vlastní pěst<sup>74</sup>. A za ty dvě věci, přiznávám se, nemohu. U všech rohatých, zde je Bardolf.

(Vystoupí BARDOLF a PANOŠ.)

15 PRINC JINDŘICH. A hoch, jež jsem dal Falstaffovi. Dostal ho ode mne jako křesťana a hle, zda z něho ten tlustý taškář neudělal opici.

BARDOLF. Bůh Vaši Milost zachovej!

PRINC JINDŘICH. A vaši, urozený Bardolfe.

20 BARDOLF.<sup>75</sup> Pojď, ty ctnostný osle, ty stydlavý blázne; je ti třeba se červenat? Proč se rdiš teď? Jaký zdívčilý zbrojnoš se z tebe stall! Což je to tak velká věc připravit konvici o panenskou čest?

PANOŠ. Před chvílí na mne volal, milostivý pane, červenou mříž z krčmy<sup>76</sup> a já nemohl z jeho tváře rozeznati nic od okenice.

25 Konečně postřehl jsem jeho oči a zdálo se mi, jako by byl udělal dvě díry do krčmářčiny nové spodničky a tak jimi proku-koval.

PRINC JINDŘICH. To klouče se vycvikovalo, není-li pravda?

BARDOLF. Pryč mi z očí, ty daremný panáčkující králíku, pryč!

30 PANOŠ. Pryč mi z očí, ty ničemný Althaein sne, pryč!

PRINC JINDŘICH. Pouč mne, chlapče; jaký to sen, hochu?

PANOŠ. To je tak, milostivý pane: Althaei se zdálo, že porodila hořící hlaveň,<sup>77</sup> a proto ho nazývám jejím snem.

PRINC JINDŘICH. Dobrý výklad hoden zlatáku,<sup>78</sup> zde je, chlapče.

35 POINS. Ó kéž to podařené kvítko mohlo býti uchráněno housenek! Zde dvacetník, aby tě zachoval!

BARDOLF. Nebude-li kdy vaším přičiněním oběšen, stane se šibeni- nici velká křivda.

PRINC JINDŘICH. A jak se daří tvému pánu, Bardolfe?

BARDOLF. Dobře, milostivý pane. Doslechl, že Vaše Milost přijde do města, a tady vám posílá psaní.

POINS. Které ty slušně odevzdáváš. — A jak se má to babí léto,<sup>79</sup> tvůj pán?

BARDOLF. Tělesně zdrav, pane.

POINS. Ovšem, jeho nesmrtelná část potřebuje lékaře. Ale to ho nehne; neboť na tu nemoc se neumírá.

PRINC JINDŘICH. Dovoluji tomu laloku,<sup>80</sup> aby byl ke mně důvěrným jako pes; a on si hájí své místo; neboť hle, co píše.

POINS (čte). *John Falstaff, rytíř* — to musí každý zvědět od něho, 10 kdykoliv jen má příležitost udati své jméno, zrovna jako příbuzní královi; neboť nikdo z nich se nepíchne do prstu, aniž by řekl: „Hle, zde vyprýštěla kapka krve královské!“ — „Jak to?“ dí ten, kdo dělá, jako by nerozuměl; a odpověď jest tak pohotova jako čapka toho, kdo si chce dlužit: „Jsem králův chudý 15 strýček, pane!“

PRINC JINDŘICH. Chtějí mermomocí býti s námi příbuzní, i kdyby to měli odvodit od Jafeta. — Ale k listu.

POINS (čte). *Sir John Falstaff, rytíř, synu královi, svému otci nejbližšímu, Jindřichovi, princů Waleskému pozdravení* — Totž zní 20 jako certifikát.

PRINC JINDŘICH. Ticho!

POINS (čte). *Chci následovati ctihodné Římany v krátkosti* — jistě 25 myslí v krátkosti dechu, v dychavičnosti. *Poručím se tobě, poručím tebe všemu dobrému a opouštím tě. Nedivěřuj příliš Poinsovi, neboť on zneužívá tvé přízně a přísahá na to, že si vezmeš jeho sestru Nellu za ženu. Kaj se v prázdné chvíli, jak můžeš; a tak buď zdrav! Tvůj buď ano, nebo ne (to jest podle toho, jak ty k němu jsi) John Falstaff mezi přáteli, jenž u bratří a sester a sir John před celou Evropou.* Ten list, mylorde, namočí do sektu 30 a dám mu ho sníst.

PRINC JINDŘICH. To by musel polknout haldu svých lží<sup>81</sup>. Ale ty se mnou tak, Edouši? A já že si musím vzít tvou sestru?

POINS. Bůh nadej té holce horšího štěstí. Ale já to neřekl.

PRINC JINDŘICH. Inu máme svou dobu za blázna a duchové 35 ě moudrých sedí v oblacích a vysmívají se nám. Jest váš pán tady v Londýně?

BARDOLF. Jest, mylorde.

PRINC JINDŘICH. Kde večerí? Vypásá se ten starý knour<sup>82</sup> ještě 40 ve svém starém krmníku?



- BARDOLF. Na starém místě, mylorde, v Eastcheapu.  
 PRINC JINDŘICH. Jakou má společnost?  
 PANOŠ. Samé bratry z mokré čtvrti,<sup>83</sup> mylorde, z obce starého vyznání.  
 5 POINS. Večeří s ním ženské?  
 PANOŠ. Žádná, milostpane, kromě staré paní Čiperné a panny Dorky Drchotkovy.  
 PRINC JINDŘICH. Jaká pohanka<sup>84</sup> to je?  
 PANOŠ. Způsobná slečinka, pane, a příbuzná mého pána.  
 10 PRINC JINDŘICH. Tak asi příbuzná jako vesnické jalovice s městským býkem. Máme je u večeře neočekávaně překvapit, Edouši?  
 POINS. Jsem váš stín, mylorde; půjdu za vámi.  
 PRINC JINDŘICH. Slyš, hochu, a ty, Bardolfe, ani slova o tom vašemu pánu, že jsem v městě. Tady za mlčení.  
 15 BARDOLF. Jsem bez jazyka, pane.  
 PANOŠ. A já, pane, dám pozor na svůj.  
 PRINC JINDŘICH. Buďte sbohem; jděte. (*Odejdou Bardolf a panoš.*)  
 Ta Dorka Drchotková je asi nějaká velmi přístupná holčina.  
 POINS. Na mou věru tak přístupná jako silnice od Svatého Albanu  
 20 do Londýna.  
 PRINC JINDŘICH. Jak to udělat, abychom viděli dnes Falstaffa tak, jak opravdu jest, a nebýti sami viděni?  
 POINS. Vezmeme si kožené kazajky a zástěry a budeme ho obsluhovat při stole jako sklepníci.  
 25 PRINC JINDŘICH. Z boha býk? — Těžký sestup. Tak Joviši se stalo. — A sklepník z královice? Nízká proměna! A to se má stát mně? Ale účel musí ve všem vyvážit bláznovství. Pojd', Edouši. (*Odejdou.*)

## SCÉNA TŘETÍ

30 Warkworth. — Před hradem.

(*Vystoupí NORTHUMBERLAND, LADY NORTHUMBERLANDOVÁ a LADY PERCYOVÁ.*)

- NORTHUMBERLAND. Jen prosím, drahá ženo, milá snacho,  
 mé drsné věci nechte volný běh;  
 35 vzhled těchto časů na se nebeřte  
 a Percyho jak ony nesužte.

- LADY NORTHUMBERLANDOVÁ. Já vzdávám se, již ani nemuknu;  
 čiň cokoli, tvá moudrost tebe veď.  
 NORTHUMBERLAND. Ach, drahá ženo, jde tu o mou čest  
 a jen můj odchod můž ji zachránit.  
 LADY PERCYOVÁ. Přec, probůh, do té války nechodte!  
 5 Byl, otče, čas, že slovo zrušil jste,  
 když jste mu více dlužen byl než teď,  
 když syn váš Percy, drahý Jindřich můj,  
 tak mnohý pohled sílal k severu,  
 by svého otce s vojskem postřehl;  
 10 však marně prahnul. Kdože tenkrát  
 vás přemlouval se doma pozdržet?  
 Dvě ctí tu ztraceno, tož vaše čest  
 a syna vašeho. Čest vaši Bůh  
 ať vyleští! — Čest jeho na něm tkvěla  
 15 jak slunce na blankytu nebeském  
 a při tom světle všechno rytířstvo  
 anglické země k činům udatným  
 se hrnulo. Bylť vpravdě zrcadlem,  
 před nímž se čacká mládež zdobila.  
 20 Ten neměl noh, kdo nechodil jak on,  
 a chvatná mluva, od přírody jsouc  
 mu vadou, řečí chrabrých stala se;  
 neb ti, kdož tiše, zvolna mluvili,  
 svou vlastní dokonalost maříce,  
 25 jen jemu chtěli zdát se podobni.  
 Tak v řeči, chůzi, stravě, zábavách,  
 ve válečnictví, krve rozmarech  
 byl prvopisem, cílem, zrcadlem  
 a knihou jiné utvařující.  
 30 A jej, tak zázračného, mužů div,  
 jej, který první místo nikomu  
 z nich nepopustil, opustil jste vy,  
 by na hrozného boha války hled  
 svůj opřel v nevhodě; bojiště  
 35 by ubránil, kde branným nezdálo  
 se nic než jména Hotspurova zvuk.  
 Tak opustil jste ho. Ó nikdy, nikdy  
 té křivdy jeho duchu nečinite,  
 40 by vaše čest se přesněj držela

## SCÉNA ČTVRTÁ

Londýn. — Krčma U kančí hlavy v Eastcheapu.

*(Vystoupí DVA SKLEPNÍCI.)*

PRVNÍ SKLEPNÍK. Kýho čerta jsi to sem přines? Stará kdoulová jablka?<sup>86</sup> Přece víš, že sir John nemůže kdoulové jablko ani 5 cítit.

DRUHÝ SKLEPNÍK. Hrome! Máš pravdu. Princ položil jednou před něho několik žlutých kdoulů a řekl mu, že to je pět rytířů Johnů, a smeknuv klobouk pravil: „Poroučím se těm šesti scvrklým, kulatým, zvadlým, starým rytířům.“ Hnětlo ho to 10 do hloubi srdce; ale teď už na to zapomněl.

PRVNÍ SKLEPNÍK. Tedy jen prostři a dej je na stůl; a hled, abys někde našel šumaře Skřípkovy; panna Drchotková by ráda slyšela nějakou hudbu. Honem; v pokoji, kde večereli, je příliš 15 horko, přijdou sem hned.

DRUHÝ SKLEPNÍK. Brachu, princ a pan Pains budou zde co nevidět a chtějí si vzít naše kazajky a zástěry. Sir John nesmí 20 o tom vědět. Ale Bardolf nám to vyřídil.

PRVNÍ SKLEPNÍK. U všech všudy, to bude notná švanda; to bude znamenitá zábava. 20

DRUHÝ SKLEPNÍK. Jdu se podívat, najdu-li Skřípku. *(Odejde.)*

*(Vystoupí HOSTINSKÁ a DORKA DRCHOTKOVÁ.)*

HOSTINSKÁ. Na mou věru, srdíčko, zdá se mi, že jste nyní v znamenitě dobré temperamentuře; váš pulsfíček bije tak prazvláštně, 25 jak si toho jen srdce může přát, a váš ruměnec, ujišťuji vás, jest tak červený jako růže, opravdu, je. Ale abych vám pravdu řekla, pila jste příliš mnoho kanárského a to je zázračné, ohnivé víno a rozpálí krev dřív, než napočítáš jeden, dva. Jak vám je teď?

DORKA. Už lépe než bylo; hm!

HOSTINSKÁ. No, to je přece řeč; dobré srdce nad zlato. Hle, tady 30 je sir John.

*(Vystoupí FALSTAFF.)*

FALSTAFF *(zpívá)*. „Když Artuš nejprv u dvora —“

Vynes nočník — *(odejde první sklepník)*

„a byl to čacký král.“

Nu jak je, panno Dorotko?

a pěkněji, když jde vám o jiné,  
než vůči němu! Jen je opusťte;  
jsouť maršál, arcibiskup silni dost.  
Můj drahý Jindřich kdyby býval měl  
5 jen polovici jejich vojska, dnes  
na Hotspurově šíji visíc, bych  
o Monmouthově hrobu mluvila.

NORTHUMBERLAND. Ach, Bůh vám odpust, sličná dcero má,

10 že zbavujete mne vši odvahy,  
znov staré chyby oplakávajíc.  
Však musím jítí nebezpečí vstříc,  
sic na jiných mne místech vyhledá  
a nalezne mne připravena hůř.

LADY NORTHUMBERLANDOVÁ. Ó, prchni do Skotska, než rytířstvo

15 a ozbrojený lid se poněkud  
o zjištění-své moci pokusí.

LADY PERCYOVÁ. Když vůči králi půdy nabudou

20 a výhody, pak připojte se k nim  
jak ocelové žebro,<sup>85</sup> abyste,  
co silno, utvrdil; však pro lásku  
nás všech, ať nejprv sami zkusí to.  
Tak učinil váš syn a sobě sám  
byl ponechán; tak ovdověla jsem  
a sebedelší život nestačí,

25 by na tu upomínku z očí mých  
dost deště napadlo, by klíčila  
a rostla k nebesům co památka  
na mého vznešeného manžela.

NORTHUMBERLAND. Nuž pojdte, pojdte se mnou do zámku.

30 Můj duch jest jako příboj vzedmutý  
do výše té, kde stana neteče  
ni sem, ni tam. Rád arcibiskupu  
bych vytrh vstříc, leč příčin na tisíc  
mne zdržuje. A tedy pro Skotsko  
35 se rozhodnu. Tam pomeškám, až čas  
a výhoda mne povolají zas. *(Odejdu.)*

HOSTINSKÁ. Přišlo jí nanic horkem v pokoji;<sup>87</sup> ano, na mou duši tak.

FALSTAFF. Tak jsou všechny z jejího cechu; dáš-li jim pokoj, jest jim nanic.

5 DORKA. Vy nečistý taškáři, to je celá útěcha, co mi dáváte?

FALSTAFF. Nečistými děláte taškáře vy, panno Dorotko.

DORKA. Já je dělám! Obžerství a nemoce je dělají; já je nedělám.

FALSTAFF. Napomáhá-li kuchař k obžerství, napomáháte vy k nemoci, Dorotko. Chytáme od vás, Dorotko, chytáme od vás.

10 Uznej to, ty moje ctnostná kůstko, uznej to.

DORKA. Ano, naše řetězy a klenoty chytáte od nás.

FALSTAFF. „Ano, vaše šperky, perly, ozdoby —“<sup>88</sup> neboť kdo sloužil udatně, odchází, jak víš, kulhavý z boje; vyjde z průlomu s píkou udatně skloněnou a rýpnou cestou udatně k ranhojiči.

15 Odvázat se udatně proti nabitému hmoždýři —

DORKA. Jdi se oběsit, ty slizký mlou, <sup>89</sup> jdi se oběsit.

HOSTINSKÁ. Na mou kuši, pořád tou starou notou; vy dva se ne-  
setkáte, aniž byste se nepovadili. Jste oba, abych tak řekla, ne-  
důtkliví<sup>90</sup> jako dvě topinky; otrou se o sebe a již to šustí. Inu,

20 můj ty milý, jeden musí snášet a to musíš být ty; tys, jak se říká, slabší nádoba, prázdnější nádoba.<sup>91</sup>

DORKA. Může-li pak slabá, prázdná nádoba unést tak ohromný, plný sud? Jeť celý náklad burgundského v něm; nikdy nebylo  
mezilodí tak plně vycpáno. Pojď, smířme se, Jeníčku; ty jdeš

25 na vojnu, zdali tě ještě kdy uvidím nebo ne, na tom nikomu nesejde.

(Vrátí se PRVNÍ SKLEPNÍK.)

PRVNÍ SKLEPNÍK. Pane, praporečník Pistol je dole a chtěl by s vámi  
mluvit.

30 DORKA. Na šibenici s tím rváčem! Nepouštěj ho sem; jest to nej-  
hubatější lotr v celém Anglicku.

HOSTINSKÁ. Je-li rváč, tedy sem nesmí, ne, na mou čest. Já musím  
být živa se sousedy a nechci rváčů. Mám dobré jméno a dobrou  
pověst u těch nejlepších. Zamkněte dveře; sem se nedostane

35 žádný rváč. Nebyla jsem živa až do dneška, abych teď u sebe  
trpěla rváče. Zamkněte dveře, prosím vás.

FALSTAFF. Ale, hostinská, slyš!

HOSTINSKÁ. Prosím vás, vy mlčte, pane Johne; sem se nedostane  
žádný rváč.

FALSTAFF. Poslyš přece, je to můj praporečník.

HOSTINSKÁ. Třesky plesky, pane Johne, to mi nepovídejte; váš  
rváčský praporečník nepřestoupí můj práh. Tuhle si mne dal  
předvolati pan komisař Souchota; a on mi povídá — ano, minu-  
lou středu to bylo, nic dálnější — „Ve vši dobrotě, sousedko 5  
Čiperná,“ povídá; náš velebníček páter Němý byl při tom<sup>92</sup> —  
„netrpte u sebe nikoho než slušné lidi, neboť,“ povídá, „jste  
přišla do řeči —.“ Ano, to řekl, a já vám povím proč, — „neboť,“  
povídá, „vy jste poctivá žena a dobře se o vás smýšlí, a proto  
pozor na hosti, kteří k vám chodí. Netrpte,“ povídá, „žádných 10  
rváčů.“ — A sem se tedy žádný takový nedostane. To byste se  
zrovna křížem žehnali, kdybyste slyšeli, co povídal. Ne, já ne-  
chci žádných rváčů.

FALSTAFF. On není rváč, hostinská; je to jen docela nevinný falešný  
hráč<sup>93</sup> v kostky. Můžete ho pohládit tak hezky jako štěně. Ani 15  
s berberskou slípkou se neporve, kdyby zčepýřila pírká k od-  
poru. Zavolej ho nahoru, sklepníku. (*Odejde první sklepník.*)

HOSTINSKÁ. Falešný hráč, povídáte? Nechci zavíratí svůj dům před  
žádným poctivým člověkem a také před žádným falešným hrá-  
čem. Ale rváčů nesnesu, jako že jsem živa. Jdou na mne mrákoty, 20  
když se jen mukne o rvaní. Sáhnete, lidičky, jak se třesu, jen se  
podívejte, ano, tak.

DORKA. Třesete se, hostinská.

HOSTINSKÁ. Že ne? — Ano, na mou věru se třesu jako osikový list.  
Ne, rváčů nevystojím, ne a ne. 25

(Vystoupí PISTOL, BARDOLF a PANOŠ.)

PISTOL. Pozdrav Bůh, sire Johne!

FALSTAFF. Buď vítán, praporečníku Pistole. Zde, Pistole, tě na-  
bším pohárem sektu; střel do naší paní hostinské.

PISTOL. Střelím do ní, sire Johne, dvěma koulemi. 30

FALSTAFF. Je neprostrfelná,<sup>94</sup> sotva jí ublížíš. Zavdej jí!

HOSTINSKÁ. Ne, ani tou pistolí mne nedonutíte; nepiju víc, než  
co mi dělá dobře, kvůli nikomu; abyste to věděli.

PISTOL. Tedy, slečno Dorotheo, spustím do vás.

DORKA. Spustit do mne! Vari, ty ošemetný kumpáne! Cože, ty 35  
mrzácký, sprostý, daremný, šejdířský otrhanče! Pryč mi z očí,  
ty špinavý lotře, pryč! Jsem kůstka pro tvého pána.

PISTOL. Však vás znám, slečno Dorotheo.

DORKA. Pryč, ty zlodějský otrapo, ty nečistý kapsáři, pryč! Při

- tomhle víně, vrazím ti nůž do těch plesnivých dásní, budeš-li se tak chvastounsky sápat na mne. Pryč, ty ochlasto, ty kordiskový, vyšeptalý komediant! Kdy že jste mne prosím poznal, pane? Blesky boží, — dva proužky<sup>95</sup> na výložcích —, to je toho!
- 5 PISTOL. Bůh mne zatrat, neroztrhám-li ti límec za to!  
FALSTAFF. Již dost, Pistole; nechci, abys spouštěl zde. Jdi, vystřel se ven z naší společnosti.  
HOSTINSKÁ. Ne, milý setníku Pistole; tady nestřflejte, roztomilý setníku.
- 10 DORKA. Setník! — Ty ohavný, prokletý šejdiří, nestydíš se, dát si říkat setník? Kdyby setníci dělali po mém, natloukli by ti za to, že si osobuješ jich jméno dříve, než sis ho zasloužil. Ty, setník! — Ty otroku, proč a zač? — Proto, že strháváš ubohé nevěstce límec v hampejze? On a setník! Na šibenici s tím ošustem. Živí
- 15 se tuchlými dušenými švestkami a vyschlými koláči. Setník! Blesky boží, ti darebáci učiní ten název tak nechutným jako slovo obcovat; jak náleží pěkné slovo, dokud ho nezneužito. Tedy ať se mají setníci na pozoru!  
BARDOLF. Prosím tě, jdi dolů, milý praporečnicku.
- 20 FALSTAFF. Slyš, panno Dorotko, pojď sem.  
PISTOL. Já? — Ne! — Něco ti řeknu, desátníku Bardolfe: na kusy bych ji roztrhal, však se na ní pomstím.  
PANOŠ. Prosím tě, už jen jdi.
- 25 PISTOL. Dříve ji chci vidět zatracenu v Plutově prokletém jezeře při této ruce, v pekelné propasti s Erebem a všemi ohavnými mukami. Zde, podrž prut a udici, povídám! Dolů, dolů, psi, dolů, padouši! Nemáme tu Irenu?  
HOSTINSKÁ. Milý setníku Pistole, upokojte se, je už opravdu velmi pozdě; prosím vás, ukrotte svůj hněv.
- 30 PISTOL. To jsou mi rozmary! — Zda soumaří a překrmené herky asijské, jež ujdou za den sotva třicet mil, se mohou porovnávat s Caesarem a s kanibaly, s Řeky trojskými?  
35 Aj, s králem Cerberem je zatratte a rozevři se nebes klenutí!  
Či pro cetky se máme znesvařit?<sup>96</sup>  
HOSTINSKÁ. Na mou věru, setníku, to jsou velmi perná slova.  
BARDOLF. Jděte, milý praporečnicku, sic bude z toho rvačka hned.
- 40 PISTOL. Ať lidé umírají jako psi!

- Jak jehly rozdávejte koruny.  
A nemáme-li tady Irenu?<sup>97</sup>
- HOSTINSKÁ. Na mou čest, setníku, žádná taková není zde. Můj ty milý! — Cožpak myslíte, že bych ji zapřela? Probůh, utište se.
- PISTOL. Tož jez a tloustni, má sličná Calipolis! Trochu sektu mi 5 dejte.  
„Si fortune me tormento, sperato me contento.“<sup>98</sup>  
Zda bojíme se děl? — Ne, dábel střílejte, pal!  
A trochu sektu sem. — Ty, zlatoušku, zde lež —  
(Odkládá kord.) 10  
Zda puntík zde a dost — a žádná a tak dále?  
FALSTAFF. Pistole, rád bych měl pokoj.  
PISTOL. Líbezný rytíři, líbám ti ručku. Co — nechodívali jsme spolu pod souhvězdím Kuřátek?<sup>99</sup>
- DORKA. Proboha, shodte ho se schodů. Ten oblezlý ničema<sup>100</sup> je 15 mi nesnesitelný.  
PISTOL. „Shodte ho se schodů!“ — Což ty gallowayské herky<sup>101</sup> neznáme?  
FALSTAFF. Šmejkní jím dolů, Bardolfe, jako tantesem.<sup>102</sup> Nemá-li zde nic jiného na práci než mluvit nic, ať se tu poděje v nic.<sup>103</sup> 20  
BARDOLF. Nuže dolů!  
PISTOL. Co — žilou pouštět zde a prolévatí krev? (Chopí se kordu.)  
Tož, smrti, uspi mne a zkrát mé trapné dny!  
Ať rány příšerné a těžké, zející,  
tré Sudic zburcují! — Řku, vystup, Atropos! 25  
HOSTINSKÁ. Nu, tohle bude hezká mela.  
FALSTAFF. Podej mi končič, hochu.  
DORKA. Prosím tě, Jendo, prosím tě, netas.  
FALSTAFF. Teď hajdy se schodů! (Tasí a žene Pistola ven.)
- HOSTINSKÁ. Tohle je mi pěkný rámus! To se raději vzdám 30 živnosti, než abych stále vězela v tom postrachu a hrůzách.  
Tak? — Vražda, jistotná vražda. Běda, běda! Zastrčte ty nahé zbraně, zastrčte ty nahé zbraně! (Odejdu Pistol a Bardolf.)
- DORKA. Prosím tě, Jeníku, upokoj se; ten lotr je pryč; — ach, ty prožluklá, malá, hrdinská mrško, ty! 35  
HOSTINSKÁ. Nejste raněn ve slabinách? Zdálo se mi, že se nehorázně rozehnal po vašem bříše.
- (Vrátí se BARDOLF.)
- FALSTAFF. Vyhodils ho ze dveří?

BARDOLF. Ano, pane. Ten chlap je opilý; poranil jste ho, pane, na pleci.

FALSTAFF. Lotr! Vzepřít se mně!

DORKA. Ach, ty má roztomilá šelmičko, ty! Ach ubohá opičko, jak  
5 jsi se upotil! Pojď, dej si ode mne utřít obličej; pojď, ty zatrolena  
puso! — Ach, taškáři, na mou věru, mám tě ráda. Jsi tak udatný  
jako Hektor trojanský a vyvážíš pět Agamemnonů; jsi desetkrát  
lepší než devatero bohatýrů,<sup>104</sup> ach, ty mrško!

FALSTAFF. Lotrovský otrok! V plachtě<sup>105</sup> toho chlapa do povětrf  
10 vyhoupl!

DORKA. Jen to udělej, máš-li srdce k tomu, a uděláš-li to, prohoupám tě já mezi dvěma prostěradly.

(*Vystoupí ŠUMAŘI.*)

PANOŠ. Hudba je zde, pane.

15 FALSTAFF. Ať spustí. Hrajte, pánové. Sedni mi na klín, Dorotko.  
Bídny, chvástavý otrok! Ten lotr přede mnou utíkal jako ruť.

DORKA. A ty za ním, na mou věru jako zvonice. Ty prožluklé,  
činané bartolomějské<sup>106</sup> prasátko, kdypak ty necháš těch šermů  
20 ve dne a rvaček v noci a začneš záplatovat své staré tělo pro nebeské království?

(*Vystoupí v pozadí PRINC JINDŘICH a POINS přestrojeni.*)

FALSTAFF. Tíše, milá Dorotko, nemluv jako unrlčí hlava; nepřipomínej mi posledních věcí.

DORKA. Hochu, jakýpak člověk je ten princ?

25 FALSTAFF. Dobrácký, přihlouplý mladý človíček; byl by se tak  
právě hodil za špižírnicka a byl by slušně krájel chléb.

DORKA. Ale ten Poins je prý vtipná hlava.

FALSTAFF. Ten, vtipná hlava? Oběsit ho, toho paviána! Jeho vtip  
je tak zhoustlý jako tewksburská hořčice; není v něm více ducha  
30 než v kladivu.

DORKA. Proč ho tedy princ má tak rád?

FALSTAFF. Protože mají oba stejně hubená lýtka; protože hraje  
dobře kuželky,<sup>107</sup> jí úhoře s feniklem, pije svíčkové oharky ve  
víně, houpá se s kluky na prkně, vyskakuje na stoličky, uhlazeně  
35 kleje, nosí boty vyleštěné<sup>108</sup> jako holeně nad ševcovskými  
dílami, nedělá pohoršení vypravováním neslušných historek  
a vůbec pro všeliké jiné takové hračkářské schopnosti, které  
svědčí o slabém duchu a mrštném těle a pro které ho princ

u sebe trpí; neboť princ sám je druhý takový a vlásek by porušil  
rovnováhu mezi oběma.

PRINC JINDŘICH. Nezasloužil by ten kolový píst,<sup>109</sup> aby se mu  
uši uržly?

POINS. Zbijme ho před jeho milostnicí.

PRINC JINDŘICH. Hle, nedává-li se ta zvadlá stařina drbat na hlavě  
jako papoušek?

POINS. Není-li to divné, že chtějí přežije<sup>110</sup> schopnost?

FALSTAFF. Dej mi hubičku, Dorotko.

PRINC JINDŘICH. Saturnus a Venuše letos ve spojení? Co tomu  
říká kalendář?

POINS. A hleďte, jak ta ohnivá kometa,<sup>111</sup> jeho sluha, si šeptá s tím  
starým deníkem svého pána, s tou jeho zápisní knížkou a chovatelkou jeho tajemství.

FALSTAFF. Ty mne hubičkuješ jen na oko.

DORKA. Na mou duši, líbám tě z nejpřímnějšího srdce.

FALSTAFF. Jsem stár, jsem stár.

DORKA. Mám tě radši než kteréhokoliv ze všech těch prašivých  
holobrádků.

FALSTAFF. Z jaké látky chceš mít zástěrku?<sup>112</sup> Ve čtvrtek dostanu  
20 peníze a tobě dám zítra čepeček. Nuže nějakou veselou písničku.  
— Je už pozdě, půjdem spat. Ty na mne zapomeneš, až budu pryč.

DORKA. Na mou duši, že mne rozpláčeš, budeš-li tak mluvit. To  
mi věř, že se ani jednou hezky neustrojím, dokud se nevrátíš. —  
25 Počkej, až dohrajou.<sup>113</sup>

FALSTAFF. Trochu sektu, Frantíku.

PRINC JINDŘICH. } Hned, pane, hned. (*Postoupí kupředu.*)  
POINS. }

FALSTAFF. Ha, nejsi ty bastard králův a ty Poinsův bratr?

PRINC JINDŘICH. Ha, ty zeměkoule hříšných pevnin,<sup>114</sup> jaký život  
30 to vedeš?

FALSTAFF. Lepší než ty; jsem šlechtic a ty stahuješ víno.

PRINC JINDŘICH. Pravda, brachu, a přicházím, abych ti uši povytáhl.

HOSTINSKÁ. Ó Bůh Tvou bodrou Milost zachovej! Na mou věru,  
35 buď vítán v Londýně. Pán Bůh požehnej tvou líbeznou tvář!  
Ó jemine, jste už zpátky z Walesu?

FALSTAFF. Ty prožluklá, střeštěná směsí Veličenství (*klade ruku na  
Dorotku*), při tomto lehkovázňém mase a zkažené krvi jsi mi vítán.

- DORKA. Cože, ty tlustý blázne? Jsi k nevystání!
- POINS. On ulomí hrot vaší pomstě, mylordo, a obrátí všechno v žert, nebudete-li kouti železo, dokud je žhavé.
- PRINC JINDŘICH. Ty daremný svíčkový důle, cos to před chvilkou tak potupně mluvil o mně před touto počestnou, ctnostnou, uhlaženou slečnou?
- HOSTINSKÁ. Bůh žehnej vašemu dobrému srdci! — Takovou věru ona jest.
- FALSTAFF. Tys to poslouchal?
- 10 PRINC JINDŘICH. Ano a toť se rozumí, tys o mně věděl jako tenkrát, když jsi utíkal u Gadshillu; tys věděl, že ti stojím za zády, a naschválš to mluvil, abys zkoušel mou trpělivost.
- FALSTAFF. Ne, ne, ne; to ne. Ani jsem netušil, že mne můžeš slyšet.
- PRINC JINDŘICH. Však tě přinutím k doznání té zúmyslné urážky; a potom vím, jak s tebou zatočit.
- 15 FALSTAFF. Žádná urážka, Jindro, na mou čest; žádná urážka.
- PRINC JINDŘICH. A to není nic, mne zlehčovat, přezdívat mi špižrníkům, kráječům chleba a nevím co?
- FALSTAFF. Žádná urážka, Jindřichu.
- 20 POINS. Žádná urážka?
- FALSTAFF. Žádná, Edouši, ani co by za nehet vlezlo; žádná, poctivý Edo. Zlehčoval jsem ho před prostopášnými, aby se prostopášni do něho nezamilovali, čímž jsem konal jen povinnost starostlivého přítele a věrného poddaného, a tvůj otec měl by mi za to být vděčen. Žádná urážka, Jindro, žádná, Edouši, žádná, ani pomyšlení, hoši, na mou věru ne.
- PRINC JINDŘICH. A teď se podívej, zdali z čirého strachu a naprostého zbabělství neubližuješ této ctnostné slečně jen proto, abys byl zadobré s námi. Jest ona z prostopášných? Je paní hostinská zde prostopášnicí? Nebo náleží tvůj panoš k prostopášníkům?
- 30 Či snad poctivý Bardolf, jemuž zbožnost hoří na nose, jest prostopášníkem?
- POINS. Odpověz, ty trouchnivý jilme,<sup>115</sup> odpověz.
- FALSTAFF. Ďábel mi poznamenal Bardolfa na věky věků; a jeho tvář jest Luciferovou soukromou kuchyní, kde nesmaží nic než pivomoly. Co se toho chlapa týče, obchází ještě strážný anděl kolem něho, ale ďábel už také na něj podává.<sup>116</sup>
- PRINC JINDŘICH. A ty ženské?
- FALSTAFF. Jedna z nich je už v pekle a pálí ubohé duše. Druhé jsem dlužen peníze, a má-li býti proto zatracena, to nevím.
- 40

- HOSTINSKÁ. Žet ne; to mi věřte.
- FALSTAFF. Opravdu, myslím, že nejsi. V tom ohledu tuším jsi už tady docela hotova. Ale jest jiná žaloba na tebe, ta, že dovoluješ ve svém domě jísti maso proti zákonu;<sup>117</sup> začez, myslím, že budeš výt a zubama skřípat.
- 5 HOSTINSKÁ. Všichni hostinští to dělají. Nevídáno, jedna nebo dvě skopové kýty za celý postní čas!
- PRINC JINDŘICH. Vy, slečno —
- DORKA. Co říká Vaše Milost?
- FALSTAFF. Jeho Milost říká něco, proti čemu se jeho jazyk<sup>118</sup> 10 vzpírá. (*Klepání venku.*)
- HOSTINSKÁ. Kdo tak bouchá na dveře? Podívej se, Frantíku.

(*Vystoupí Peto.*)

- PRINC JINDŘICH. Co jest, Peto? — Co nového?
- 15 Peto. Váš otec královský jest ve Westminstru a dvacet poslů mdlých a znavených tam přišlo od severu. Cestou sem já předhonil as dvanáct setníků, již upoceni, s ničím na hlavách se po všech krčmách doklepávali, po siru Falstaffu se pídíce.
- 20 PRINC JINDŘICH. Bůh svědkem, Poinsi, trestuhoden jsem, tak prázdně maře drahocenný čas, když bouře vzpoury jako jižní van, na černých jedouc mračnech, začíná se spouštěti a padat na hlavy nám nekryté a neobrněné.
- 25 Můj plášť a meč mi dejte. — Dobrou noc!  
(*Odejdu princ Jindřich, Poins, Peto a Bardolf.*)
- FALSTAFF. Teď přichází nejsladší sousto noci a musíme pryč a nechatí je nenačaté. (*Klepá se venku.*) Zase klepání!
- 30

(*Vrátí se BARDOLF.*)

- Nu, co se děje?
- BARDOLF. Musíte, pane, ke dvoru, a hned; houf setníků tam dole na vás čeká.
- 35 FALSTAFF (*k panošovi*). Zaplat hudebníkům, chlapče. Mějte se dobře, hostinská, měj se dobře, Dorotko. Vidíte, mé dobré holčiny, jak muži zasloužili jsou hledání. Kdo není k ničemu,

ať spí, když muže činu volají. Buďte zdraví, milé holky! Ne-  
pošlou-li mne nakvap odtud, ještě vás uvidím, než odejdu.

DORKA. Ani mluvit nemohu. Nepuká-li mi srdce — nu, drahý  
Jeníčku, měj pozor na sebe.

5 FALSTAFF. Sbohem, sbohem. (*Odejdou Falstaff a Bardolf.*)

HOSTINSKÁ. Ano, měj se dobře! Devětadvacet let už to bude od  
příštího zeleného hrášku, co tě znám, a poctivějšího a upřímněj-  
šího muže, — nu, měj se dobře!

BARDOLF (*venku*). Panno Drchotková!

10 HOSTINSKÁ. Co jest?

BARDOLF (*venku*). Řekněte panně Drchotkové, že má přijít  
k mému pánu.

HOSTINSKÁ. Ó běž, Dorko, běž! Běž, milá Dorotko. Pojd. (*Vzly-  
ká.*)<sup>119</sup> No, půjdeš, Dorotko? (*Odejdou.*)

## JEDNÁNÍ TŘETÍ

## SCÉNA PRVNÍ

Westminster. — Palác.

(*Vystoupí KRÁL JINDŘICH v nočním rouchu a PANOŠ.*)

KRÁL JINDŘICH. Jdi, zavolej mi lordy Surreye  
a Warwicka; však dříve tento list 5  
ať přečtou si a dobře uváží.  
Jdi, pospěš. (*Odejde panoš.*) — Kolik tisíc nejchudších  
mých poddaných v tu chvíli spí! Ó spánku,  
ó vlídný spánku, něžný přírody 10  
ty pěstoune, čím jsem tě polekal,  
že nechceš víc má víčka sklížiti  
a v zapomnění stápět smysly mé?  
Proč raděj v začazené chatrči  
na tvrdém lůžku leháš, uspávat 15  
mich nočních bzukotem se dáváje,  
než v libovonných síních velmožů  
pod nádhernými nebesy, kde zvuk  
tě ukolébá hudby nejsladší?  
Ó bůžku mrákotný, proč s nuzáky 20  
na bídné uléháváš posteli  
a lože královské být necháváš  
jak strážným domkem,<sup>120</sup> jako zvonici,  
kde bijou na poplach? Ty plavčíku  
na strmícím a vratkém stožáru, 25  
zrak zamykáš a mozek v kolébce  
mu houpáš zuřivého příboje  
a v šlehu vichřice, jež popadá  
vln roty za kštice, a kadeříc  
jich obrovité hlavy, větší je 30  
s ohlušným jekem v mračen chumelích,  
že vřavou tou se budí sama smrt.

Ó stranický ty spánku, můžeš-li  
svůj oddech přáti tomu hochovi  
od sláně mokrému v tak bouřný čas,  
a v noci nejhlubší a nejtišší  
5 vším, co jen možno, konejšnému  
její králi odepřít? Tož blaze jen  
si pospěte, vy šťastní, prostí v lidu,  
neb hlava pod korunou nemá klidu.

(Vystoupí WARWICK a SURREY.)

- 10 WARWICK. Přejeme dobré jitro, Milosti.  
KRÁL JINDŘICH. Již dobré jitro, páni?  
WARWICK. Jest jedna hodina a něco víc.  
KRÁL JINDŘICH. Nuž tedy dobré jitro, pánové,  
vám oběma. Ty dopisy jste čtli,  
15 jež poslal jsem vám?  
WARWICK. Ano, Milosti.  
KRÁL JINDŘICH. Tož tedy víte, tělo naší říše  
jak bídné jest; jak bují choroby  
mu nebezpečné zrovna u srdce.  
20 WARWICK. To tělo dosud jenom churaví  
a dobrá rada, nepatrný lék  
můž navrátit mu sílu dřívější.  
Mylord Northumberland co nejdřív zchladne.  
KRÁL JINDŘICH. Ó Bože, aby člověk čísti moh  
25 ve knize osudu a viděl, jak  
zvrát časů hory s půdou srovnává  
a pevnina, své utvrzenosti  
se přesytivši, splývá do moře!  
A jindy zas, jak mořských břehů pás  
30 je příliš volný bedrám Neptuna;  
jak náhoda si z všeho tropí žert  
a převraty číš proměnlivosti  
jak plní rozličnými nápoji!  
To vidět, ó, tu nejšťastnější jun,  
35 pout žitím přehlížeje, vedoucí  
kol nebezpečí, přes tak mnohý kříž,  
by knihu zavřel, sed a umřel by.  
Ni deset ještě není tomu let,  
co byli Richard s Northumberlandem

- tak velcí přátelé a pospolu  
se častovali; za dva roky pak  
již spolu válčili. Jen osm let  
je tomu, co ten Percy nejbližší  
5 byl duši mé, jak bratr pachtil se  
v mé věci a svou lásku, život svůj  
mi k nohám kladl, ano kvůli mně  
v tvář tváří Richardovi vzdoroval.  
Kdo z vás byl při tom — ano, vy jste to  
10 byl, strýče Nevile (*k Warwickovi*), jak vzpomínám,  
když Richard, oči v slzách tonoucí,  
jsa kárán, plísněn Northumberlandem,  
děl slova prorocká, teď splněná:  
„Northumberlande, ó ty řebříku,  
15 po němžto trůn můj ztéká Bolingbroke“ —  
ač tenkrát, ví Bůh, jsem v úmyslu  
nic takového neměl, až pak říši  
tak nutnost schýlila, že velikost  
a já jsme museli se políbit —  
20 „čas nastane,“ — tak pokračoval v tom,  
„čas nastane, kdy ohavný ten hřích  
jak podebranina se provalí,“  
a dále tak, stav předpovídaje  
těch dob a rozkol v našem přátelství.  
WARWICK. Jest průběh dějin lidských životů  
25 jen otisk rázu časů minulých,  
a kdo ho pozoruje, věstiti  
můž s pravděpodobností věcí běh  
až dosud nezrozených, v semeni  
svém ležících a v slabých počátcích.  
30 Ty věci stávají se plodem dob  
a plemenem a z nutného jich tvaru  
král Richard s jistotou moh předzvídat,  
že nevěren jsa jemu, mohutný  
Northumberland z té setby vospěje  
35 na větší zradu, která nenajde  
si jiné půdy k zakořenění  
než vás.  
KRÁL JINDŘICH. Jsou tedy tyto věci nutností?  
40 Tož tedy čelme jim jak nutnostem!



A totéž slovo nyní volá nás.

Jak povídá se, má Northumberland  
a biskup na padesát tisíc mužů.

WARWICK. To nemůž být, můj pane vznešený;

5 zvěst jako hlas a ohlas počet těch,

jichž bojíme se, zdvojnásobňuje.

Rač Vaše Milost jíti na lože.

Svou duší ručím za to, pane můj,

že vojska proti nim již vyslaná

10 tu kořist snadno domů přinesou.

Bych víc vás upokojil, doslýchám

z úst bezpečných, že Glendower je mrtev.

Jste churav, Milosti, již čtrnáct dní

a neklidné ty pozdní hodiny

15 jen horšit musí vaši chorobu.

KRÁL JINDŘICH. Chci vaší rady uposlechnouti.

I až ty války skončí, milí páni,

do Svaté země půjdem bez váhánf. (*Odejdou.*)

## SCÉNA DRUHÁ

20 Glosstershire. — Před domem sudího Nehluby.

(*Vystoupí NEHLUBA a TICHOTA z různých stran. — V pozadí PLESNIVÝ,  
STÍN, BRADAVIČKA, SLABOCH, BULÍČEK a jeden neb dva SLUHOVÉ.*)

NEHLUBA. Jen dál, jen dál, jen dál; podejte mi ruku, pane; podejte  
25 mi ruku. Přivstal jste si, jen co je pravda! A jak se má můj  
milý strýček Tichota?

TICHOTA. Dobré jitro, milý strýče Nehlubo.

NEHLUBA. A jak se daří mé strýni, vaší polovici, a vaší spanilé  
dcerušce, mé kmotřence Heleně?

TICHOTA. Ó běda, to je vyskákany<sup>121</sup> kos, strýče Nehlubo.

30 NEHLUBA. Vsadil bych se nevím o co, že je z mého strýčka Vilíka  
dobrý student. Je dosud v Oxfordě, není-li pravda?

TICHOTA. Ba ovšem, strýče, a moje kapsa to cítí.

NEHLUBA. To už bude muset brzo na právnictví. Já též byl jednou  
35 v Klementinské<sup>122</sup> koleji, kde, myslím, že dosud mluví o ztřeš-  
těném Nehlubovi.

TICHOTA. Veselý Nehluba vám tenkrát říkali, strýče.

NEHLUBA. Na mou duchu, všecko na světě mi tenkrát říkali a byl

bych také všecko provedl, jako když stříhne. Byl jsem tam já  
a malý Jan Vindra ze Staffordshiru, černý Jiřík Purclík, Frantík  
Kostečka a Vilík Piskoř z Cotswoldu.<sup>123</sup> Takových čtyř sekáčů  
už nikdy potom ve všech kolejích dohromady nebylo; a mezi  
námi řečeno, my věděli, kde která koroptvička jest, a ty nej-  
hezčí byly naše. Potom tam byl Jack Falstaff, teď rytíř John,  
tenkrát hoch a panoš Tomáše Mowbraye, vévody z Norfolku.

TICHOTA. Týž rytíř John, strýčku, kterého tu každou chvíli čekají  
k odvodu?

NEHLUBA. Týž rytíř John, každým coulem týž. Vidím ho podnes,  
10 jak u kolejních<sup>124</sup> vrat rozbil Skoganovi hlavu, jsa ještě cvrček  
ne takhle veliký; a zrovna téhož dne jsem se bil já za kolejí  
Grayovou s nějakým Samsonem Treskou, ovocnářem. Ó Pane,  
Pane, těch divokých dnů, co jsem tam prožil! A tak si pomyslit,  
že tolik těch mých starých známých již pomřelo!  
15

TICHOTA. Musíme tam všichni, strýčku.

NEHLUBA. Pravda, pravda; jistě, velmi jistě! Smrt, jak praví  
žalmista,<sup>125</sup> je souzena všem. Všichni musíme umřítí. — Co  
platil dobrý pár volů na stamfordském trhu?

TICHOTA. Na mou věru, ani jsem tam nebyl.

NEHLUBA. Smrt je jistá. Živ-li pak ještě starý Tuplák od vás?

TICHOTA. Je nebožtík, strýče.

NEHLUBA. Pane, Pane, nebožtík! Tak dobře uměl střílet lukem a  
nebožtík! Střelec byl, výborný střelec. Jan z Gauntu ho mívál  
rád a sázival na něho haldu peněz. Nebožtík! Na půltřetího sta  
25 kroků vám trefil do černého a zvláště dobrý šíp vám dolučil  
ještě o čtyřicet a padesát kroků dále, takže se člověku srdce roz-  
zesmálo, když se na to díval. — Zač je nyní dvacet bahnic?

TICHOTA. Podle toho, jak jsou; dvacet pěkných bahnic může tak  
stát dvacet liber.

NEHLUBA. Starý Tuplák tedy nebožtík!

TICHOTA. Hle, tady jsou dva lidé sira Johna Falstaffa, nemýlím-li se.

(*Vystoupí BARDOLF s PRŮVODCEM.*)

BARDOLF. Dobré jitro, počestní pánové. Který z vás, prosím, je  
sudí Nehluba?

NEHLUBA. Já jsem Robert Nehluba, pane, nepatrný zeman zdejšího  
hrabství a jeden z královských smírčích soudců. Co je vaše libost?

BARDOLF. Můj setník, pane, se vám poroučí; můj setník sir John  
Falstaff, šlechtic jak se sluší — přísambůh — a nejchvalnější vůdce.

- NEHLUBA. Zdrávi pozdravili, pane! Znal jsem jej co dobrého šermíře. Jak se má ten dobrý rytíř; a smím se ptát, jak se daří vzácné paní, jeho manželce?
- 5 BARDOLF. Odpusťte, pane, voják jest lépe akomodován bez ženy nežli s ženou.
- NEHLUBA. Dobře řečeno, na mou věru, pane; znamenitě řečeno. Lépe akomodován! To je dobré, opravdu výborné. Dobrá rčení jsou a byla odjakživa velmi chvalitebná. Akomodování, to pochází od *accommodo*<sup>126</sup>, velmi dobře; znamenitá fráze.
- 10 BARDOLF. S dovolením, pane, slyšel jsem to slovo. Frází je nazýváte? Při božím slunci nevím, co je fráze; ale to slovo chci zastat mečem svým jako vojenské slovo, jako zmíry řízné slovo. Akomodován, to znamená, když je člověk, jak říkáme, akomodován; anebo když je člověk tak něčím, že se dá o něm soudit, že je
- 15 akomodován; což je výborná věc.
- NEHLUBA. Boží pravda.

(*Vystoupí FALSTAFF.*)

- Hle, tady přichází dobrý sir John. Podejte mi svou milou ruku, podejte mi milou ruku Svě Vzácnosti. Na mou věru, dobře vypadáte a nesete svá léta statečně. Budte mi vítán, dobrý sire Johne.
- 20 FALSTAFF. Těší mne, že vás vidím zdráva, milý pane Roberte Nehlubo. — Pan Kartička, nemýlím-li se?
- NEHLUBA. Nikoliv, sire Johne; jest to můj strýc Tichota, můj soudruh v úřadě.
- 25 FALSTAFF. Milý pane Tichoto, jste tedy jako stvořen pro úřad míru.<sup>127</sup>
- TICHOTA. Vaše Vzácnost buď mi vítána.
- FALSTAFF. Fil! To je vedro, pánové. Opatřili jste mi tady půl tuctu řádných lidí?
- 30 NEHLUBA. Arciže, pane. Není libo sednout?
- FALSTAFF. Ukažte mi je, prosím vás.
- NEHLUBA. Kde je seznam, kde je seznam, kde je seznam? — Podívejme se, podívejme se, podívejme — Tak, tak, tak, tak. Ano, toť se ví, pane. — Ralf Plesnivý! Ať předstoupí jeden po druhém, jak je budu volat. Jeden po druhém, jeden po druhém. Hle, hle,
- 35 — Kde je Plesnivý?
- PLESNIVÝ. Zde, s dovolením.
- NEHLUBA. Co myslíte, sire Johne? — Urostlý chlapík; mladý, silný a z dobrého kořene.

- FALSTAFF. Říkají ti Plesnivý?
- PLESNIVÝ. Ano, s dovolením.
- FALSTAFF. Tím více na čas, abys byl upotřeben.
- NEHLUBA. Ha, ha, ha! Výborně, na mou věru. Věcem plesnivým schází upotřebením! — Znamenitě dobré! Na mou milou, velmi
- 5 pěkně řečeno, sire Johne, velmi pěkně řečeno.
- FALSTAFF. Podtrhněte ho.
- PLESNIVÝ. Už jsem byl dříve podtržen až dost a mohli byste mi dát pokoj. Má stará matka bude teď na holičkách, bez živé duše, která by jí obstarala hospodářství a domácnost. Mne jste ne-
- 10 museli podtrhovat; jsou jiní schopnější než já jít z domova.
- FALSTAFF. No, no; ticho, Plesnivý. Vy půjdete. Je čas, Plesnivý, abyste byl spotřebován.
- PLESNIVÝ. Spotřebován!<sup>128</sup>
- NEHLUBA. Ticho, člověče, ticho! Odstupte; víte-li, kde jste? —
- 15 Druhý, sire Johne. — Podívejme se: Šimon Stín!
- FALSTAFF. Kýho šlaka, toho mi dejte; budu pod ním sedávat; bude z něho asi chladnokrevný<sup>129</sup> voják.
- NEHLUBA. Kde je Stín?
- STÍN. Zde, pane.
- 20 FALSTAFF. Stíne, číś ty syn?<sup>130</sup>
- STÍN. Syn své matky, pane.
- FALSTAFF. Syn své matky; dost možná, a svého otce stín. Tak tedy jest syn ženy stínem mužovým; vskutku tomu tak bývá, ale při tom nevalně otcova jádra.
- 25 NEHLUBA. Líbí se vám, sire Johne?
- FALSTAFF. Stín poslouží na léto. Podškrtněte ho; máme už beztoho mnoho stínů k vyplnění odvodního seznamu jen tak na oko.<sup>131</sup>
- NEHLUBA. Tomáš Bradavička!
- FALSTAFF. Kde je?
- 30 BRADAVIČKA. Zde, pane.
- FALSTAFF. Tvé jméno je Bradavička?
- BRADAVIČKA. Ano, pane.
- FALSTAFF. Tys velmi ubožácká bradavice.
- NEHLUBA. Mám ho podtrhnout, sire Johne?
- 35 FALSTAFF. To je zbytečné; nosí své znamení na zádech a celá jeho postava jest jako podtržena. Nepodtrhuj<sup>132</sup> ho více.
- NEHLUBA. Ha, ha, ha! Vy to umíte, pane; vy to umíte. Ta čest se vám musí dát. František Slaboch!
- SLABOCH. Zde, pane.
- 40

- FALSTAFF.<sup>133</sup> Tvé řemeslo, Slabochu ?  
 SLABOCH. Ženský krejčí, pane.  
 NEHLUBA. Mám ho podtrhnouti, pane ?  
 FALSTAFF. Můžete; kdyby byl mužský krejčí, podtrhnul by vás.  
 5 Co, naděláš-li tolik děr do nepřátelského šiku, jako jsi jich napíchal do ženské spodničky ?  
 SLABOCH. Udělám, co mohu, pane; více nemůžete žádat.  
 FALSTAFF. Dobře řečeno, milý ženský krejčí; dobře řečeno, srdnatý Slabochu! Budeš tak chrabří jako zuřivé holoubě neb největkodušnější myš. Podtrhněte ženského krejčího; dobře ho  
 10 podtrhněte, pane Nehlubo; notně, pane Nehlubo.  
 SLABOCH. Býval bych rád, aby šel Bradavička také, pane.  
 FALSTAFF. A já bych byl rád, abys ty byl mužský krejčí a vyspravil ho, aby s námi mohl jít. Nemohu udělati prostého vojáka  
 15 z někoho, který jest vyznamenán mezi tisíci.<sup>134</sup> To ti dostač, nejmohutnější Slabochu.  
 SLABOCH. Dostačí mi to, pane.  
 FALSTAFF. Děkuji ti, ctihodný Slabochu. Kdo dál ?  
 NEHLUBA. Petr Bulíček z loužku!<sup>135</sup>  
 20 FALSTAFF. No tak tedy, podívejme se na Bulíčka.  
 BULÍČEK. Zde, pane.  
 FALSTAFF. Přísambůh, slušný chlapík. Podtrhněte mi Bulíčka, ať nám zabučí.  
 BULÍČEK. Ach můj Bože! — Milý pane setníku —  
 25 FALSTAFF. Co, bučíš, než jsi podtržen ?  
 BULÍČEK. Můj Bože! — Pane, jsem nemocný člověk.  
 FALSTAFF. Jakou nemoc máš ?  
 BULÍČEK. Zpropadenou rýmu, pane, a kašel, který jsem si utržil při zvonění ve službě královské v den korunovační, pane.  
 30 FALSTAFF. Dobrá, půjdeš do války v županu, my ti rýmu vyženem; a já to tak zařídím, aby tvoji přátelé zvonili hranu<sup>136</sup> za tebe. To jsou všichni ?  
 NEHLUBA. Už dva byli vyvoláni přes počet;<sup>137</sup> dostanete od nás pouze čtyři, pane. A tak, prosím vás, pojďte se mnou k obědu.  
 35 FALSTAFF. Nuže, půjdu si připít s vámi, ale na oběd zůstat nemohu. Těší mne, že jsem vás viděl, opravdu, pane Nehlubo.  
 NEHLUBA. Ó sire Johne, pamatujete se, jak jsme byli přes noc ve větrném mlýně na poli Svatojirském?<sup>138</sup>  
 FALSTAFF. Ani muk o tom dále, milý pane Nehlubo, ani muk  
 40 o tom.

- NEHLUBA. Ha! To byla veselá noc. A jest Johanka Nočňátková dosud na živu ?  
 FALSTAFF. Na živu, pane Nehlubo.  
 NEHLUBA. Ta se nikdy se mnou srovnat nemohla.  
 FALSTAFF. Nikdy, nikdy; vždycky říkávala, že pana Nehlubu vystát 5 nemůže.  
 NEHLUBA. U všech rohatých, a já ji také uměl do duše poškádlit. Bývala tenkrát hezounká kůstka. Drží se ještě ?  
 FALSTAFF. Stará, stará, pane Nehlubo.  
 NEHLUBA. Arcit, musí být stará; nemůže býti jinak než stará. Měla 10 už Robina Nočňátka po starém Nočňátkovi dřívě, než já jsem přišel do Klementinské koleje.  
 TICHOTA. To už je padesát let.  
 NEHLUBA. Ha, strýče Tichoto, abys tak byl zažil, co tento rytíř a já jsme zažili! Ha, sire Johne, nemluví pravdu ? 15  
 FALSTAFF. Slýchali jsme půlnoční zvony, pane Nehlubo.  
 NEHLUBA. Slýchali, slýchali, slýchali; na mou věru, sire Johne, slýchali. Naše heslo bylo: Vesele, junáci!<sup>139</sup> — Nu, teď k obědu, teď k obědu. Můj pane, těch dnů, co my jsme zažili! — Pojďme, 20 pojďme. (*Odejdu Falstaff, Nehluba a Tichota.*)  
 BULÍČEK. Milý pane desátníku Bardolfe, zastaňte se mne; a tady jsou čtyři desítilinky ve francouzském zlatě<sup>140</sup> pro vás. Abych řekl pravdu, pane, šel bych zrovna tak rád na šibenici jako na vojnu. Pro mou vlastní osobu je mi to jedno, pane, ale jedná se 25 spíše o to, že se mi tam nechce, pane, a že pro svou vlastní osobu bych raději zůstal doma u svých přátel; jinak, pane, je mi to jedno, abych tak řekl, pro mou vlastní osobu.  
 BARDOLF. Dobrá, odstoupit.  
 PLESNIVÝ. A milý pane desátnický setníku, pro mou starou matku zastaňte se mne; nemá nikoho, kdo by pro ni stéblo křížem 30 přeložil, až já budu pryč. A je stará a nemůže si pomoci. Dostanete čtyřicet šilinků.  
 BARDOLF. Dobrá; odstoupit.  
 SLABOCH. Na mou věru, mně je to lhostejno. Člověk umře než 35 jednou a jsme Bohu dlužni smrt. Nikdy nebudu zbabělec. Když mi to souzeno, ať je; a není-li, žádný člověk není příliš dobrý, aby neměl sloužit svému králi. I ať to skončí tak neb tak, ten, kdo umře letos, má už napřesrok pokoj.  
 BARDOLF. To je moudrá řeč; tys bodrý chlapík.  
 SLABOCH. Na mou věru, meta nebudu. 40

(Vrátí se FALSTAFF s NEHLUBOU a TICHOTOU.)

FALSTAFF. Nuže, pane, které z těch lidí dostanu?

NEHLUBA. Čtyři, které chcete.

BARDOLF. Pane, na slovíčko. Mám tři libry, abychom pustili  
5 Plesnivého a Bulíčka.

FALSTAFF. Rozumím; dobrá.

NEHLUBA. Tedy, sire Johne, které čtyři chcete mít?

FALSTAFF. Vyberte je za mne.

NEHLUBA. Nuže, tedy Plesnivý, Bulíček, Slaboch a Stín.

10 FALSTAFF. Plesnivý a Bulíčku! — Vy, Plesnivý, zůstanete doma,  
až k vojančině už nebudete; a vy, Bulíčku, rostte, až k ní dospě-  
jete. Já vás nechci, ani jednoho, ani druhého.

NEHLUBA. Sire Johne, sire Johne, neubližujte si. Jsou to naši  
nejslušnější lidé a já bych vám rád posloužil těmi nejlepšími.

15 FALSTAFF. Chcete mne učit, pane Nehlubo, jak si mám vybírat  
muže? Co mi záleží na údech, svalech, postavě, hřmotnosti a  
nehorázném zjevu člověka? Ducha mi dejte, pane Nehlubo!  
Zde na příklad máte Bradavičku; vidíte, jak neúhledný je, ale  
20 bude vám nabíjet a vypalovat s přesností cínařského kladiva<sup>141</sup>  
a přibíhat a odbíhat rychleji než sladovnický s vědrem v pivov-  
varu. A tady ten vychrtlý chlapík, Stín, toho mi dejte! Neprítel  
nenajde na něm, do čeho by střelil; zrovna tak dobře mohl by  
mířit na ostří perořízku. A při ústupu, jak hbitě bude ten ženský  
25 krejčí Slaboch utíkat! Ó, dejte mi sporé lidi a ušetřte mne těch  
velikánů. Bardolfe, dej Bradavičkovi pušku do ruky.

BARDOLF. Na, Bradavičko. Pochodem pochod!<sup>142</sup> — Tak, tak, tak.

FALSTAFF. Pojď, ukaž, co umíš s puškou. Tak —, velmi dobře, jen  
dál, velmi pěkně, — znamenitě. Ó, není nad takového malého,  
hubeného, starého, oprýskaného, plešatého střelce. Dobře jsi se  
30 držel, Bradavičko, na mou věru. Tys řádný trupel; na, tu máš  
pětník.

NEHLUBA. Není ještě mistrem svého řemesla; nedělá to dobře.  
To se pamatuji na mileendských maninách<sup>143</sup> za mých dob  
klementinských — to bylo tenkrát, když jsem představoval sira  
Dagoneta v průvodu krále Artuše — to se pamatuji, že tam byl  
35 takový maličký cvrček, chlapík jako rtuť, a ten se vám uměl  
s puškou otáčet! Zabočí sem, zabočí tam, příběhne tudy, od-  
skočí zas a pif, paf, puc vám řekne a bouc do toho a hned je pryč,  
jak by smet, a už zase tu. Co živ už nespátřím takového chlapíka.

FALSTAFF. Tito lidé dobře poslouží, pane Nehlubo. Zachovej vás  
Bůh, pane Tichoto, nechci vás už dlouhými řečmi zdržovat.  
Budte oba zdraví, pánové. Děkuji vám. Musím ještě do večera  
o dvanáct mil dál. Bardolfe, dej mužstvu vojenské kabáty.

NEHLUBA. Sire Johne, Bůh vás opatruj! Bůh vám dej vše dobré. 5  
Bůh nám sešli mír! Až se vrátíte, navštivte nás, ať se naše stará  
známost obnoví. Snad zajedu s vámi ke dvoru.

FALSTAFF. Bůh svědkem, to bych rád, to bych rád, pane Nehlubo.

NEHLUBA. Uvidíme. Co jsem řekl, to jsem řekl.<sup>144</sup> Zachovej vás Bůh.

FALSTAFF. Budte zdraví, dobří pánové! (*Odejdou Nehluba a Ti-  
chota.*) Dále, Bardolfe, odveď ty lidi. (*Odejdou Bardolf a bran-  
ci.*) Až se vrátím, vypůjčím si ty smírčí soudce.<sup>145</sup> Tomu Nehlu-  
bovi už vidím na dno. Pane, Pane, jak jsme my staří lidé tak  
prostopášně prolhaní! Ten vychrtlý sudí pořád jen žvстал 15  
o bujnosti svého mládí a kouscích, které prováděl v rozkřičené  
ulici; každé třetí slovo lež, vyplácená posluchači přesněji než  
Turku výkupné. Pamatuji se z Klementinské koleje, že vypadal  
jako panáček, vykrájený po obědě<sup>146</sup> ze sýrové kůry. Když se  
vysvlékl, podobal se opravdu rozvidlené ředkvi s hlavou fan-  
tasticky nožem vyřezanou. Vychudlý byl tak, že jeho rozměry 20  
jen trochu neostrému zraku byly neviditelné. Vtělený génius  
vyhladovělosti; ale chlípný jako opice a nevěstky mu neříkaly  
jinak než mandragora. Vždycky pokulhával za módou a pro-  
zpěvoval vymrskaným ženštinám písničky, které slyšel hvíz-  
dat od vozků, a dušoval se, že to jsou jeho nápady nebo zasta-  
25 veníčka. A z toho kordiska nepravosti<sup>147</sup> je teď zeman a mluví  
tak spatra o Janu z Gauntu, jako by býval jeho pobratim; a já  
bych na to přísahal, že ho neviděl víckrát než jednou na kolbišti,  
kde od něho utřil díru do hlavy, protože se tlačil mezi maršál-  
kovu stráž.<sup>148</sup> Já to viděl a řekl jsem Janu z Gauntu, že bije holf  
hůl, neboť byste jej byli mohli vecpat se vším, co měl na těle, do  
kůže úhoří. Pouzdro na klarinet<sup>149</sup> bylo mu zámek, bylo mu  
dvůr, a teď má pozemky a brav. Dobrá, uděláme si bližší zná-  
most, až se vrátíme,<sup>150</sup> a zle by se mi dařit muselo, neudělám-li  
si z něho dvojnásobný kámen mudrců. Vnadí-li se stará štika 35  
na mladou běličku, nevím, proč bych já po přirozeném zákonu  
neměl chňapnouti po něm. Čas ukáže, co se dá dělat; a punktum.  
(*Odejde.*)

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ

SCÉNA PRVNÍ

Yorkshire. — Les gaultreeský.<sup>151</sup>

(*Vystoupí* ARCIBISKUP YORSKÝ, MOWBRAY, HASTINGS a jiní.)

5 ARCIBISKUP YORSKÝ. Jak zovou tento les ?

HASTINGS. Les gaultreeský,  
libo-li vědět Vaší Milosti.

ARCIBISKUP YORSKÝ. Zde, lordi, zastavte a vyšlete  
hned vyzvědače, bychom seznali  
10 moc nepřátelskou.

HASTINGS. Jsou již vysláni.

ARCIBISKUP YORSKÝ. To dobře. — Nyní, moji přátelé  
a bratři v tomto díle velikém,  
vám zjevit musím, že jsem obdržel  
15 list nově psaný od Northumberlanda;  
a jeho chladný smysl, trest a směr  
jsou tyto: Přál by si tu osobně  
být s takou mocí, jež by rovnala  
se jeho stavu; tu však sebrati  
20 že nemoh; protož, aby rostoucí  
mu štěstí dozrálo, couv do Skotska.  
A končí vroucí k Bohu modlitbou,  
by přežil podnik váš hru odváznou  
a hroznou srážku se svým odpůrcem.  
25 MOWBRAY. Co tedy doufali jsme do něho,  
se kácí v zem<sup>152</sup> a tříští na kusy.

(*Vystoupí* POSEL.)

HASTINGS. Co nového nám neseš ?

POSEL. Na západ  
30 od toho lesa, ani míli vzdálen,

se v pevném šiku blíží nepřítel;  
a podle půdy, kterou zaujímá,  
jej páčím ke třiceti tisícům.

MOWBRAY. V té právě síle jsme je čítali.

Tož kupředu a do pole jim vstříc!  
ARCIBISKUP YORSKÝ. Kdo z vůdců v plné zbroji jde to sem ?

(*Vystoupí* WESTMORELAND.)

MOWBRAY. Lord Westmoreland, jak myslím.

WESTMORELAND. Dobro vše

a vlídný pozdrav od našeho vůdce  
a královice Jana z Lankastru.

ARCIBISKUP YORSKÝ. Nuž, mluvte v míru, lorde Westmorelande;  
proč přicházíte ?

WESTMORELAND. Tedy, mylorde,  
k Milosti Vaší hlavně obracím  
15 své řeči obsah. Kdyby vzbouření  
v své vlastní přicházelo podobě,  
tož v podlých, sprostých rotách, vedeno  
od krvelačné<sup>153</sup> mládeže a hadry  
jsouc lemováno, podporováno  
20 jen od kluků a luzy žebrácké,  
dím, kdyby kleté hnutí jevil  
se taktó, ve své pravé, vrozené  
a nad vše příslušné mu postavě,  
vy, otče ctihodný, a vznešení  
25 ti lordi tady byste nebyli  
a nekrášlili útvar šeredný  
té vzpoury ohavné a krvavé  
svou ctí. Vy, lorde arcibiskupe,  
jehožto stolec mírem občanským  
30 jest udržován, jehož brady mír  
se dotknul svojí rukou stříbrnou,  
jenž vědění a písmům<sup>154</sup> od míru  
byl učen, jehož roucho bělostné  
jest obraz nevinnosti, holubice,  
35 ba žehnaného ducha pokoje,  
proč tlumočíte sebe sám tak zle  
z té něhyplné řeči pokoje

na jazyk války drsný, hlomozný,  
své knihy proměňuje ve hroby,  
svůj inkoust v krev, svá péra v oštěpy  
a zbožný jazyk v ryčnou polnici  
5 a ve hlaholný povel bitevní?  
ARCIBISKUP YORSKÝ. Proč já tak činím, se mne tážete?  
Nuž zkrátka proto: všichni stůněme  
a hýřením a rozmařilostí  
jsme ulovili sobě horečku  
10 a musíme si žilou pustit dát.  
Tou chorobou jsa schvácen, nebožtík  
král Richard zemřel. — Ale, převzácný  
mylorde Westmorelande, nechcít zde  
brát na se lékařovu úlohu  
15 a také jako míru nepřítel  
nevstoupám do řad mužů válečných;  
leč na chvíli co válka strašlivá  
se jevím, abych uved na střídmost  
zas bujně mysle štěstím churavé  
20 a vady odstranil, jež začaly  
již staviti nám cévy života.  
Chci mluvit zřejměji: Já na stejných  
jsem miskách spravedlivě odvážil,  
co zlého naše zbroj mužů způsobit,  
25 co zlého trpíme, a shledávám,  
že naše stesky těžší jsou než hřích.  
My vidíme, kam spěje doby proud,  
a dravým slapem příležitosti  
jsme odnášeni ze svých zátiší.  
30 A máme souhrn všech svých stížností,  
ježž dopodrobna ukážem, až čas  
jen bude k tomu. Dávno chtěli jsme  
jej podat králi, ale nemohli  
jsme žádnou prosbou dojít slyšení.  
35 Když se nám ukřivdí a stesky své  
mu chceme zjevit, k jeho osobě  
nám brání přístup tíž, kdo nejvíce  
nám ukřivdili. Nebezpečenství  
dnů právě přešlých, jejichž paměť v zem  
40 je dosud zjevnou krví vepsána,

a příklady, jež každá minuta  
nám nyní přináší, nás oděly  
v to zle tak slušící nám brnění,  
ne jako bychom chtěli rušit mír  
5 neb kterou větev jeho, nýbrž zde  
by doopravdy mír byl založen  
i podle jména, i v své podstatě.  
WESTMORELAND. Kdy odmítnuty vaše stížnosti?  
V čem ublížil vám král a který peer  
10 byl podněcován urážeti vás,  
že znamenáte tuto krvavou  
a nezákonnou knihu odboje  
svou božskou pečeti a krutý hrot  
zlé vzpoury takto posvěcujete?  
ARCIBISKUP YORSKÝ. Za vespolečného svého bratra, stát,  
15 jsem pozved meč a krutost spáchaná  
na rodném bratru<sup>155</sup> podnět rodinný  
mi ku zvláštnímu sporu zavdává.  
WESTMORELAND. V tom není zapotřebí odvety,  
a jest-li, tedy nenáleží vám.  
20 MOWBRAY. Proč právě tak ne jemu jak nám všem,  
již pocitujem jízvy přešlých dnů  
a trpce neseme, jak nynější  
stav doby rukou nespravedlivou  
a těžkou klade nám na naši čest?  
25 WESTMORELAND. Ó milý lorde Mowbrayi, běh dob  
si vyložte dle jejich nutností  
a věru shledáte, že doby běh  
to jest, jenž ubližuje vám, ne král.  
Co vás se týče, zdá se mi, že král  
30 ni doba přítomná vám nedává  
ni na píd půdy, na níž byste moh  
svůj postesek budovat. Což nebyly  
vám vráceny vše statky, hodnosti  
po vašem otci slavné paměti,  
35 po jasném vévodovi z Norfolku?  
MOWBRAY. Co na cti pozbyl otec můj, by znov  
se ve mně oživovat muselo  
a dechem nadat? — Král, jenž měl ho rád,  
40 jak věci tenkrát stály, nucen byl

i proti vůli vypovědět jej.

A tenkrát, když Jindřich Bolingbroke

a on, v svých sedlech oba vztyčeni,

své oře bodající ostruhou,

5 svá kopí pohotově, hledí dolů,

zrak hořící, jenž sršel jiskrami

skrz ocelové mřeží, hlasitá

jak polnice je k sobě vichřila,

když nic již mého otce nemohlo

10 od prsou Bolingbroka zadržet,

ó tenkrát, když na kolbiště král

svou berlu hodil,<sup>156</sup> na té berle tam

i jeho život visel. Tenkrát

sám sebe svrh a životy všech těch,

15 kdož udavačstvím nebo ocelí

pod Bolingbrokem byli zhubeni.

WESTMORELAND. Mylorde Mowbrayi, teď mluvíte,

co nevíte. Bylť hrabě z Herefordu

tou dobou slaven v celé Anglii

20 co nejchrabřejší rytíř. Kdož to ví,

na koho z nich by bylo tenkrát

se štěstí usmálo? Leč kdyby byl

váš otec zvítězil, on nebyl by

se tomu těšil mimo Coventry,

25 neb celá země hlasem jediným

se záští proti němu zvedala

a modlitbami, láskou veškerou

jen k Herefordovi obracela se,

ježž milovali, ctili, žehnali

30 víc nežli krále. — To však odchylka

od mého poslání. Já přicházím

od knížecího vůdce našeho,

bych zvěděl vaše stesky, vyřídil,

že Jeho Výsost chce vás vyslechnout

35 a v čemkoliv mu vaše žádosti

být spravedlivými se uzdají,

jich splnění se dočkáte a vše

se poodloží,<sup>157</sup> co by mohlo vás

i nadále mít za nepřátely.

40 MOWBRAY. On donutil nás k této nabídce

jej mocí přimět; ona pochází  
jen z úskočnosti, z lásky nikoliv.

WESTMORELAND. Až příliš domýšliv jste, Mowbrayi,

tak soudě; přicházíte ta nabídka

jen z čiré milosti, ne ze strachu.

Hle, naše vojsko leží v dohledu

a na mou čest jest příliš důvěrné,

než by si připustilo strachu stín.

V svých řadách máme více slavných jmen,

naš lid je cvičenější ve zbrani,

zbroj naše silna, právo nejlepší

a rozum velí, aby srdce též

tak silna byla; tedy nemluvte,

že k tomu návrhu jsme nuceni.

MOWBRAY. Co na mně, nesvolíme k jednání.

WESTMORELAND. V tom zjevna vaší viny potupnost;

věk prohnalá<sup>158</sup> se brání dotknutí.

HASTINGS. Má kněžic Jan tak ve všem řádnou moc,

by v plném zastoupení otcově

nás vyslechl a platně rozhodnul,

co z našich podmínek se povolí<sup>159</sup>

WESTMORELAND. Tot zahrnuto v jménu vůdcovském;

já divím se tak marné otázce.

ARCIBISKUP YORSKÝ. Tož, lorde Westmorelande, vezměte

ten lístek; naše žaloby jsou v něm.

Až každý člunek bude napraven

a každý naší věci účastník,

ať zde, či jinde, který síly své

byl s námi napjal k tomu podniku,

vší viny bude zproštěn podstatně

a opravdově, naše vůle pak

hned splněna i co se týče nás

i našich účelů, pak vrátíme

se v břehy pokorné a spoutáme

své síly opět v míru náručí.

WESTMORELAND. To svému vojevůdci doručím,

a libo-li vám, páni, před tváří

svých šiků sejdem se a — dejž to Bůh! —

buď uzavřeme mír, neb vyzveme

své meče na bojiště, kde ten spor  
se rozhodne.

ARCIBISKUP YORSKÝ. Tak budiž, mylorde. (*Odejde Westmoreland.*)

MOWBRAY. Cos v prsou mých mi praví, žádný mír  
že mezi námi nemůž obstáti.

HASTINGS. V tom obav nemějte; když zdaří se  
jej smluvit na tak širých základech  
a úplně, jak naše podmínky  
to vyžadují, bude stát náš mír  
tak pevně jako hory skalnaté.

MOWBRAY. Však přece tak jen budem ceněni,  
že každá nepatrná příčina  
zle vyložená, každý nicotný  
a prázdňý, planý důvod probudí  
u krále pachut toho odboje;  
a třeba naše k němu oddanost  
jak mučednice byla v lásce své,  
tak drsným větrem si nás provějí,<sup>160</sup>  
že bude se i naše zrno zdát  
jak pleva lehké a že rozdílů  
se mezi zlem a dobrem nenajde.

ARCIBISKUP YORSKÝ. Ne, ne, mylorde. Uvažte jen to:  
král má již dost těch naschvál hledaných<sup>161</sup>

a malicherných žalob; shledaltě,  
že byl-li jeden postrach usmrcen,  
dva větší vzkřísí v živých dědicích,  
a proto načisto chce smazati  
svou tabuli a ve své paměti  
si nedržeti našeptavače,

jenž opakoval by a znamenal  
mu jeho ztráty k novým vzpomínkám.

On dobře ví, že nemůž vypleti  
tu zem tak nadobro, jak ponouká  
jej nedůvěra, neboť srostlí tak  
jsou jeho nepřátelé s přáteli,  
že nepřítelé rva, by vytrh jej,  
těž otřese a pohne přítelem;  
takže ta země, jako žena zlá  
jej popudivši, až ji bítí chce,  
jak ruku zvedá, nastavuje mu

vstříc jeho dítě, a tak přimrazí  
trest zamýšlený v paži, která již  
se k jeho vykonání zvedala.

HASTINGS. A mimo to, král všechny metly své  
již zmařil na bývalých vinících,  
takže mu nyní k trestu scházejí  
i samy nástroje a jeho moc  
jak lev jest bez zubů, jenž hrozí sic,  
však nerozsápe.

ARCIBISKUP YORSKÝ. Zcela po pravdě.

A protož, milý lorde maršálku,  
jen buďte jist, že ujednáme-li  
tu shodu řádně, bude pak náš mír  
jak zlomený a napravený úd  
tou právě zlomeninou silnější.

MOWBRAY. Nuž tedy buďsi. Hle, zde vrací se  
lord z Westmorelandu.

(*Vrátí se WESTMORELAND.*)

WESTMORELAND. Princ jest nablízku.

Nuž, ráčíte-li Jeho Milosti  
vstříc vyjít mezi vojsky našimi  
ve stejné vzdálenosti od obou?

MOWBRAY. Tož, Velebnosti z Yorku, jděte již  
ve jménu božím.

ARCIBISKUP YORSKÝ. Dříve pozdravte  
nám Jeho Milost. Jdeme, mylorde. (*Odejdou.*)

## SCÉNA DRUHÁ

Jinde v lese.

(*Vystoupí z jedné strany MOWBRAY s DRUŽINOU; nato ARCIBISKUP,  
HASTINGS a JINÍ. Ze strany druhé PRINC JAN z LANKASTRU,  
WESTMORELAND a DŮSTOJNÍCI a JINÍ s nimi.*)

LANKASTER. Jste tady vítán, strýče Mowbrayi;  
vám dobrý den, ctný arcibiskupe,  
i vám, mylorde Hastingsi, a všem.  
Mylorde z Yorku, líp vám slušelo,



an stádec váš, jsa zvonem shromážděn,  
 vás obklopoval, aby uctivě  
 váš výklad svatých Písem vyslechl,  
 než teď, když muže obrněného  
 5 vás vidět zde, jenž rotu buřičů  
 svým bubnem povzbuzuje kupředu  
 a slovo v meč a život mění v smrt.

Muž, který sídlí v srdci mocnáře  
 a zraje v jeho přízně slunečnu,  
 10 té věry svého krále zneuživ,  
 ó běda, jaké zmary způsobit  
 by mohl v stínu také velikosti!  
 Tak jest to s vámi, pane biskupe.

Kdo o vás neslyšel, jak hluboko  
 15 jste učen v knihách božích, mluvčí nám  
 jsa v jeho sněmu, ano vtělený  
 hlas Boha samého a tlumočnick  
 a vykladatel mezi milostí

a posvátnostmi nebe samého  
 20 a naším počínáním bláhovým?  
 Ó, kdož by jenom uvěřiti moh,  
 že svého místa úctyhodnosti  
 jste zneužil a nebes milosti

a ochrany, jak milec proradný  
 25 to činí jménem svého kněžete,  
 jste upotřebil k skutkům nečestným?  
 Vy zved jste láskou k Bohu líčenou  
 lid mého otce, jeho náměstka,  
 že proti nebeskému pokoji  
 30 i proti němu vyrojili se.

ARCIBISKUP YORSKÝ. Mylordé z Lankastru, já nestojím  
 zde proti míru otce vašeho;  
 leč jak jsem lordu z Westmorelandu děl,  
 čas nezřízený přirozeně sám  
 35 nás k sobě žene, hněte v postrašný  
 ten útvar, bychom zachovali si  
 svou bezpečnost. Já Vaší Milosti  
 již poslal články našich postesků  
 i podrobnosti, kteréž potupně  
 40 dvůr odstrčil, a z toho vznik ten boj,

syn Hydry, jehož oči hroživé  
 dnes ještě mohou býti uspaný,  
 když splní se, co nejspravedlivěj  
 si žádáme. Tak věrná poslušnost,  
 jsouc vyléčena z toho šílenství,  
 se schýlí krotce k nohám královským.

MOWBRAY. Když ne, jsme odhodláni štěstí své  
 do posledního muže zkusiti.

HASTINGS. A podlehnem-li tady, na pomoc  
 nám přijdou jiní v našem podniku,  
 10 a ti když padnou, jiní zase jim  
 a pohroma tak bude rodit zdar<sup>162</sup>  
 a dědic po dědici povede  
 ten spor, co kolen bude v Anglicku.

LANKASTER. Jste mělký, Hastingsi, ba příliš mělký,  
 15 než byste viděl na dno příštích dob.

WESTMORELAND. Rač Vaše Milost přímo říci jim,  
 jak dalece jich články jsou vám vhod.

LANKASTER. Mně vhod jsou všechny, ke všem svoluji;  
 a při své krve cti zde přísahám,  
 20 že bylo mého otce úmyslům  
 zle rozuměno; v jeho okolí  
 až příliš volně překrucovali  
 si mnozí jeho mínění a moc.

Ty křivdy, mylordé, co nejrychlejš  
 25 se napraví, svou duší ručím vám.

To jestli vhod, svá vojska rozpustte  
 v jich různé domovy a my též svá;  
 a tady mezi šiky oběma

si připijeme spolu přátelsky  
 30 a obejmem se, aby oči všech  
 si domů upomínku odnesly  
 na obnovenou příchyllost a smír.

ARCIBISKUP YORSKÝ. Já беру vaše slovo kněžecí  
 co do těch náprav.

LANKASTER. Dávám je a chci  
 je splniti; a na to připijím  
 35 zde Vaší Milosti.

HASTINGS. Jdi, setníku,  
 a vojsku sděl tu míru novinu.

- At vezmou žold a domů odejdou.  
Vím, budou rádi. Pospěš, setníku. (*Odejde důstojník.*)
- ARCIBISKUP YORSKÝ. Vám na zdraví, ctný lorde z Westmorelandu!  
WESTMORELAND. Zde na vaše, Milosti! — Kdybyste  
5 jen věděl, co mne práce stál ten mír,  
z plného srdce byste zavdal mi.  
Však láska moje k vám až později  
se zřejměj ukáže.
- ARCIBISKUP YORSKÝ. Já věřím vám.  
10 WESTMORELAND. Jsem tomu rád. A nyní na zdraví  
vám, vzácný strýče, lorde Mowbrayi!  
MOWBRAY. To v pravý čas mi zdraví přejete,  
neb náhle jest mi nějak nevolno.
- ARCIBISKUP YORSKÝ. Před nehodami člověk vesel bývá;  
15 však těžká mysl předchází vád. Zdar.  
WESTMORELAND. Tož buďte vesel, když ten smutek věští,  
že zítra na vás čeká jakés štěstí.
- ARCIBISKUP YORSKÝ. Mně, věřte, jest tak lehkou u srdce.  
MOWBRAY. Tím hůře, pravda-li, co děl jste dřív. (*Jásot venku.*)  
20 LANKASTER. Mír vydán za heslo. Jak jásají!  
MOWBRAY. To radostno by bylo po vítězství.
- ARCIBISKUP YORSKÝ. Mír povahou se rovná výboji;  
neb obě strany čestně podlehly  
a neprohrály.
- 25 LANKASTER. Jděte, mylorde,  
a také naše vojska propustte. (*Odejde Westmoreland.*)  
A, dobrý lorde, račte dovolit,  
by naše témy táhly společně  
zde kolem nás; at zblízka poznáme  
30 ty muže, s nimiž nastával nám boj.
- ARCIBISKUP YORSKÝ. Nuž jděte, milý lorde Hastingsi,  
a než se rozejdou, at táhnou kol. (*Odejde Hastings.*)  
LANKASTER. Dnes tuším budem spolu nocovat.
- (*Vrátí se WESTMORELAND.*)
- 35 Proč, strýče, stojí lid náš nepohnut?  
WESTMORELAND. Jich vůdcové, jimž poručil jste stát,  
jen na váš rozkaz chtějí odejít.  
LANKASTER. Však vědí, co jest jejich povinnost.

(Vrátí se HASTINGS.)

- HASTINGS. Náš lid, mylorde, již se rozptýlil;  
jak mladí býci, jařma zbavení,  
vše na východ a západ, sever, jih  
se rozběhlo; jak hoši po škole  
5 k svým domovům a hříštím chvátají.
- WESTMORELAND. Toť dobrá zpráva, lorde Hastingsi,  
a za ni, zrádce, pro velezradu  
tě zatýkám! Vás, arcibiskupe,  
a také vás, mylorde Mowbrayi,  
10 pro svrchovanou zradu jímám též.
- MOWBRAY. Zda jednání to ctné a spravedlivé?  
WESTMORELAND. Jest tak váš spolek?  
ARCIBISKUP YORSKÝ. Slovo věrnosti  
nám rušíte?  
15
- LANKASTER. Já žádného ti nedal.  
Já slíbil oněch žalob nápravu,  
jež uvedli jste; chci pak, na mou čest,  
to vpravdě po křesťansku splnití.  
20 Vy, buřiči, však toho okuste,  
co vzpoura zaslouží a čin jak váš.  
Vy bláznovsky jste začali ten boj,  
sem hloupě přišli, rozpustili voj.  
At bubny zní a rozptýlencům v sled!  
25 Bůh, a ne my dnes válku za nás ved.  
A k špalku zachovejte zrádců hlavy;  
tož lůžku zrady, jež je dechu zbaví. (*Odejdou.*)

## SCÉNA TŘETÍ

Jinde v lese.

(*Bitevní ryk. — Výpady. — Vystoupí FALSTAFF a COLEVILE z různých stran.*) 30

- FALSTAFF. Jak se jmenujete, pane? Váš stav — a odkud jste, prosím?  
COLEVILE. Jsem rytíř, pane, a moje jméno jest Colevile z Hluboké.  
35

FALSTAFF. Dobrá, tedy Colevile jest vaše jméno, stavem jste rytíř a přídomkem z Hluboké. Colevile bude i nadále vaše jméno, zrádce váš stav a vězení domov; tož místo hluboké dost. A tak zůstanete Colevilem z Hluboké.

5 COLEVILE. Nejste vy sir John Falstaff?

FALSTAFF. Tak dobrý muž jako on, pane, at jsem kdokoliv. Vzdáváte se, pane, nebo se mám pro vás zapotit? Upotím-li se, bude to krůpějemi tvých milých a budou oplakávati tvou smrt. Protož vzbudíž v sobě strach a třesení a vzdej hold mé milosti.

10 COLEVILE. Myslím, že jste sir John Falstaff, a v té domněnce se vzdávám.

FALSTAFF. Mám celou školu jazyků v tom břicho zde a jeden z nich nehlásá jiného slova nežli mé jméno. Kdybych měl břicho jen tak obstojné, byl bych prostě nejstatnější chlapík v celé Evropě.

15 Můj bachor, můj bachor, můj bachor jest můj zmar. Hle, náš vojevůdce.

(*Vystoupí PRINC JAN z LANCASTRU, WESTMORELAND, BLUNT a jiní.*)

LANCASTER. Žár boje uleh; neboňte je dál;

20 lid odvolejte, strýče Westmorelande. (*Odejde Westmoreland.*)

Kde, Falstaffe, jste byl ten celý čas?

Teď, když je po všem, přicházíte vy.

To otálení vaše, jak jsem živ,

kdys zlomí kteréš šibenici hřbet.

25 FALSTAFF. Bylo by mi líto, mylorde, kdyby se stalo jinak. Pokud vím, bylo plísnění a hana vždy odměnou chrabrosti. Což myslíte, že jsem vlašťovka, šíp nebo střelná koule? Mám-li ve svých ubohých, starých pohybech rychlost myšlenky? Pospíchal jsem na bojiště nejbystřejším letem možnosti. Uhnal jsem půldruha sta<sup>163</sup> a ještě několik poštovských koní a zde, cestou ubrocen, jak jsem, zajal jsem ve své čisté, neposkvrněné chrabrosti pana Johna Colevila z Hluboké, nade vše zuřivého rytíře a rekovného nepřítelce. Ale nač o tom řečí? Spatřil mne a vzdal se, takže mihu právem říci s tím skobonosým římským habánem.<sup>164</sup> Já přišel, uzřel a zvítězil.

LANCASTER. Byla v tom více jeho ochota než vaše zásluha.

FALSTAFF. Nevím; zde jest a zde ho odevzdávám, i prosím Vaši Milost, dejte to připsati k ostatním rekovným činům toho dne,

nebo, přísambůh, dám si to složit do zvláštní písničky s mým vlastním obrazem v čele, jak mi Colevile líbá nohu. Budu-li k tomu kroku donucen a nebudete-li pak vy všichni proti mně vypadat jako pozlacené dvouhaleře a nepřezářím-li vás já jako měsíc v úplňku jiskry nebeské, jež se vůči němu jeví jako špendlíkové 5  
hlavičky, potom již nevěřte slovu šlechtice. Protož mi učinite po právu a nechte zásluhu se povznést.

LANCASTER. Tvá jest příliš těžká na povznesení.

FALSTAFF. At tedy svítí.

LANCASTER. Je příliš tlustá na prosvitnutí.

FALSTAFF. Tedy ji nechte, milostivý pane, něco dělati, co mi prospěje, a jmenujte si to už, jak chcete.

LANCASTER. Tvé jméno jest Colevile?

COLEVILE. Jest, mylorde.

LANCASTER. Tys znamenitý buřič, Colevile.

FALSTAFF. A znamenitý, věrný muž ho jal.

COLEVILE. Jsem, mylorde, jen to, co vyšší jsou, již mne sem vedli; dbavše rady mé, 15  
draž byli by vám přišli nežli teď.

FALSTAFF. Nevím, zač se prodali, ale ty jako dobrý chlap ses dal 20  
zadarmo; a děkuji ti za tebe.

(*Vrátí se WESTMORELAND.*)

LANCASTER. Nuž, zanechali jste již sthání?

WESTMORELAND. Náš voj se vrací, boj byl zastaven.

LANCASTER. Tož Colevila a druhé spiklence 25  
hned na popravu šlete do Yorku.

Vy, Blunte, jděte s ním a bezpečně

jej ostřežte. (*Odejdu Blunt a jiní s Colevilem.*) —

A nyní ke dvoru

si pospíšíme, páni. Doslýchám,

že král, můj otec, těžce nemocen.

At naše zprávy k Jeho Milosti

nás předstihnou; vy, strýče, neste je,

by potěšily jej; my zmírněným

vás chvatem budem následovati.

FALSTAFF. Mně, princi, dovolte jít Glostershirem 30  
a u dvora, můj milostivý pane, se račte o mně zmínit příznivě.

LANCASTER. Nuž sbohem, Falstaffe; co na mně bude, chci o vás mluvit líp, než zasloužíte.

(*Odejdou všichni kromě Falstaffa.*)

5 FALSTAFF. Přál bych ti jen rozum k tomu; a to nad<sup>165</sup> tvoje vévodství. Abych pravdu řekl, tenhle mladičký, střízlivý hoch mne nemá rád. Také není člověka, jenž by ho rozesmál; ale jaký div, — nepije vína. Z takových přezrále vážných chlapců ještě nikdy nic pořádného nebylo, neboť slabý nápoj<sup>166</sup> a to časté požívání ryb tak přemrazí jim krev, že dostanou jakýsi druh mužské  
10 bledničky, a když se ožení, plodí jen holky. Jsou to obyčejně blázni a zbabělci, kterými z nás mnozí byli by též, kdyby se nezahřáli. Dobrý španělský sekt má dvojí účinek. Vstoupí člověku do mozku a vysuší tam všechny pošetilé, tupé a sprosté<sup>167</sup> výpary, kteréž jej obklopují, činí jej chápavým, bystrým, vynalézavým, plným hybkých, ohnivých a rozkošných představ, kteréž  
15 přecházejíce do hlasu, na jazyk — což možno jejich narozením zvát —, stávají se výborným vtipem. Druhá vlastnost takového znamenitého šery jest, že rozehřeje krev, která, dřív chladná a usazená, nechávala játra bílými a bledými, což je známkou malomyslnosti a zbabělství. Ale šery ji rozpáluje a pohání z nitra  
20 do končetin,<sup>168</sup> ozařuje obličej, jenž jako oheň poplašný celé to ostatní malé království, zvané člověk, volá do zbraně, a tu veškeré to těla občanstvo, ti všichni vnitřní malí duchové<sup>169</sup> se shluknou kolem svého setníka, srdce, jež, velké a zpychlé svojí družinou, každý čin rekovnosti vykoná. A tato chrabrost vzešla ze šery, takže dovednost ve zbraní není ničím bez sektu, neboť teprv ten  
25 ji v činnost uvádí; a učenost jest jenom halda zlata, střežená dáblem, dokud sekt ji neuplatní a nedá jí právo v život vejíti a v upotřebení. Z toho to pochází, že princ Jindřich jest udaten; neboť tu chladnou krev, již přirozeně zdědil po otci, jako hubenou, neplodnou a vyžilou půdu vyhnojil, vzdělal a zoral výbornou snahou řádného pití a znamenitou zásobou plodného šery, takže zmíry zohnivěl a zestatněl. Tisíc synů kdybych měl, první  
30 lidský zákon, jemuž bych je učil, by byl zřící se slabých nápojů a oddati se sektu.

(*Vystoupí BARDOLF.*)

Nu, Bardolfe, co neseš?

BARDOLF. Vojsko je rozpuštěno a vše se rozešlo.

FALSTAFF. Ať si táhnou. Já půjdu Glostershirem a navštívím tam

pana Roberta Nehlubu, zemana. Já už si ho mezi palcem a ukazovákem nahnětl a budu jím brzo pečetit. Pojď se mnou. (*Odejdou.*)

## SCÉNA ČTVRTÁ

Westminster. — Sň Jeruzalémská v paláci.<sup>170</sup>

5

(*Vystoupí KRÁL JINDŘICH, PRINCOVÉ TOMÁŠ CLARENCE a HUMPHREY GLOSTER, WARWICK a JINÍ.*)

KRÁL JINDŘICH. Nuž, lordi, šťastně ukončí-li Bůh ten spor, jenž u dveří nám krvácí, chcem naši mládež k vyšším polím vést  
10 a jenom posvěcený tasit meč.

10

Jeť loďstvo hotovo, moc sebrána a po čas naší nepřítomnosti jsou naši náměstkové zřízení a vše jest našim tužbám nasnadě.

15

Jen ještě trochu síly tělesné nám potřebí a trpělivosti, než tito buřiči teď povstali se opět jármu vlády pokoří.

WARWICK. A tomu oběmu, jak doufáme, se Vaše Milost záhy potěší.

20

KRÁL JINDŘICH. Můj synu z Glostru, kde je králevic, váš bratr?

GLOSTER. Vyšel myslím na honbu, můj kníže, do Windsoru.

25

KRÁL JINDŘICH. Kdo je s ním?

GLOSTER. To nevím, jasný pane.

KRÁL JINDŘICH. Není-li s ním jeho bratr Tomáš z Clarencu?

GLOSTER. Ne, milostivý pane, on je zde.

30

CLARENCE. Co přeje si můj otec královský?

KRÁL JINDŘICH. Nic nežli tvoje dobro, Clarenci.

Co to, že nejsi s princem, bratrem svým?

On má tě rád, ty zanedbáváš jej;

máš v jeho srdci místo, Tomáši,

35

nad vše své bratry lepší; važ si ho,

můj hochu, abys prostřednictvím svým,  
až nebudu, moh služby šlechtné  
kdys konat mezi jeho velikostí  
a tvými ostatními bratřími.

5 A protož jen ho nezanedbávej  
a neotupuj jeho náklonnost  
a výhod jeho přízně neztrácej  
tím, že bys chladným se a nedbalým  
z dál k jeho vůli. Jeť on dobrotiv,  
10 když chováno se k němu šetrně,  
má slzu útrpnou a jako den  
dlaň otevřenou k měkké vlídnosti;  
leč podrážděn jest křemel, rozmarný<sup>171</sup>  
jak zima, prudký, jako ledový  
15 když vítr<sup>172</sup> na úsvitu zaduje.

Tož nutno dobře jeho myslí dbát:  
z chyb kárej ho a čiň to uctivě,  
když pozoruješ veselou v něm krev,  
leč když je zachmuřen, mu vůli nech,  
20 až jeho vášně, jako velryba  
když nabodnuta,<sup>173</sup> utrmácejí  
se na dnu samy vlastním úsilím.  
Hleď, Tomáši, se tomu naučit  
a budeš záštitou svým přátelům  
25 a zlatou obručí, jež bratry tvé  
vždy bude spojovat, že společná  
jich krve nádoba, byť přimísil  
se do ní cizích našeptání jed  
— jak najisto jej nalije tam čas —,  
30 se nenatrhne, byť by působil  
jak oměj nebo prudký střelný prach.

CLARENCE. Svou péči veškerou i přichylnost  
mu budu věnovat.

35 KRÁL JINDŘICH. Proč, Tomáši,  
s ním nejsi ve Windsoru?

CLARENCE. Dnes tam není,  
on v Londýně se zdrží přes oběd.

KRÁL JINDŘICH. A vš-li, v jaké společnosti?

40 CLARENCE. a ostatní svou stálou družinou. S Poinsem

KRÁL JINDŘICH. Prst žírná nejvíc trpí plevalem;  
a on, ten čacký obraz mého mládí,  
jest pokryt jím, a proto žalost má  
i přes hodinku smrti dosahá.  
Mé srdce pláče krví, tvořím-li  
5 si v myslí obraz bezvládných těch dnů  
a shnilých časů, které spatříte,  
až budu spáti u svých praotců.  
Až jeho umíněná zhýralost  
mít uzdy nebude, až horká krev  
10 a chtějí mu budou rádci, prostředky  
a rozmařilý mrav se setkají,  
ó, jakou perutí pak poletí  
ty jeho vášně nebezpečím vsťříc  
a zkáže hrozící!

15 WARWICK. Vy, Milosti,  
jej zneuznáváte. Princ studuje  
své společníky jako cizí řeč,  
kde kvůli jazyku jest potřeba  
20 i nejhrušších si povšimnouti slov  
a poznat je; jichž, stalo-li se tak,  
jak Vaše Milost ví, se nadále  
již neužívá; stačit znáti je  
a nenávidět. Tímto způsobem,  
až dospěje, princ jako hrubá slova  
25 své druhy odvrhne a jejich paměť  
jen jako vzor neb míra budou žít,  
dle které bude posuzovati  
pak Jeho Milost jiných životy,  
zla minulá si čině výhodou.

30 KRÁL JINDŘICH. Jen zřídka včela plástvu opouští  
ve zdechlé mrše.<sup>174</sup> —

(Vystoupí WESTMORELAND.)

Kdo to přichází?

35 Toť Westmoreland?

WESTMORELAND. Buď zdrav můj panovník,  
a nově štěstí to, jež nesu, množ!  
Princ Jan, váš syn, vám ruku celuje,  
Mowbray a biskup Scroop a Hastings, všichni

již vydání jsou trestu zákona.

Ni jeden zbojný meč již netasen

a mír svou všude vznáší olivu.

Jak toho docfeno, po chvíli

5 zde Vaše Milost můž se dočísti

i vše, jak podrobně se událo. (*Podává králi psant.*)

KRÁL JINDŘICH. Ó Westmorelande, ty jsi letní<sup>175</sup> pták,  
jenž koncem zimy zpívá východ dne.

(*Vystoupí HARCOURT.*)

10 Hle, více novin!

HARCOURT. Od všech nepřátel

ať nebe Vaši Milost zachová!

A povstanou-li proti vám, ať padnou

jak oni, o kterých vám nesu zvěst.

15 Northumberland i s lordem Bardolfem

a velkou mocí anglickou i skotskou

byl od šerifa z Yorku poražen.

O bitvy způsobu a průběhu

ten balíček se šíře zmiňuje.

20 KRÁL JINDŘICH. A proč z těch dobrých zpráv mi nevolno?

Což nikdy štěstí, obě ruce plny,

k nám nepřijde, leč krásná slova svá

vždy črtá písmem nejšerednějším?

Buď dává chuť, a žádnou potravu

25 — to chudým při zdraví —, neb hostinu,

a bere chuť; — tak u boháče jest,

jenž hojnost má, však neužije jí.

Těm šťastným zprávám těšil bych se teď,

a zrak mi hasne, hlava se mi točí. —

30 Ó běda! Ke mně! — Jest mi velmi zle. (*Omdlí.*)

GLOSTER. Ó, jen se vzpamatujte, Milosti!

CLARENCE. Můj otče královský!

WESTMORELAND. Můj jasný kníže,

ach, proberte se, oči otevřete!<sup>176</sup>

35 WARWICK. Jen tiše, princové; vždyť známo vám,

že tyto mdloby časté bývají

u Jeho Milosti. Dál odstupte,

by dost měl vzduchu; zotaví se hned.

CLARENCE. Ne, ne; těch muk již nelze vydržet

mu dlouho. Ustavičné starosti

a práce duše utenčily tak

tu zeď, jež má ji ohrazovati,

že život, hledě skrz, ji prolomí.

GLOSTER. Mne léká lid; neb vidět začíná,

5 jak dědice, již otce nemají,

se jevit hnusné zrůdy v přírodě.<sup>177</sup>

Mrav ročních dob se mění, jak by rok

byl našel spící kteréš měsíce

a přeskočil je.

CLARENCE. Řeka potřikrát

se bez odlivu vzdmla přibojem

a starci, zdětinštělé kroniky,

6 dť, tak že bylo předtím na krátko,

než velký děd náš Edward ochuravěl

a zemřel.

WARWICK. Mluvte tišej, princové;

král k sobě přichází.

GLOSTER. Ta mrtvice

ho jistě sklátí.

KRÁL JINDŘICH. Prosim, odnešte

mne odtud do jiného pokoje.

Jen zvolna prosím. (*Odejdu.*)

SCÉNA PÁTÁ

Jiný pokoj.

(KRÁL JINDŘICH *na loži.* — *Kolem něho* CLARENCE, GLOSTER,  
WARWICK *a* SLUŽEBNICTVO.)

KRÁL JINDŘICH. Nic nehluč tady, milí přátelé;

krom že by jakás ruka laskavá<sup>178</sup>

a jemná hudbu chtěla šeptati

mé těžké duši.

WARWICK. Hudbu poručte

do druhé síně.

KRÁL JINDŘICH. Moji korunu

mi tady vedle dejte na polštář.

CLARENCE. Má vpadlý zrak a velmi mění se.

WARWICK. Jen tiše, tiše!

(*Vystoupí PRINC JINDŘICH.*)

PRINC JINDŘICH. Kdo viděl Clarenceského vévodu?

5 CLARENCE. Jsem tady, bratře můj, pln zármutku.

PRINC JINDŘICH. Aj, rosí pod střechem a venku sucho?

Jak daří se dnes králi?

GLOSTER. Velmi zle.

PRINC JINDŘICH. Zda slyšel již ty dobré noviny?

10 At se mu řeknou.

GLOSTER. Celý změnil se,  
když vyslechl je.

PRINC JINDŘICH. Jest-li radostí  
tak churav, bez léků se uzdraví.

15 WARWICK. Ne tolik hluku, páni. Mluvte tiše,  
můj milý princ, král, váš otec, dřímá.

CLARENCE. Nuž pojďme do druhého pokoje.

WARWICK. Neráčí Vaše Milost s námi jít?

PRINC JINDŘICH. Ne, sednu zde a u krále chci bdít.

20 (*Odejdou všichni kromě prince Jindřicha.*)

Proč na polštáři má tu korunu,  
jež neklidnou tak družkou na loži?

Ó skvoucí trude, zlatá starosti,  
jež přemnohé tak noci probdělé

25 snu brány otvíráš dokořán!  
A teď s ní spát! — Však ne tak zdravým snem  
a zpola ne tak sladce hlubokým

jak ten, kdo, prostou čapku<sup>179</sup> na hlavě,  
noc celou prochrápe. — Ó majestáte,

30 když tížíš svého nositele, jsi  
jak drahá zbroj, jež za úzehu dne  
nás chráníc, také pálí zároveň.

Hle, u bran dechu pírkó leží mu,  
jež nepohne se; kdyby oddychal,

35 to lehounké, nic nevážící chmýří  
by chvělo se. Můj pane vznešený!  
Můj otče! To jest věru tvrdý sen; —

sen, který tolik králů anglických  
již loučil od té zlaté obruče.

Ty ode mne máš právo na slzy

a těžký krve žal, jež příroda

a láska, útlá něha synovská

ti, drahý otče, hojnou měrou vzdá;

mé právo od tebe jest královská

5 ta koruna, jež jako na toho,  
jenž hodností a krví nejbliže

ti stojí, nyní na mne přechází. (*Vsadí si korunu na hlavu.*)

Hle, tady trůní! — Bůh ji ochraňuj!

A kdyby síla světa celého

10 se v jednu obří ruku vtělila,  
tu slávu zděděnou mi nevyrvé;

ji nadál svému rodu zachovám,  
jak po tobě teď odkazem ji mám. (*Odejde.*)

KRÁL JINDŘICH. Warwicku! Glostre! Clarenci!

15

(*Vrátí se WARWICK, GLOSTER, CLARENCE a JINÍ.*)

CLARENCE. Král volal?

WARWICK. Co si Veličenstvo přeje?

Daří se lépe Vaší Milosti?

KRÁL JINDŘICH. Proč nechali jste mne tu samotna?

20 CLARENCE. Můj bratr, princ, zde zůstal, kníže můj,  
jenž u vás tady sedět chtěl a bdít.

KRÁL JINDŘICH. Princ Waleský? Kdeže jest? Chci vidět jej.

Vždyť tady není.

WARWICK. Tam dvěře otevřeny, jimiž vyšel.

GLOSTER. Tou síní nešel, kde jsme byli my.

KRÁL JINDŘICH. Kde koruna? Kdo vzal ji s polštáře?

WARWICK. Když odešli jsme, pane, byla zde.

KRÁL JINDŘICH. Princ vzal ji odtud; vyhledejte ho.

Je tak už nedočkav, že pokládá

30 můj spánek za mou smrt?

Hned najděte ho, lorde Warwicku,  
a káravě ho zavolejte sem. (*Odejde Warwick.*)

Ten jeho čin k mé chorobě se druží

a pomáhá jí udolati mne.

Hle, synové, co jste! — Jak příroda<sup>180</sup>

35 tak rázem v odbojnictví upadá,  
když zlato jejím cílem stane se!

A proto pošetilí otcové,

až příliš pečliví, sen rušili  
 si myšlénkami, mozek starostmi  
 si trýznili a kosti lopotou!  
 A proto množili a kupili  
 5 si haldy nekalého, pro jiné  
 jen nabytého<sup>181</sup> zlata! Horlivě  
 své syny dali učit uměním  
 a válečnictví, bychom jako včely,  
 trest vzácnou z každé kytky berouce,  
 10 vosk hojný na bedrech<sup>182</sup> a v ústech med,  
 je k úlu nosili a jak ty včely  
 za svoji práci byli vraždění!  
 Tu hořkou přichuť má teď ze všeho,  
 co nabyl, otec umírající.

15 (Vrátí se WARWICK.)

Nuž, kde je ten, jenž nemůž vyčkati,  
 až neduh, jeho přítel, sklátí mne?  
 WARWICK. Můj kníže, ve vedlejší pokoji  
 jsem našel prince; líce spanilé  
 20 tak pravdivými smýval slzami  
 s tak hlubým velké strasti výrazem,  
 že krutost, lokající jenom krev,  
 jej vidouc tak, by byla opláchlá  
 svůj nůž v těch něžných oka krupějích.<sup>183</sup>  
 25 Jde sem.  
 KRÁL JINDŘICH. Proč ale odnes korunu?

(Vrátí se PRINC JINDŘICH.)

Hle, přichází. — Pojd ke mně, Jindřichu.  
 Vy odejděte, at jsme samotni. (Odejdou Warwick a ostatní.)  
 30 PRINC JINDŘICH. Já myslil, že vás neuslyším víc.  
 KRÁL JINDŘICH. Tvé přání bylo otcem, Jindřichu,  
 té myšlénky. Já příliš dlouho již  
 ti tady meškám, unavuji tě.  
 Tak lačníš-li po prázdném stolci mém,  
 35 že mermomocí v moji důstojnost  
 se odíváš, než dospěl tobě čas?  
 Ó pošetilý hochu! Velikost  
 jen hledáš, která tebe udolá.

Jen chvíli počkej; oblak moci mé  
 tak slabým větrem chráněn od pádu,  
 že brzo klesne; chmurný jest můj den.  
 Tys uzmul to, co v málo hodinách  
 5 bys bez proviny měl, a při mé smrti  
 mé očekávání jsi zpečetil.  
 Tvůj život jevil, že mne nemáš rád  
 a chceš, bych umíral v té jistotě.  
 Ty ve své mysli kryješ tisíc dýk,  
 10 jež brousíš na svém srdci kamenném,  
 tu půlhodinku mého života  
 bys ubodal. Aj, dopřát nechceš mi  
 půl hodiny? — Tož jdi a vykopej  
 můj hrob mi sám a poruč, vesele  
 by zazněly ti zvony do uší,  
 15 žes korunován, ne že mrtev já.  
 Ať všechny slzy, které přikrov<sup>184</sup> můj  
 by rosit měly, balšámovými  
 jsou krupějemi, které posvěť  
 20 tvou hlavu; mne jen v zapomenutý  
 již přiměš prach a červům odevzdej,  
 co tobě dalo život. Svrhej už  
 mé zřízence a ruš mé příkazy,  
 neb teď je čas se uvyklostem smát,  
 25 vždyť Jindřich Pátý korunován jest.  
 Tož vzhůru, marnosti! A do prachu,  
 ty slávo královská! Pryč, moudří rádci!  
 A na anglický dvůr at sejdou se  
 z všech končin světa mělci opové!  
 30 Teď, kraje sousední, se očistte  
 od svojí pěny. Máte lotrasa,  
 jenž kleje, pije, tančí, v noci hýří,  
 jenž krade, vraždí, hřichy nejstarší  
 tím nejnovějším páše způsobem?  
 35 Ó, buďte šťastny! On již nebude  
 vás obtěžovat; dvakrát pozlatí  
 mu jeho trojí vinu Anglicko  
 a dá mu úřady a moc a čest,  
 neb Jindřich Pátý nevázanosti,  
 40 dřív ukrocené, sjímá náhubek



a divoký ten hafan tesáky  
 své zatne do všeho, co nevinno.  
 Ó, ubohé ty moje království  
 tak choré občanskými ranami!  
 5 Když moje starostlivost nemohla  
 tvé spousty obmezit, co počneš si,  
 když spousta bude o tě pečovat?  
 Ó, budeš opět pouští, hostící  
 jen vlky, dávné bydlitele své!  
 10 PRINC JINDŘICH. Ach odpustte, můj kníže! — Nebýti  
 mých slzí, těchto vlhkých překážek  
 mé řeči, byl bych tuto dojemnou  
 a těžkou důtku dříve přerušil,  
 než se žalostí jste ji domluvil  
 15 a já tak daleko ji vyslechl.  
 Zde vaše koruna; a ten, jenž svou  
 má nehynoucně, dlouho vaši chraň!  
 A jestliže mi byla milejší  
 než vaše čest a sláva, nikdy víc  
 20 ať nepovstanu, jak tu poklekám  
 v té úctyplné, vnější pokoře,  
 již v hloubi srdce věrná, oddaná  
 mi vnuká mysl. — Bůh mi svědkem buď,  
 když vešel jsem a stopy dýchání  
 25 u Vaší Milosti již nepostřeh,  
 jak mrazně mi to sáhlo na srdce!  
 Tak tvářím-li se jen, ať zahynu  
 v té nynější své zdivočilosti  
 a nedožiju se, bych ukázal  
 30 před nevěřícím světem šlechtnou  
 tu proměnu, již měl jsem v úmyslu.  
 Když přišel jsem se na vás podívat,  
 již za mrtva vás maje — vy jste pak,  
 můj kníže, skoro mrtev již se zdál —  
 35 já promluvil jsem k této koruně,  
 jak smysly měla by, a káral ji:  
 „Ta starost, která visí na tobě,  
 se mého otce tělem živila;  
 40 tož ty, ač všeho zlata nejlepší,  
 jsi zlato nejhorší; jeť vzácnější

to méně ryzí, které zachová  
 nám život jako nápoj léčivý.<sup>185</sup>  
 však ty, zlat nejryzejší, slavená  
 a nejhlobb ctěná, svého nositele  
 5 jsi strávila.“ — Tak, pane královský,  
 ji vině, vložil jsem ji na hlavu,  
 bych jako s nepřítelem, který mi  
 před mojí tváří otce zavraždil,  
 spor právodědický s ní vyrovnal.  
 10 Leč střísnila-li radostí mi krev  
 neb nadchla pýchou moje myšlení  
 neb odbojný-li, marný ve mně duch  
 ji sebemenší vítal zálibou  
 a k její moci hostinně se měl,  
 15 ať Bůh ji navždy vzdálí hlavy mé  
 a já jsem nejbídnějším poddaným,  
 jenž před ní kleká v úctě zděšené.  
 KRÁL JINDŘICH. Ó synu můj,  
 tys vzal ji odtud božím vnuknutím,  
 20 bys dobyl větší lásky otcovy  
 tak moudrou toho omluvou. Pojď sem  
 a sedni k mému loži, Jindřichu,  
 a slyš, jak myslím, radu poslední,  
 již vydechnu. Bůh ví to, synu můj,  
 25 jak křivě podloudnými cestami  
 jsem nabyl koruny, a já vím sám,  
 jak těžce seděla mi na hlavě;  
 leč na tebe teď přejde klidněji  
 a provázena lepším míněním  
 30 a lépe utvrzena, neboť vše,  
 co potřísnilo její nabytí,  
 jde se mnou pod zem. U mne zdála se  
 jen jako čest, již rukou násilnou  
 jsem urval; a tak mnozí na živu  
 35 mi zůstali, by vytýkali mi,  
 že nabyl jsem jí jejich pomocí,  
 což bylo stálých sporů podnětem  
 a krveprolití, mír domnělý  
 tak zraňujíc. Všem těmto postrachům,  
 40 jak víš, jsem čelil, stále ohrožen,

neb moje celá vláda byla jen  
 jak výjev děje toho obsahu  
 a teď má smrt hry způsob změní,   
 neb co jsem nabytí mocí, krásněji  
 5 teď padá na tebe a vínek můj  
 již nosit budeš právem posloupným.  
 Leč bezpečněj ač stojíš, než moh já,  
 dost pevným nejsi, neboť žaloby  
 jsou dosud svěží a mým přátelům,  
 10 již tvými zůstat musí, žahadla  
 a zuby vzaty teprv nedávno.  
 Jich zhoubným dílem byl jsem povýšen  
 a právem jsem se mohl obávat,  
 že jejich mocí budu svržen zas;  
 15 což abych zmařil, mnohé zhubil jsem  
 a mnohé teď jsem hodlal odvésti  
 do Svaté země, aby pohova  
 a klid je nenutkaly příliš z blízka  
 mou vládu zkoumat. Protož, Jindřichu,  
 20 tvým cílem budiž, abys zaměstnal  
 ty vratké mysle spory v cizině,  
 by činnost, obrácená ze země,  
 v nich zahladila paměť zašlých dnů.  
 Víc chtěl bych říci, leč můj dech tak sláb,  
 25 že naprosto již mluvit nemohu.  
 Bůh odpusť mi, jak já jsem nabytí trůnu,  
 a dej, by mír ti zářil na korunu!  
 PRINC JINDŘICH. Vy nabytí jste jí, pane královský,  
 ji nosil, hájil, vložil na mou hlavu,  
 30 tož tedy po zřejmém ji držím právu  
 a proti všemu světu právem svým  
 ji víc než lidskou silou udržím.

(Vystoupí JAN z LANKASTRU.)

KRÁL JINDŘICH. Hle, tady jest můj Jan, princ z Lancastru.  
 35 LANKASTER. Mír, zdraví, štěstí, otče královský!  
 KRÁL JINDŘICH. Mír neseš mi a štěstí, synu Jene;  
 však zdraví, běda, jarou perutí  
 z té holé, uschlé větve ulétlo.

Jak tebe vidím, zemský úkol můj  
 se chýlí ke konci. Kde jest lord Warwick?  
 PRINC JINDŘICH. Mylord Warwicu!

(Vrátí se WARWICK a JINÍ.)

KRÁL JINDŘICH. Má jakés jméno zvláštní komnata, 5  
 kde nejprve jsem do mdlob upadl?  
 WARWICK. Můj králi, zve se Jeruzalémskou.  
 KRÁL JINDŘICH. Buď Bohu chvála; tam můj život skončí.  
 Mně věštěno před lety mnohými,  
 že neumru než v Jeruzalémě, 10  
 což měl jsem omylem za Svatou zem.  
 Však přeneste mne tam, toť síň je ona;  
 v tom Jeruzalémě král Jindřich skoná. (Odejdou.)

## JEDNÁNÍ PÁTÉ

## SCÉNA PRVNÍ

Glostershire. — Dům Nehlubův.

*(Vystoupí NEHLUBA, FALSTAFF, BARDOLF a PANOŠ.)*

- 5 NEHLUBA. Ať jsem kozlův, pane, dnes večer vás nepustím. Hej, Davide, jářku, Davide!  
 FALSTAFF. Musíte mne omluviti, pane Roberte Nehlubo.  
 NEHLUBA. Já vás nechci omluviti; nebudete omluven; omluvy se nepřipouštějí; žádná omluva neplatí; nic se nedá omluvit. Hej,  
 10 Davide!

*(Vystoupí DAVID.)*

- DAVID. K službám, pane.  
 NEHLUBA. Davide, Davide, Davide, copak jsem chtěl říci, Davide, copak jsem chtěl říci; počkejme; — ano, pravda, zavolej sem  
 15 kuchaře Viléma. Sire Johne, žádná omluva.  
 DAVID. Ano, pane, abych nezapomněl: tyhle úřední obsílky nedají se doručit. A potom, pane, máme tam na loužku<sup>186</sup> zasít pšenici?  
 NEHLUBA. Červenku, Davide, červenku. Ale zavolej kuchaře Viléma. Jsou nějaká holoubata?  
 20 DAVID. Jsou, pane. A zde přišel účet od kováře za kování a radlice.  
 NEHLUBA. Přepočti to a vyplat. Sire Johne, žádná omluva.  
 DAVID. Potom, pane, musí už nutně být nový řetěz k okovu; a dále, pane, chcete Vilémovi strhnout ze mzdy ten pytel, co onehdy ztratil na trhu v Hinkleyi?<sup>187</sup>  
 25 NEHLUBA. Ať si ho zaplatí. — Několik holoubátek, Davide, pár krátkonohých slepic, skopová kýta a trochu tak nějakých hezounkých, chutných maličkosť — nu, řekni to kuchaři Vilémovi.  
 DAVID. Zůstane ten bojovník přes noc, pane?  
 NEHLUBA. Zůstane, Davide. A dobře ho uctím. Přítel u dvora jest

lepší groše v kapse. Chovej se dobře k jeho lidem, Davide, neboť jsou to arcibíbalové a nenechají na nás dobré nitky.

DAVID. Horší ne než na sobě samých, pane; majíť ohavně potrhané košile.

NEHLUBA. Vtipně řečeno, Davide. A teď jdi po svých, Davide. 5

DAVID. Prosím vás, pane, nadlehčete Vilému Visorovi z Woncotu<sup>188</sup> proti Klementu Perkesovi z Hůrky.

NEHLUBA. Jest mnoho žalob, Davide, na toho Visora; ten Visor jest prohnáný šibal, pokud vím.

DAVID. Připouštím, že je šibal, Vašnosti, a přece nedej Bůh, aby 10 šibal neměl zastání, když přítel za něj prosí. Poctivý muž, pane, může mluvit sám za sebe, když šibal nemůže. Sloužil jsem vám věrně, pane, těch osm let, a nemohu-li jednou neb dvakrát za čtvrt roku vysekati šibala proti poctivému člověku, mám věru malou důvěru u Vaší Vzácnosti. Ten šibal je mi poctivým příte- 15 lem, pane, a tedy prosím Vaši Vzácnost, nadlehčete mu.

NEHLUBA. I dobře, dobře; jářku neublíží se mu. Dohlédni venku, Davide. *(Odejde David.)* Kdepak vězíte, sire Johne? Tak, tak, tak, boty dolů. Dejte mi ruku, pane Bardolfe.

BARDOLF. Těší mne, že Vaši Urozenost vidím. 20

NEHLUBA. Děkuji ti, z celého srdce, milý příteli Bardolfe. *(K panošovi.)* A buď u nás vítán, ty velikáne! Pojďte, sire Johne.

FALSTAFF. Přijdu za vámi, dobrý pane Roberte Nehlubo. *(Odejde Nehluba.)* Bardolfe, podívej se ke koním. *(Odejdou Bardolf a panoš.)* Kdybych se dal pilou na lišty rozřezat, stačil bych na 25 čtyři tucty takových vousatých, poustevnických holí, jako je ten Nehluba. Je to báječné, vidět tu makavou podobnost povah jeho lidí a jeho. Oni, tvářce se po něm, chovají se jako pošetilí sudí, a on, obcuje s nimi, proměnil se v soudci podobného sluhu. Jejich mysle jsou společným zacházením tak spolu oddány, že se 30 druží svorně jako hejno divokých husí. Kdybych chtěl něčeho docílit u pana Nehluby, naklonil bych si jeho lidi tvrzením, že jsou důvěrníci svého pána; a kdybych něco chtěl od jeho lidí, polechtal bych pana Nehlubu tím, že nikdo nedovede lépe poroučeti svému služebnictvu. Jisto je, že i moudré chování i zpo- 35 zdilost jsou tak nakažlivy jako nemoce, a protož ať každý dobrý pozor má na svou společnost. Vytluku z toho Nehluby dost látky, abych udržel prince Jindřicha v nepřetržitém smích do obnošení šesti mód, což trvá asi tak dlouho jako čtyři soudní lhůty nebo vyřízení dvou dlužních žalob, a on se bude smát bez 40

odročení. Ó, jest to ku podivu, co lež tak s lehkým zaříkáním se a žert s vážnou tváří doclejší u chlapíka, jehož nikdy v plecích nepchlo. Ó, uvidíte, že se bude smát, až bude mlti tvář jako mokrá, schumlaný plášť!

- 5 NEHLUBA (*uvnitř*). Sire Johne!  
FALSTAFF. Už jdu, pane Nehlubo, už jdu. (*Odejde.*)

## SCÉNA DRUHÁ

Westminster. — Palác.

(*Vystoupí WARWICK a NEJVYŠŠÍ SUDÍ z různých stran.*)

- 10 WARWICK. Aj, lorde vrchní soudce, také zde?<sup>189</sup>  
NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Jak daří se dnes králi?  
WARWICK. Zmíry dobře,  
vše jeho starosti jsou skončeny.  
NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Snad není mrtev?  
15 WARWICK. Cestou přírody  
již odešel a nám je nebožtk.  
NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Že Jeho Milost nevzala mne s sebou!  
Čím věrně jsem mu sloužil za živa,  
teď zůstáváje mne všem křivdám všanc.  
20 WARWICK. Mladistvý král vás tuším nemá rád.  
NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Ba vím, že nemá; protož strojím se,  
bych okolnostem doby vyšel vstříc,  
jimž nelze na mne hledět škareděj,  
než vylíčila mi je obraznost.  
25 (*Vystoupí JAN z LANKASTRU, CLARENCE, GLOSTER, WESTMORELAND a JINÍ.*)  
WARWICK. Hle, truchlý rod mrtvého Jindřicha!  
Ó kéž by Jindřich živý povahu  
měl nejhorsího z těchto princů tří,  
30 jak mnohý šlechtic dál by držel místo,  
jež musí nízkým duším postoupit!  
NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Ó Bože, vše se na rub obrátí!  
LANCASTER. Nuž, dobré jitro, strýče Warwicku.  
GLOSTER. }  
35 CLARENCE. } Ach, dobré jitro, strýče.

LANCASTER. Tak jako lidé setkáváme se,  
již řeči pozbyli.

WARWICK. To nikoliv;  
jen naše věc jest příliš tesklivá,  
než aby připouštěla mnoho slov.

LANCASTER. Mír budiž s ním, jenž tak nás roztesknil.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Mír s námi, by nám teskněj nebylo!

GLOSTER. Ó dobrý mylorde, vy opravdu

jste ztratil přítele a přísahat

bych na to chtěl, že nedlužíte si

tvář strasti zdánlivé; jet jistě vaše.

LANCASTER. Ač nikdo neví, jakou milost najde,  
vám nejmraznější kyne naděje.

Tím víc mi žel; kéž bylo jináče!

CLARENCE. Nuž, musíte se nyní lichotně

mlt k siru Falstaffovi. Plavba ta

jest proti proudu vaší hodnosti.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Co, milý princové, jsem učinil,

jsem se ctí činil, veden nestranným

své duše pudem; nikdy toho pak

se nedočkáte, abych potupnou

a pochybnou<sup>190</sup> si milost vyžebřával.

Když pravda na holičkách nechá mne

a přímá nevina, chci za králem,

svým nebožtíkem pánem, odejít

a řeknu mu, kdo za ním poslal mne.

WARWICK. Hle, králevic přichází.

(*Vystoupí KRÁL JINDŘICH PÁTÝ s DRUŽINOU.*)

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Dobré jitro!

A nebe zachovej Váš Majestát!

KRÁL JINDŘICH. To nové, skvostné roucho, majestát,

mi není lehké tak, jak myslíte.

Bratři, vy s truchlivostí pojíte

i jakous bázeň. — Tot dvůr anglický,

ne turecký! A za Amuratem<sup>191</sup>

zde na trůn nevstupuje Amurat,

leč Jindřich po Jindřichu. Přece však

jen truchlete, ó bratři milení,

neb opravdu vám dobře sluší to:

strast na vás jeví se tak královsky,  
že upřímně i já ten příjmu zjev  
a v srdci svém jej budu nositi.  
Nuž tedy truchlete, však, milí bratři,  
5 víc neberte si to, než ukládá  
nám všechněm smutku břímě společné.

Já, Bůh mi svědkem, ujišťuji vás,  
chci vašim otcem být a bratrem též.

10 Jen vy mi dejte svoji lásku nést  
a já chci nésti vaše starosti.

Že Jindřich mrtev, plačte; tak i já;  
však Jindřich žije, který za každou  
tu slzu chystá blaha hodinu.

PRINCOVÉ. To doufáme do Vaší Milosti.

15 KRÁL JINDŘICH. Vy všichni na mne divně hledíte.

(*K nejvyššímu sudímu.*) Vy nejvíce; jste tuším bezpečeni,  
že nemilují vás.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Jsem bezpečeni,

když budu spravedlivě posouzeni,

20 že Vaše Milost vpravdě nemá proč  
mne nenávidět.

KRÁL JINDŘICH. Ne? — Jak moh by princ  
mých velkých nadějí tak zapomněti  
všech velkých potup, které od vás snes?

25 Jak — peskovat a plísnit, šeredně  
i žalářovat trůnu dědice!

To bylo málo? Dá-li všechno to  
se v Léthé smýt<sup>192</sup> a setřít z paměti?

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Já za vašeho otce osobu

30 jsem tenkrát jednal; obraz jeho moci  
byl ve mně. Když pak, jeho zákon plně,  
jsem pro obecné dobro činný byl,

tu zlíbilo se Vaší Výsosti

mé místo pustit z mysle, velebnost,

35 moc zákona a spravedlnosti

i obraz králův, jež jsem představoval,

a udeřit mne v křesle soudcovském.

A protože, směle průchod dávaje

své pravomoci, jako viníka

40 na vašem otci dal jsem zatknout vás.

Když zlý byl tento čin, tož přejte si,

sám nyní korunován, syna mít,

jenž klad by za nic vaše rozkazy,

jenž právo z křesla svatovázdného

by kácel, šlapal průběh zákona

a otupoval meč, jenž stráž mír

a bezpečnosti vaší osoby;

ba více, jenž by vzpurně urážel

váš obraz královský a z vašich děl

si tropil smích, když jiný koná je.

Nuž, zkoumejte svou mysl královskou,

věc berzte za svou, buďte otcem teď

a myslte, že máte syna; slyšte,

jak tupí vaši vlastní důstojnost,

a vizte, nejstrašnější zákon váš

jak bezohledně zlehčuje a vy

jak tímto synem znevážen jste sám.

A teď si představte, že vaší věci

se ujímám a syna vašeho

že mocí vaší mírně krotit chci.

To chladně uvažte a sudte mne

a jako král v své slávě povzte,

co nehodného svého úřadu

jsem učinil, co vlastní osoby

neb svého krále svrchovanosti?

KRÁL JINDŘICH. Je pravda, soudce, správně vážíte,

a protože váhy noste dál i meč;<sup>193</sup>

a přeji vám, by vaše hodnosti

se množily a byste dočkal se,

až jako já vás urazí můj syn

a uposlechne. Tak se dožiju,

bych opakoval slova otcova:

„Jsem blah, že muže mám tak smělého,

jenž sobě troufá činit po právu

i proti mému synu vlastnímu,

a šťasten rovněž tak, že syna mám,

jenž rukám práva vzdal svou velikost.“

Vy jal jste mne a za to pojmete

v svou ruku meč ten neposkvrněný,

ježž nosil jste, to maje v paměti,

že vždy ho užívati budete  
 tím smělým, spravedlivým, nestranným  
 a rovným duchem jako proti mně.  
 Zde ruka má. Jak otec budete  
 5 mé mladosti a hlas můj bude znít,  
 jak moje ucho naučíte vy,  
 a skloním, pokořím své úmysly  
 před vaší zkušenou a moudrou radou. —  
 A princové, to prosím věřte mi,  
 10 že bujnost má šla s otcem do hrobu,  
 neb v jeho hrobce leží vášně mé  
 a jeho duchem vážně žiju dál,  
 bych zklamal světa očekávání  
 a zmařil prorocství a vyhladil  
 15 ta ztuchlá mínění, jež podle zdání  
 mne poznamenala. Mé krve tok  
 až dosud zpupně proudil v marnosti;  
 teď vrací se a k moři teče zpět,  
 kde splyne vjedno s nádherností vod  
 20 a dmout se bude v přísné velebě. —  
 Teď povoláme vysoký svůj sněm  
 a dáme volit údy takové  
 do velké rady, aby veliké  
 to tělo naší říše vjedno šlo<sup>194</sup>  
 25 i s nejlíp ovládaným národem;  
 by válka, mír neb obě zároveň  
 nám byly jako známá, družná věc,  
 (k nejvyššímu sudtmu) v čemž, otče, vy vždy mějte přední hlas.  
 A po korunovaci, jak jsem řek,  
 30 my všechny svoje stavy svoláme,  
 a Bůh-li požehná mým úmyslům,  
 ni princ, ni peer si právem nesmí přát:  
 „Ať Bůh čas Jindřichův jen o den zkrátí!“ (Odejdou.)

## SCÉNA TŘETÍ

Glostershire. — Nehlubova zahrada.

(Vystoupí FALSTAFF, NEHLUBA, TICHOTA, DAVID, BARDOLF  
 a PANOŠ.)

NEHLUBA. Tak, tak, ještě se musíte podívat na moji zahradu; přinesou nám do besídky loňské renety — sám jsem je štěpoval —  
 5 misku kmínové huspeniny<sup>195</sup> a tak ještě něco k zakousnutí.  
 Pojďte, strýče Tichoto; a potom na kutě.  
 FALSTAFF. Ví Bůh, máte to zde pěkné obydlí a bohaté.  
 NEHLUBA. Nuzné, nuzné, nuzné; žebračina, samá žebračina, sire  
 10 Johne. Jen vzduch, co je pravda, výborný. Prostří, Davide,  
 prostří, Davide; hezky, tak, Davide.  
 FALSTAFF. Ten David je vám k nezaplacení; obsluhuje při stole  
 a hospodaří vám.  
 NEHLUBA. Hodný chlapík,<sup>196</sup> hodný chlapík, jak náleží hodný chla-  
 15 pík, sire Johne. U všech všudy, pil jsem příliš mnoho sektu  
 u večere; — hodný chlapík, a teď se posaďte, posaďte se. Pojďte,  
 strýče.  
 TICHOTA. Ach, brachu, nebudeme dělat nic, než  
 (zptává) jist dobré sousto, pít ohnivý lok  
 20 a děkovat Bohu za veselý rok,  
 když maso je za pac a ženy jsou drahý  
 a hoši si skočt od podlahy  
 tak vesele, —  
 25 juché, juché tak vesele!

FALSTAFF. To je přec jednou veselé srdce! Milý pane Tichoto,  
 hned vám za to připiju na zdraví.  
 NEHLUBA. Nalej panu Bardolfovi vína, Davide.  
 DAVID. Milý pane, sedněte. Hned tady budu, hned, můj nejmi-  
 30 lejší pane. — A vy, panoši, drahý pane panoši, sedněte — Prosit!  
 — Co postrádáte na jídle, nahradíme pitím. Ale musíte odpustit  
 a vzít zavděk dobrou vůlí. (Odejde.)  
 NEHLUBA. Buďte vesel, pane Bardolfe; a vy, můj malý vojáčku,  
 vesele!  
 TICHOTA (zptává). 35

*Vesele, vesele, mou ženu vem výr!  
At velká, či malá, co ženská, to štír;  
jen tam je veselo, kde samý je knír;  
— a sláva masopustu!  
Vesele, vesele.*

FALSTAFF. To bych si byl ani nepomyslel, že je pan Tichota tak dobrá kopa.

TICHOTA. Kdo, já? — I to už já si také dřívě několikrát vyhodil z kopýtko.

(Vrátí se DAVID.)

DAVID (*k Bardolfovi*). Zde pro vás talíř kožených jablek.

NEHLUBA. Davide!

DAVID. Poroučíte, milostpane? Hned jsem k službám. (*K Bardolfovi.*) Sklenku vína, pane?

15 TICHOTA (*zpívá*).

*At jiskří víno ve sklence; —  
zde na zdraví mé milence!  
Duch bodrý živ je dlouho.*

FALSTAFF. Správně řečeno, pane Tichoto.

20 TICHOTA. A my budeme veselí; teď teprv nadchází líbeznost noci.

FALSTAFF. Na zdraví a dlouhá léta, pane Tichoto!

TICHOTA (*zpívá*).

*Plňte číš, a sem s ní, sem;  
zavdám vám, at míle ke dnu!<sup>197</sup>*

25 NEHLUBA. Poctivý Bardolfe, buď mi vítán. Postrádáš-li něčeho a nezveš se — tvoje vlastní vína. (*K panošovi.*) Rád viděn u nás, ty malý, titěrný darebáčku; opravdu rád viděn. Připíjím panu Bardolfovi a všem kavalírům v Londýně.

DAVID. Doufám, že se do smrti také jednou do Londýna podívám.

30 BARDOLF. A shledáme-li se tam, Davide —

NEHLUBA. U všech výrů! — To vyprázdňte pintu<sup>198</sup> spolu, není-li pravda, brachu Bardolfe?

BARDOLF. Ano, pane, z konve.

NEHLUBA. Znamenitě! — Děkuji ti. Ten šelma to s tebou vydrží,<sup>199</sup>

35 to mi věř. A nepoleví; je z pravého jádra.

BARDOLF. A já to vydržím s ním.

NEHLUBA. Tot po královsku řečeno. Jen at vám nic neschází; buďte veselí. (*Klepá se venku.*) Podívej se, kdo je tam u vrátek. Hej, kdo to klepe? (*Odejde David.*)

FALSTAFF (*k Tichotovi, jenž vypil plný pohár*). No, teď jste mi 5 řádně zavdal.

TICHOTA (*zpívá*).

*Zavdej mi v té pravé míře,  
pak mne pasuj na rytíře,  
Samingo!<sup>200</sup>*

Není to tak?

FALSTAFF. Je to tak.

TICHOTA. Je to tak? Nu tedy doznejte, že starý chlap také ještě něco dovede.

(Vrátí se DAVID.)

DAVID. S dovolením, milostpane, je tam nějaký Pistol a přináší prý ode dvora noviny.

FALSTAFF. Ode dvora? Pustte ho sem.

(Vystoupí PISTOL.)

Co je? Nu, co je, příteli?

PISTOL. Pozdrav Bůh, sire Johne.

FALSTAFF. Který vítr tě sem přines, Pistole?

PISTOL. Ne ten zlý, jenž nikomu nic dobrého nepřináší. Drahý rytíři, tys teď z největších mužů v tomto království.

TICHOTA. Při svatě Panně, myslím, že jest, až na kmotra Puffa 25 z Barsonu.<sup>201</sup>

PISTOL. Puffa!

Puff tobě do zubů, ty mrzká podlá sketo!

Jsem, sire Johne, Pistol tvůj a druh

a horempádem k tobě přijel jsem,

zvěst nesa ti a blahé radosti

a zlaté doby, drahocenné zprávy.

FALSTAFF. Prosim tě, tedy je vyříd jako člověk z tohoto světa.

PISTOL. Ďas vezmi svět a mrzké světáky;

má řeč jest Afrika a zlatá slast.<sup>202</sup>

FALSTAFF. Ó mrzký Asyrčíku, rci své zprávy;  
at král Kofetua jich pravdu zví.

TICHOTA (*zpívá*).

*A Robin Hood, Šarlat a John —<sup>203</sup>*

- 5 PISTOL. Pes z hnojiště se vzpírá Helikonům  
a dobrou zvěstí má se pohrdat?  
Tož, Pistole, v klín Vzteklic hlavu slož!  
NEHLUBA. Poctivý pane, nevím, kdo, či jste.  
PISTOL. Tož proto hořekujte.
- 10 NEHLUBA. Odpustte, pane, přicházíte-li s novinami ode dvora,  
zbývá tuším jen dvojí: buď je vyřídít, nebo si je nechat. Mám,  
pane, jakýs úřad od krále.  
PISTOL. Od kterého krále, panáku?  
Mluv, nebo umři!
- 15 NEHLUBA. Krále Jindřicha.  
PISTOL. Zda od Čtvrtého čili Pátého?  
NEHLUBA. Král Jindřich Čtvrtý úřad svěčil mi.  
PISTOL. Ďas vem tvůj úřad! — Sire Johne, teď  
tvůj útlý beránek se králem stal.
- 20 Teď vládne Jindřich Pátý; pravdu dím;  
a lže-li Pistol, takhle vystrčte  
naň palec jako Španěl chlubivý.<sup>204</sup>  
FALSTAFF. Jak, starý král je mrtev?  
PISTOL. Jako hřeb.<sup>205</sup>
- 25 Je pravda doslova, co povídám.  
FALSTAFF. Vzhůru, Bardolfe, sedlej koně! Pane Roberte Nehlubo,  
vybeř si, který úřad v zemi chceš, a je tvůj. Pistole, dvakrát  
dvojnásob tě zahrnu hodnostmi.
- BARDOLF. Ó, blahý den!  
30 Za štěstí své bych nevzal rytířství.  
PISTOL. Co — nepřináším dobré noviny?  
FALSTAFF. Odneste pana Tichotu do postele. Pane Nehlubo, my-  
lorde Nehlubo; buď si co chceš, já jsem komoří Štěstěny. Obuj  
škorň; pojedeme celou noc. Ó rozmilý Pistole! — Pryč, Bar-  
dolfe! (*Odejde Bardolf.*) Pojď, Pistole, pověz mi toho více; pře-  
devším něco si vymýšlej, co by tě těšilo. Do škorň, do škorň,  
35 pane Nehlubo! Víím, že mladý král po mně steskem churaví.  
Vezmeme číkoli koně, zákony anglické jsou mi teď k službám.

Blahoslavení ti, kdož bývali mi přáteli, a běda mylordu nej-  
vyššímu soudci!

PISTOL. Ať supové mu plíce rozsápol!

Kde minulý můj život? Říkají —

Aj zde! — A vítejte, vy šťastné dny! (*Odejdou.*)

## SCÉNA ČTVRTÁ

Londýn. — Ulice.

(*Vystoupí DRÁBOVÉ vlekouce za sebou HOSTINSKOU ČIPERNOU  
a DORKU DRCHOTKOVOU.*)

- HOSTINSKÁ. Ne, ty arcilotře! — Chtěla bych, aby to byla moje 10  
smrt a tys byl za to oběšen. Vymknuls mi lopatku.
- PRVNÍ DRÁB. Čtvrtní mi ji odevzdal a dostane pořádný lískový  
oukrop, za to jí ručím; jeden nebo dva lidé byli nedávno její  
vinou zabiti.
- DORKA. Lžeš, Lapáku! Pojď sem; něco ti řeknu, ty syrovátkový<sup>206</sup> 15  
taškáři; potratím-li to dítě, co s ním chodím, bylo by ti lépe,  
abys byl vlastní matku udeřil, ty lotře, s peřově šedivou tváří.<sup>207</sup>
- HOSTINSKÁ. Ó Pane na nebi, kéž sir John byl zde, ten by tak dnešek  
udělal někomu krvavým dnem. Ale modlím se k Bohu, aby plod  
jejího života přišel nazmar. 20
- PRVNÍ DRÁB. Přijde-li, dostanete zas tucet polštářů, aby se vycpala;  
teď jich má na sobě pouze jedenáct.<sup>208</sup> Hybaj! Musíte obě se  
mnou, neboť ten muž umřel, co jste ho vy a Pistol mezi sebou  
ztýrali.
- DORKA. Něco ti povím, ty z plechu vytepaný panáku,<sup>209</sup> dám ti za 25  
to notně vylupat, ty modrá masařko, ty špinavý, hladový bičici.  
Nedostaneš-li výprask, at už jaktěživa krátkou sukni nenosím.
- PRVNÍ DRÁB. No, no, ty bludná rytířko, jen pojď.
- HOSTINSKÁ. Ó Bože, jak tak spravedlnost vítězí nad mocí! — Ale co; 30  
— z utrpení vzejde potěšení.
- DORKA. Pojď, taškáři, pojď; doved' mne k soudci.
- HOSTINSKÁ. Ano, jen pojď, ty vychrtlý ohaři.
- DORKA. Kmotře smrtonoši, kmotře kostlivče!
- HOSTINSKÁ. Ty kostroune, ty!
- DORKA. Pojď, ty hubenáči; pojď, ty darebo! 35
- PRVNÍ DRÁB. Vždyť je dobře. (*Odejdou.*)



## SCÉNA PÁTÁ

Náměstí u Westminsterského opatství.

*(Vystoupí dva SLOUŽÍCÍ steloucí rákosí.)*

PRVNÍ SLOUŽÍCÍ. Více rákosí, více rákosí!

5 DRUHÝ SLOUŽÍCÍ. Polnice již dvakrát zatroubily.

PRVNÍ SLOUŽÍCÍ. Budou dvě hodiny, než se vrátí od korunovace.  
Honem, honem. *(Odejdou.)**(Vystoupí FALSTAFF, NEHLUBA, PISTOL, BARDOLF a PANOŠ.)*

5 FALSTAFF. Stůjte tady u mne, pane Roberte Nehlubo. Vybídnu krále, aby vás poctil svou milostí; já tak na něho po očku mrknu, jak půjde kolem, a jen si pak té tváře všimněte, s jakou se na mne podívá.

PISTOL. Bůh zehnej tvým plícím, dobrý rytíři!

FALSTAFF. Pojd sem, Pistole, postav se za mne. *(K Nehlubovi.)*

15 Ó kdybych byl jen měl času dát ušít nové obleky, těch tisíc liber nebyl bych na to litoval, co jsem si od vás vydlužil. Ale co na tom; ten chudý zevnějšek poslouží lépe; dokazuje horlivost, s kterou jsem chvátal jej spatřit.

NEHLUBA. Pravda.

20 FALSTAFF. Dokazuje hloubku mé lásky —

NEHLUBA. Pravda.

FALSTAFF. Mé oddanosti —

NEHLUBA. Pravda, pravda, pravda.

25 FALSTAFF. Tak jeti dnem i nocí, nic nerozvažovat, na nic nemyslet ani tolik času si nedopřát, abych se ustrojil —

NEHLUBA. To je tak nejlíp, zajisté.

FALSTAFF. A státi tu, ublácen cestou a upocen touhou jej uvidět; nemyslet na nic jiného, vše ostatní utápět v zapomenutí, jako by na světě nebylo ničeho krom podívání se na něho.

30 PISTOL. Tot *semper idem* neb *obsque hoc nihil est*:<sup>210</sup>  
tot ve všem vše.

NEHLUBA. Tak jest, opravdu.

PISTOL. Tvá čacká játra vznítím, rytíři,  
a rozžuřím tě. — Tvoje Dorotka35 a Helena tvých čackých myšlének  
je v šatlavě a žumpě morové,

tam odvečena

jsouc rukou sprostáckou a špinavou.

Mstu vyštvi z černé sluje<sup>211</sup> s divokým

Alekty hadem, neboť Dorka sedí.

Jen čistou pravdu Pistol povídá.

FALSTAFF. Já vyprostím ji. *(Jásot a hlahol trub za scénou.)*

PISTOL. Slyš, moře řve a řičí polnic břesk!

*(Vystoupí KRÁL se svým PRŮVODEM. NEJVYŠŠÍ SUDÍ  
mezi nimi.)*

FALSTAFF. Chraň Bůh Tvou Milost, králi Jindřichu!

Můj Jindro královský!

PISTOL. Stráž nebe, pěstuj tě, ty královský pni<sup>212</sup> slávy!

FALSTAFF. Bůh zachovej tě, zlatý hochu můj!

KRÁL JINDŘICH. Mylorde vrchní soudce, promluvte  
s tím pošetilcem.NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Jste při smyslech a sobě povědom,  
co mluvíte?FALSTAFF. Můj králi! Joviši,  
já mluvím k tobě, moje srděčko!

KRÁL JINDŘICH. Já tebe neznám, starče; modli se.

Jak zle vlas bílý sluší šprýmaři!<sup>213</sup>Já dlouho snil o takém člověku,  
tak překrmeném, starém, světáckém;  
však procitnuv svůj sen si ošklivím.Dbej ode dneška svého těla méně  
a spásy duše víc; nech hýření  
a buď si vědom, hrob že třikrátese šíře rozevřít pod tebou  
než pod jinými. Šprýmem šaškovským  
mi neodpovídej a nemysli,že jsem, co býval jsem, neb ví to Bůh  
a pozná svět, jak odvrátil jsem se  
od dřívější své bytosti a tak  
i druhů bývalých se odřeknu.Až dozvíš se, že jsem, co býval jsem,  
přijď ke mně zas a buď, co byl jsi ty,  
mých vášní pěstitel a živitel.Až do té doby vypovídám tě  
pod trestem smrti jako ostatní

- své svůdce, byste našl osobě  
na deset mil se nepřiblížili.  
O vaši výživu se postarám,  
by nedostatek nedohnal vás k zlu,  
5 a doslechnuv o vaši nápravě,  
dle vašich sil a způsobilostí  
vás opatřím. — Vy hleďte, mylorde,  
by stalo se dle znění našich slov.  
Již dál. (*Odejdou král a průvod.*)
- 10 FALSTAFF. Pane Nehlubo, jsem vám dlužen tisíc liber.  
NEHLUBA. Ano, to jste, sire Johne, a prosím vás, abyste mi je dal  
s sebou domů.  
FALSTAFF. To půjde ztěžka, pane Nehlubo. Nermutte se tím; on  
pošle pro mne soukromě. Hleďte, on musí zachovati zdání před  
15 světem. Nemějte strachu o své povýšení. Já budu ten, který vás  
učiní velikým.  
NEHLUBA. Nenaehlížím dobře, jak, leda byste mi půjčil svůj kabátec  
a vycpal mne slamou. Prosím vás, dobrý sire Johne, dejte mi  
pět set z mého tisíce.
- 20 FALSTAFF. Pane, dostojím slovu. Vše, co jste slyšel, bylo jen zdání.  
NEHLUBA. Zdání, z něhož, jak se obávám, se neprobudíte, sire  
Johne.  
FALSTAFF. Toho se nebojte. Pojďte se mnou k obědu. Pojďte, po-  
ručičku Pistole, pojd, Bardolfe. Však záhy večer pro mne pošlou.
- 25 (*Vystoupí PRINC JAN, LORD NEJVYŠŠÍ SUDÍ, DŮSTOJNÍCI a JINÍ.*)  
NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Odvedte sira Johna Falstaffa  
hned do vězení;<sup>214</sup> jeho lidi s ním.  
FALSTAFF. Ó mylorde —  
NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Teď mluvit nemohu;  
30 co nevidět vás vyslechnu. — Ať jdou.  
PISTOL. *Si fortuna me tormenta, spero contenta.*<sup>215</sup>  
(*Odejdou všichni až na prince Jana z Lankastru a nejvyššího sudí.*)  
LANKASTER. Mně líbí se, jak pěkně jedná král;  
chce opatřit své dávné soudruhy  
35 vším potřebným; leč všechny vyhostil,  
než jejich způsob žití před světem  
se moudřejším a lepším objeví.  
NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Jsou vyhoštěni.  
LANKASTER. Král, mylorde, již svolal parlament.

NEJVYŠŠÍ SUDÍ. Tak jest.

LANKASTER. Já vsadím se, ten rok než bude stár,  
meč válek občanských a rodný žár  
že do Frank ponesem. Tak pták pěl zdáli  
a jeho zpěv se tuším líbil králi. —  
Nuž, půjdeme? (*Odejdou.*)

EPILOG

(Říká tanečníkem.<sup>216</sup>)

Na prvním místě jest můj strach, pak moje poklona a naposledy  
 moje řeč. Strachuji se vaší nelibosti; má poklona jest moje po-  
 5 vinnost a má řeč prosba, abyste mi odpustili. Očekáváte-li teď  
 dobrou řeč ode mne, přivádíte mne do rozpaků; neboť co říci  
 chci, jest moje vlastní dílo, a co bych vpravdě říci měl, bude,  
 jak se obávám, ode mne pokaženo. Ale k věci a tak k odvážnému  
 činu samému. Budiž vám vědomo — jak jistě velmi dobře jest —,  
 10 že jsem tu posléze byl na konci nelibě přijaté hry,<sup>217</sup> abych vás  
 poprosil o strpení a slíbil vám lepší. Vpravdě chtěl jsem se  
 dnešní hrou u vás vyplatit, a vrátí-li se mi jako poškozený lodní  
 náklad nešťastně domů, přijdu na mizinu a vy, milí věřitelé,  
 k ztrátě. Zde, slíbil jsem, že budu, a odevzdávám svou osobu  
 15 vám na milost. Něco mi slevte, něco uplatím a jako většina  
 dlužníků vám do nekonečna budu slibovat.

Nestačí-li jazyk můj na to, aby si u vás vyprosil propuštění z dluhu,  
 dovolíte mi, abych užil svých noh? — A věru to byl by lehký  
 20 plat z dluhu se vytančit. Ale dobré svědomí dá všemožné dosti-  
 učinění, a tak bych je rád dal také já. Všecky dámy zde mi od-  
 pustily, a nechtí-li tak pánové, tedy se pánové nesnášejí s dá-  
 mami, což nikdy dříve nevidáno v tak vzácné<sup>218</sup> společnosti.

Ještě slovo, prosím. Nejste-li tou tučnou stravou přesyceni, bude  
 váš pokorný skladatel pokračovati v té historii se sirem Johnem  
 25 a obveselí vás krásnou Katharinou Francouzskou, v kteréžto  
 hře,<sup>219</sup> pokud vím, Falstaff se do smrti upotí, neodpraví-li ho  
 už dříve váš přísný soud. Avšak jen rytíř Oldcastle zemřel smrtí  
 mučednickou a Falstaff není on. — Můj jazyk jest umdlen; až  
 30 umdlí mi také nohy, dám vám dobrou noc; — a tak pokleknu  
 před vámi; arcít k modlitbě za královnu.<sup>220</sup>

KRÁL JINDŘICH V.

*Historická hra v pěti jednáních*

- <sup>207</sup> Orig. What need I be so forward with him that calls not on me? — dosl. nač potřebuji se ukvapovat vůči tomu, kdo mě neupomíná? Tyl v překladu slavného monologu tlumočí „be forward“ po ruce být, zřejmě podle Schl. (bei der Hand zu sein).
- <sup>208</sup> Orig. prick me off. Fráze znamená označit na listině jména obětí (jako v JC IV. 1).
- <sup>209</sup> Vynech. lofty — vznešené (nástroje).
- <sup>210</sup> Orig. heaven to earth. Podle Warburtona to znamená, že vyhlídky jsou tak nepatrné, jako kdyby v sázce stálo nebe proti zemi.
- <sup>211</sup> tj. ať jméno blázna jde s tebou, kamkoli se vrátíš. F i Q má Ah foole, go, což Capell emend. A fool go (tak Cam.). Emend. přijímá D. W., Kitt. a Alex., ale Siss. ji odmítá jako zbytečnou.
- <sup>212</sup> Orig. coats. Podle Wrighta to je vrchní kabátec bez rukávů, zdoobený král. erbem.
- <sup>213</sup> Orig. Though I could 'scape shot-free — ačkoli jsem dokázal uniknout bez zaplacení účtu (obyč. scot-free). Hříčka se slovem shot — výstřel, broky.
- <sup>214</sup> Orig. Turk Gregory. Turek byl symbolem bojovného krvežíznivce. Gregorym se míní patrně papež Řehoř XIII., který byl podezříván, že inspiroval vyvraždění franc. protestantů v Paříži v noci bartolomějské, a který sliboval odpustky tomu, kdo zavraždí královnu Alžbětu. Méně pravděpodobný je výklad, že narážka se týká mocného papeže Řehoře VII. (Hildebranda).
- <sup>215</sup> Orig. 'tis hot, 'tis hot Čel. překládá: máme horký den, věru horký den. Ale snad se to vztahuje na pistoli. F. předstírá, že ji nemá po ruce, protože ji dal vychladit. Birukova: on (tj. pistolet) gorjač. „Sektáře“: v orig. je hříčka s dvojným smyslem slova sack (sekt a vyplenit město).
- <sup>216</sup> Orig. deceived — oklamal, překvapil.
- <sup>217</sup> Vynech. as speedy — tak rychle.
- <sup>218</sup> Jmenoval se Sir Nicholas Goushill. Sl. užil jako Čel. ruského tvar místo Mikuláš.
- <sup>219</sup> tj. život je podroben zvůli času. Podobně v RJ fool of fortune. Srov. sonet 116 a VV III. 1.
- <sup>220</sup> Orig. how much art thou shrunk — jak velice ses srazila. Čel. má dosl. scvrkla.
- <sup>221</sup> tj. očitý svědek.
- <sup>222</sup> Orig. clock — hodin. Sl. nechtěl slovo opakovat a měl na mysli spíše jejich bití. Pův. význam slova byl ovšem zvon a pak cimbál bicích hodin. Srov. zač. I. 2.
- <sup>223</sup> Orig. I'll purge může znamenat též: budu se kátí.
- <sup>224</sup> Orig. upon our crests — dosl. na našich chocholech (přilbicích).

## KRÁL JINDŘICH IV.

## DÍL DRUHÝ

*The Second Part of King Henry IV*

Zůstává spornou otázkou, zda oba díly Jindřicha IV. autor od počátku plánoval jako jediný souvislý celek či přiměl-li ho k pokračování teprve velký úspěch prvního dílu. Oba názory se dají sloučit v tom smyslu, že jde o podvojnou hru, kde obě části se doplňují a tvoří — byť dodatečně — jednotu a tak se též hrávají. Jinak má druhý díl svůj zvláštní ráz. Liší se nápadně především už stylem. Básníkovo obrazné vidění se sice projevuje už v prvním díle působivými, barvitými metaforami, vtipně se paroduje absurdně afektovaná prosa Lylyho a slovní charakteristika osob dosáhla vysoké úrovně, ale živost a šťavnatost hovorového jazyka, kořeněného skrytými dvojsmysly a slovními hříčkami, dosahuje vrcholu teprve v realistickém dialogu hospodských a venkovských scén, hodných štetce flámských mistrů ve druhém díle. I Falstaffova osobnost se tu jeví jinak. Rozpustile fraškovité scény ustoupily pravému humoru, prosvícenému neočekávanými záblesky hlubokého citu. Nastala jakási subtilní změna v celkovém ladění kusu. Elegické tóny — neodbytné stáří, prchavost času, naléhavý tlak doby, melancholické vzpomínání na zašlé doby mládí, motiv nemoci — poněkud připomínají chmurnou náladu zádumčivých sonetů. Kdežto dříve byl důraz na válečném hrdinství a cti (honour), zde stále častěji se ozývá slovo mír (peace).

Tragédie Hotspurova se místy proměnila v šumivou komedii, která překypěla do následujícího kusu, kde falstaffovská komika nabyla naprosté převahy proti tragickému motivu královny smrti. Tentokrát přesáhla prosa polovinu hry, Falstaff vystupuje v deseti scénách a básník mu přidělil o 400 řádek více než samému princovi Jindřichu.

Falstaff je vrchol Shakespearova realismu. Puškin praví ve své charakteristice starého prostopášníka, že se snad nikde neprojevil mnohostranný jeho génius s „takovou mnohotvárností“. Zlomyslné travestii statečného wyclifovce a jeho zbožných druhů, zkreslených nepřátelskou propagandou — Fuller výslovně obvinil z potupení Oldcastlova jména „papežence“ — vdechtl tvůrčí rozmar básníkův nesmrtnost. Tillyard ho srovnával se Švejkem, ale poťouchlá zchytralost českého antimilitaristy vyrůstá ze sebe-

obranu ujařmeného lidu, kdežto Falstaff je zjev ve svých choutkách typicky renesanční. Mezi jeho četnými literárními předky jsou příživnický šprýmař (*scurra*) a miles gloriosus římské komedie, alegorická postava svůdné neřesti ze středověkých moralit i francouzský Gargantua. Ale přes své rozvětvené a složité příbuzenstvo je cele svůj, jednodušší a nenapodobitelný, hýří vtípem a životním elánem. I Tolstoj uznal jeho životnost. P. Alexander ho zařadil mezi „osvoboditele lidského ducha“. Některé motivy z prvního dílu se tu rozvádějí v nových variacích a Falstaffův portrét při tom vystupuje daleko plastičtěji. Klasické je podvodné verbování rekrutů a vůbec scény s ješitným omezcem Nehlubou na pozadí všedního života idylického anglického venkova. Takovými živými, prosaicnými výstupy vyniká druhý díl nad první a býval neprávem podečňován. Snad to zaviniła viktoriánská pruderie, které jistě vadily milostné pletky ve vykřičené krčmě. Je to jediná scéna, kde se princ objevuje ve společnosti svého starého druha před jeho slavnostním zavržením, které mu milovnici Johna Falstaffa nemohou odpustit. Ale Shakespeare v tom byl vázán kronikářskou tradicí, dochovanou též v starší hře o Jindřichu V. Princovu postavu i jinak zušlechtil. O urážce sudího se dovídáme jen nepřímě, kdežto ušlechtilé gesto nového krále k němu odporuje historii. Jsou i jiné odchylky kromě obvyklých chronologických licencí. Věrolomnost vůči povstalcům nutno přičíst zcela na vrub Westmorelandovi. Teprve když byl zrádně jat a utracen arcibiskup Scrope, zneškodněn Northumberland, Glendwr zmizel a skotský následník, pozdější král-báseň Jakub I. upadl do anglického zajetí, pominulo nebezpečí povstání a nepřátelských vpádů a nemocný král, sklíčený starostmi o nástupce, se konečně dočkal na sklonku života klidnější vlády.

Jaroslav Kvapil spojil oba díly Jindřicha IV. v originální dramatické úpravě do jednoho představení, které trvalo pět a půl hodiny. Do jarního jubilejního cyklu však nedovolila rakouská censura Jindřicha IV. pojmut, snad pro komickou scénu odvodů zubožených branců, která byla tehdy až příliš časová. Též snad byla obava, aby nebylo použito korunovační scény k státoprávním demonstracím. V dopise z 23. ledna 1916 spisovatelé V. Walterovi si stěžuje Kvapil na svou bezmocnost vůči policejnímu zásahu. Ale po atentátu na ministerského předsedu Stürgha, když nastoupila mírnější vláda Koerberova, bylo představení přece povoleno. Konalo se 2. listopadu a přes svou délku mělo pozoruhodný úspěch. Nezbytné škrty provedl Kvapil s obvyklým rozmyslem, takže struktura dvojhrý nebyla příliš porušena, i když musely být obětovány některé dosti významné scény. Vodák končí svůj příznivý referát v Lidových novinách (7. listopadu 1916) slovy: „Naše obecenstvo osvědčilo po celý večer pozornost a pietu, jaké si jen pro Shakespeara můžeme přát.“ Schlaghammer dobře zahrál namáhavou roli Falstaffovu, což dosvědčuje O. Fischer v Národních listech: „Dovedl se podivuhodně přizpůsobiti požadavkům své úlohy.“ Hübnerová hrála paní Čipernou, Sedláčková Dorku, Suchánková lady Percyovou, Vávra krále, Deyl prince, Hurt Hotspura, Mušek Bardolfa. Výprava byla

Štapferova. Za druhé světové války (1941) sestavil falstaffovskou historii jako jednu hru v 16 obrazech pro Národní divadlo Miloš Hlávka, a to nejen z Jindřicha IV., ale i z Jindřicha V. a Veselých žen windsorských. K provedení však nedošlo. Znovu sjednotil falstaffovské scény z obou dílů v nové době Jan Werich pod titulem Falstaff do pole táhne.

O 2J4 viz Chudoba I, str. 539—542. O vzniku postavy Falstaffovy tamtéž str. 531—539. Stříbrný ji rozbírá na str. 199—217. O Falstaffově osobnosti vzhledem k VŽW píše A. Smirnov ve 4. svazku sebraných spisů Sh., Moskva 1959, str. 624—636. O Falstaffovi se mnoho psalo. Klasické anglické pojednání o F. je M. Morgann, *Essay on the Dramatic Character of Sir John F.*, 1777. Na možnost záměny s Johnem Fastolfem Nactonským (nikoli Caisterským) poukázal L. W. Vernon Harcourt v předn. *The Two Sir John Fastolfs*, *Transactions of the R. Hist. Soc.*, Londýn 1910, 3. série sv. IV. Po základní studii A. C. Bradleyho *The Rejection of F.* ve sbírce předn. *Oxford Lectures on Poetry 1909* přinesly novou, ale v podstatě johnsonovskou orientaci pozoruhodné úvahy J. D. Wilsona *The Fortunes of F.*, Cambridge 1943. Na různorodost obou dílů upozornila dr. M. C. Bradbrooková v knize *Sh. and Elizabethan Poetry*, Londýn 1951, kap. XI. Srov. též C. Leech, *The Unity of 2 Henry IV*, Sh. Survey V, Cambridge 1953, str. 16—24 a L. C. Knights, *Some Shakespearean Themes*, Londýn 1959, kap. III. Pokusy o stažení obou dílů jsou starého data (první, Deringův, sahá až do 17. stol.). O Kvapilově adaptaci psal O. Fischer, *Jednodílný Jindřich IV.* v knize *K dramatu*, Praha 1919, str. 215n. Viz též H. Jelínek, *Z prvního balkonu II.*, 1924, str. 96—104, a J. Vodák, *Shakespeare*, 1950, str. 481—505.

## POZNÁMKY

O. Fischer a podobně Kittredge i jiní pokládali 2J4 za samostatný kus. Čelakovský praví, že „souvisí co nejúžeji s dílem prvním, neboť započíná nakrátko po bitvě u Shrewsbury, kteroužto I. díl se končí: a všechny pozůstalé hlavní osoby, jak vážné, tak komické, vystupují opět na jeviště“ (Připomenuti). K osobám z I. dílu přibyla řada postav. Především další dva synové krále Jindřicha IV., Tomáš, vévoda z Clarenceu, a Humphrey z Gloucesteru (Sl. na rozdíl od Čel. Gloucesteru píše ještě zjednodušeněji Glostru jako Čejka v J5; Humphrey by se snad dalo zčestit na Humfríd podle Štilfrída), Warwick a několik šlechticů, jejichž jména přejal Shakespeare z Holinsheda. Hrabě Warwick je Richard Beauchamp, jehož dcera přenesla sňatkem tento titul na mocného Richarda Nevilla „králotvorce“, jednu z hlavních postav v J6. Prof. Herford se domníval, že Gowerem se tu snad míní John Gower, současník a druh Chaucerův, básník, jehož stín přednáší prology v Periklovi. Není to však pravděpodobné (zemřel už r. 1408). Stejnomená postava ostatně vystupuje též v J5. Nejvyšší sudí (sir

William Gascoigne) se neuvádí jménem. Lord Mowbray je syn vévody z Norfolk, vyhnanec z R2. Colville či Colevile, uvedený u Holinsheda mezi popravenými spiklenci jako sir John Collevill of the Dale, má u Sl. přídomek z Hluboké, u Čel. z Doliny (snad by bylo přirozenější z Dolan, ale *dale* mohlo znamenat i jámu). Jako Cam. píše Sl. jeho jméno v seznamu osob Colville a v textu (IV. 3) Colevile. Též Čel. tu byl nedůsledný (Coleville v sezn. osob, v textu Colevile). D. W. píše důsledně Colevile. Poněkud vadí duplikace jména Bardolf (jako dvoji Jacques v JVL), ale společně se na scéně Bardolfově neobjeví. Ve F je výjimečně připojen seznam osob (jako v B, VV, O), které jsou seřazeny po skupinách, např. odpůrci královi, jeho přátelé atd. Falstaff a jeho soudruzi jsou tu označeni jako „irregular humourists“. Přibyl k nim panoš (ve VŽW se jmenuje Robin, což je lichotná forma jména Robert, tedy Bertík). Hrabě ze Surrey, hrabě z Kentu (tento není v seznamu osob) a Blunt jsou jen statisté. Lady Northumberlandová byla druhou chotí staršího Percyho, nebyla matkou Hotspurovou. Polovinu komických příjmení přebírá z Čel., jinak je však nahrazuje vhodnějšími českými ekvivalenty a některá křestní jména pozměňuje (Vilím — Vilík, Hana — Johanka apod.). Z Čel. a Malého (VŽW) přebral Sl. překlad výkladového jména Nehluba (Shallow naznačuje povrchnost soudcova soudu a pův. Sl. přeložil dosl. Plytký), ale z Tichého se stal u Sl. Tichota. Rovněž převzal z Čel. jména drábů a branců, jen místo Telátka má Sl. Bulíček (obvyklejší je snad jméno Bejček). Ze jmen, která se vyskytují v textu, ponechává jako Čel. a Schlegel Visor a Perkes v původní podobě (visor-hledí, štítek u čapky; českou analogii jména Perkes by byl Pešek), ostatní překládá: jako u Čel. Tisick je Souchota, Dumbe Němý (lépe: Mlčoch), Stockfish Treska, Squeele Piskoř, ale Keech nepřekládá, jen transkribuje Kýčová (lépe: Tučná; Čel. Homolková, Schl. Unschlitt); Sneak — Skřípka neodpovídá náznaku pořouchlosti (Schl. Schleiche, Čel. Louda), Doit je Vindra (Čel. Dudek!), Barnes Purclík (barn je stodola; Čel. má Holý podle F Bare, Schl. Kahl), Pickbone Kostečka (Čel. Hlodikost), Double Tuplák (Čel. Dvoják), Surecard Kartička (Čel. Jistohrál), Nightwork Nočňátková (snad lépe Flámová; Čel. Nocidělná) a překládá i Scarlet (Šarlat), což Čel. ponechal. Jméno Doll (srov. čes. Důra) Tearsheet přeložil Sl. podobně jako Čel. zcela nevině Dorka Drchotková (Čel. Drchotova). Tearsheet naznačuje rozpustilou holku, která trhá prostěradla. Coleridge navrhol emend. Tearstreet podle lat. analogie jako vhodnou pro pouliční holku, ale jeho výklad není pravděpodobný, ačkoli princova narážka, kde ji přirovnává k veřejné cestě (II. 2), by jej zdánlivě podporovala.

Děj zahrnuje v dramatické zkratce plných 10 let: od bitvy u Shrewsbury r. 1403 do korunovace Jindřicha V. r. 1413. Odehrává se většinou v Londýně, a to v paláci, v krčmě U kančí hlavy i na ulici, jinak se scény pestře střídají na různých místech Anglie. Venkovská idyla je umístěna do půvabného kraje v Gloucestershiru (The Cotswolds) nedaleko Stratfordu.

- <sup>1</sup> Prolog připomíná předchozí události a je tak pojítkem obou částí J4. Přednášející herec (the Presenter), který stojí v originále v čele seznamu osob, býval oděn v černý sametový plášť. Zde však je zároveň alegorickým ztělesněním antické Famy — podle Ovidia a Vergilia — a jako ve středověkých hrách a dvorních mumrajích (masques) nese na svém rouchu tradiční symbol mnohojazyčnosti.
- <sup>2</sup> Sl. vypustil surmises — podezření. Prosté war — válkou — překládá zmarem válečným.
- <sup>3</sup> Orig. certain — zde spíše: spolehlivé.
- <sup>4</sup> V 1J4 se mluví jen o jednom, ale Sh. se tu patrně řídí Danielem (Civil Wars). Jiný Blunt vystupuje i v této hře (IV. 3), ale nemluví.
- <sup>5</sup> Orig. brawn znamenalo též vykrmeného kance.
- <sup>6</sup> O tomto záhadném šlechtici se soudí, že je tu totožný s lordem Bardolfem. Bylo to též rodné jméno hradní paní, lady Percy.
- <sup>7</sup> Orig. ran — dosl. uprchl jsem.
- <sup>8</sup> Orig. shakest — potřásáš (na znamení žalu). Srov. M III. 4 (o Banquově duchu).
- <sup>9</sup> Básník Selských písní vynechal tu slovo peasant — sedláku.
- <sup>10</sup> tj. ztrácel svou obvyklou hrdou statečnost (orig. stomach) a tím jako by očistil od hanby prchající vojíny. Krále podobu: viz 1J4 V. 3 a 4, též pozn. 212.
- <sup>11</sup> Orig. edge znamená (podle Oxf. slov.) nebezpečnou pěšinu na úzkém horském hřebenu.
- <sup>12</sup> Orig. well-appointed powers — dosl. s dobře vyzbrojeným vojskem. Srov. R2 pozn. 79.
- <sup>13</sup> Maličký zbrojnoš, který za mohutným Falstaffem nese odznaky jeho důstojenství, štít a meč, mu byl přidělen princem po bitvě u Shrewsbury, v níž F. hrál hrdinu. F. asi kulhá a opírá se o hůl.
- <sup>14</sup> Rozbor moči, primitivní urinoskopie, hrál při diagnóze velkou úlohu. Srov. DŠV pozn. 7 (Komédie I, str. 603) a VŽW pozn. 73 (Komédie I, str. 611). Voda byl i v češt. labeznický termín pro moč.
- <sup>15</sup> Narážka na bibl. mythos o stvoření člověka z hlíny.
- <sup>16</sup> Orig. overwhelmed — spíše: zalehla.
- <sup>17</sup> tj. pidimužiku. Mandragora officinarum, rostlina z čeledi lilkovitých. Plodu nelibě páchnoucího se používalo jako narkotika a k přípravě kouzelných nápojů. Tlustý kořen bývá rozeklaný a podobá se pidimužiku. O pověrách s ním spojených viz RJ, pozn. 132. Nosit brož — zde miniaturní figurku z achátu — za čepicí bylo tehdy v módě. Achát. kameje se nosily též v prstenu (srov. např. RJ I. 4). F. naráží na drobnou postavu pážete.
- <sup>18</sup> Orig. the juvenal — mladíku, mláděti. Shakespearskou žertovnou obměnu slova juvenile (mladíček, Čel.: mladoň) Sládkův překlad nevystihuje. Svedla ho asi Deliova domněnka, že jde o hříčku se slovem

- jewel, klenot. Hodilo by se spíše žertovné slovo jako jelimánek, holátko nebo holobrádek, ale bez příhany.
- <sup>19</sup> Royal je obvyklá slovní hříčka s totožným názvem mince.
- <sup>20</sup> Orig. grace. Spíše se zde míní titul „královská milost“. Tedy: ať zůstane svou milostí, ale u mne je takřka v nemilosti.
- <sup>21</sup> Orig. slops jsou široké parádní podkasané kalhoty.
- <sup>22</sup> Orig. he liked not the security — ručitelé se mu nelíbili.
- <sup>23</sup> Narážka na bibl. podobenství o bohatci. Srov. Luk. XVI, 23.
- <sup>24</sup> Orig. yea-forsooth knave — dosl. ničemný chlap se svým věčným ano, zajisté (jinými slovy: darebný svatoušek). Asi narážka na puritány, kteří nekleli. Tomu nasvědčuje i následující smooth-pates, ostříhané palice (nikoli lysé kotrby!): páni nosili dlouhé vlasy, puritáni si je stříhali, odtud jejich přezdívka za revoluce, roundheads. I z další charakteristiky plyne, že se tu básník posmívá nadutosti a opatrnickví — klíče za pasem! — zámožných měšťanů. Sh. ani Ben Jonson neměli rádi puritány, kteří byli proti divadlu.
- <sup>25</sup> Hříčka s trojím smyslem slova roh: narážka na „paroháče“ a na lucernu (lidovou etymologií psáno lanthorn místo lantern), která měla místo skla rohovinu, kromě smyslu vlastního.
- <sup>26</sup> Podle současných narážek měl Smithfield jako dobytčí trh velmi špatnou pověst.
- <sup>27</sup> V nádvoří chrámu sv. Pavla bývalo tehdy rušno — uzavíraly se tam obchody, najímali sluhové apod.
- <sup>28</sup> Podle tehdejšího pořekadla, že si nikdo nemá vybírat sluhu u sv. Pavla, koně na Smithfieldu a ženu ve Westminsteru.
- <sup>29</sup> O tomto incidentu, který je zdramatisován ve staré hře o Jindřichu V., viz V. 2. Podle Elyota (The Governour), který příběh zaznamenal, se král radoval, že má nebojácného soudce a poslušného syna. V Shakespearově předloze dá princ soudci políček (podle Halla).
- <sup>30</sup> Orig. that was in question — který byl předvolán před soud.
- <sup>31</sup> Orig. charge, tj. charge of foot — (pěším) oddílem, setninou. Srov. 1J4 II. 4.
- <sup>32</sup> tj. nehledě na mé rytířství.
- <sup>33</sup> Orig. hunt counter má řadu protichůdných výkladů. Jako lovecké rčení znamená honit opačným směrem, než prchá zvěř, být na špatné stopě (o psu). Možno tedy přeložit: ty zbloudilý hafane nebo zmatený slídiči. Ale snad je v tom i narážka na jméno vězení pro dlužníky, Counter (Onions).
- <sup>34</sup> Orig. with some discomfort — spíše: rozmrzeno, zarmouceno.
- <sup>35</sup> Jinak: zlořečené brnění, svědění (orig. a whoreson tingling).
- <sup>36</sup> Orig. perturbation — spíše: poruchy.
- <sup>37</sup> Orig. dram of a scruple. Slovní hříčka s lékárnickým termínem scruple, čímž se navazuje na předchozí „medicínu“ a „recept“. Dram i scruple jsou nepatrné jednotky váhy. Dram = 1/8 unce. Škrupul

- byla i staročeská lékárnická váha. Přenes. make scruple — zdráhat se uvěřit.
- <sup>38</sup> Orig. land-service — pozemní služby. Podle D. W. se službou pozemní míní služba vojenská na suchu a F. při tom ukazuje na svůj meč a štít.
- <sup>39</sup> Orig. I am the fellow with the great belly, and he my dog. „Slepý“ a „vůdčí“ přidáno na objasnění. Smysl je patrně ten, že pro břicho nevidí na cestu a že ho pes musí vést jako slepce. D. W. se domnívá, že je to narážka na bibl. legendu o slepém Tobiašovi.
- <sup>40</sup> Orig. to smell a fox znamená — podle Oxf. slov. — být podezřivavý.
- <sup>41</sup> Orig. wassail candle byla tlustá svíce, která vydržela celou noc při hodování (wassail znamená vl. přípitek).
- <sup>42</sup> Orig. ill angel — zlý, špatný anděl. Slovní hříčka s názvem zlaté mince angel, která se upilovávala. K tomu se vztahuje Falstaffova narážka „kdo se na mne podívá, mne vezme bez vážení“. Hříčka pokračuje i v dalším: I cannot go — nemohu chodit (Sl.: lítat neumím); smysl je snad: nejsem berná mince, tj. neplatím.
- <sup>43</sup> Narážka na tehdejší nauku o temperamentech: stáří je melancholické, mládí horkokrevné. Játra se považovala za sídlo vášni, zvl. milostné.
- <sup>44</sup> Tato věta není ve F. Soudí se, že ji přidal některý herec jako narážku na odpolední představení.
- <sup>45</sup> Cam. with halloing and singing of anthems — při halekání a zpívání nábožných písní. Falstaff staví vedle sebe honbu a pobožnost.
- <sup>46</sup> Orig. marks. Marka (hřivna) platila 13 šilinků 3 penny.
- <sup>47</sup> Orig. I would I might never spit white again — ať už nikdy neplivám bílou slinu. Nejasné rčení. Bílá slina snad prozrazuje suché hrdlo pijáka. Srov. Rabelais II. 7: ... cracher aussi blanc comme cotton de Malthe... a dále: Nous... avons les gorges sallées.
- <sup>48</sup> Orig. with perpetual motion — stálým pohybem, vl. perpetuum mobile. V době Komenského zaměstnávala možnost tohoto „vynálezu“ mnoho myslí.
- <sup>49</sup> Orig. bear crosses — nésti kříže, v přenes. smyslu snášet utrpení. Cross byla mince označená křížem a má tedy stejnou etymologii jako krejcar (Kreuz-er). Sudí tím chce říci, že Falstaff je příliš nedočkavý, než aby u něho peníze vydržely.
- <sup>50</sup> Orig. three-man beetle — vl. palice na zarážení kolů a kamenů do dlažby, na jejíž zdvižení je potřebí tří mužů.
- <sup>51</sup> tj. morbus gallicus, syfilis.
- <sup>52</sup> Orig. Seven groats and two pence, což Sl. počestil. Groš platil 4 penny.
- <sup>53</sup> Orig. eating the air on promise of supply, tj. věřil planým slibům.
- <sup>54</sup> Orig. will a'stand to't? — nedá se?
- <sup>55</sup> Orig. he stabbed me — bodl mne. Necudný dvojsmysl.
- <sup>56</sup> Orig. Pie-corner. Tak se nazývalo podle Sugdena nároží ulic Giltspur Street a Cock Lane, kde kromě obchodů se sedly byly stánky pouliční

- ních kuchařů, pověstné svými pachy. Lumbert Street je Lombard Street, kde sídlili kdysi italští bankéři.
- <sup>67</sup> tj. rudým. „Malvazí“ bylo silné sladké rudé víno, původně z řec. ostrova Morea (Peloponésu).
- <sup>68</sup> Orig. whose mare's dead? — komu posla kobyla? Staré pořekadlo ve smyslu: co se děje?
- <sup>69</sup> Orig. rescue vl. znamená násilné zasahování do zatýkání. Zdá se, že hostinské je tento výraz cizí.
- <sup>70</sup> Orig. hemp-seed, tj. (malinký) šibeničníčku (vztahuje se na páže).
- <sup>71</sup> Orig. catastrophe, žertovný výraz pro zadek (asi jako naše „panimanda“).
- <sup>72</sup> Orig. I will ride thee o' nights like the mare. Mare značí ovšem vedle mýry (nightmare) též kobylu, takže Falstaffův následující poněkud choulostivý vtíp nelze dobře vystihnout.
- <sup>73</sup> Orig. sea-coal fire. Topilo se kamenným uhlím, které se dopravovalo z Newcastleu do Londýna po moři, odtud „mořské“ uhlí.
- <sup>74</sup> Orig. I may have redress against them — spíše: aby se mi dostalo od nich satisfakce.
- <sup>75</sup> Patrně žertovné a pijácké výjevy, malované holandskými malíři. Německou honbou se snad rozuměla honba na divoké „německé“ kance. Anebo nějaký stereotypní německý obraz (sv. Hubertus s jelenem?).
- <sup>76</sup> Orig. fly-bitten — mouchami znečištěných (Onions).
- <sup>77</sup> Orig. nobles — lépe: zlatáků. Noble byla zlatá mince v tehdejší ceně 6 šilinků 8 penny.
- <sup>78</sup> Příliš doslovný překlad. Orig. Will I live? Smysl: bodejt ne, to se rozumí.
- <sup>79</sup> Basingstoke je město v sev. Hampshiru na sev. od Winchesteru.
- <sup>80</sup> tj. slabé pivo, patoky. Princ má na mysli své nedůstojné styky.
- <sup>81</sup> Orig. those that were thy peach-coloured ones! — ty, co mívaly broskvovou barvu (a dávno vybledly). Dále: or to bear the inventory of thy shirts; as, one for superfluity, and another for use! But that the tennis-court keeper knows better than I — aneb mít v patrnosti tvé košile (počet tvých košil); tu jednu na výměnu a tu druhou, co nosíš! Ale to ví lépe dozorce (správce, hlídač) v míčovně než já. (Tennis se totiž hraje bez kabátu a hráči se často převlékají.)
- <sup>82</sup> Srov. Marek X, 14. Princ se posmívá Poinsově prostopášnosti a naznačuje, že ho nemanželské děti přivedly na mizinu.
- <sup>83</sup> „na bojišti“ přidáno. Orig. pouze: after you have laboured so hard, což se obyčejně vysvětluje tak jako Sl. Podle Shaabera by však smysl byl: tolik jste toho namluvil a je to všecko naplano (tolik řečí a má to tak malý výsledek).
- <sup>84</sup> Sládkův rozšířený překlad vysvětluje smysl. Orig. that I am a second brother, and that I am a proper fellow of my hands — dosl. že jsem mladší (tj. vyděděný) bratr a že jsem hezký a šikovný chlapík (srov. Oxf. slov.).

- <sup>75</sup> Novější vydavatelé se vracejí k původním vydáním a přidělují tento výpadek Poinsovi, který, jak se zdá, oslovuje rudolícího Bardolfa, nikoli panoše.
- <sup>76</sup> „z krčmy“ přidáno. Krčmy se vyznačovaly červeně natřenou mříží v oknech. Červené spodničky nosily lehké ženštiny. Srov. 1J4 I. 2: „rozpálená mladice v ohnivě dykyté“.
- <sup>77</sup> Tento sen měla Hekuba před narozením Paridovým, nikoli Althaea. Záměna je snad úmyslná.
- <sup>78</sup> Orig. crown's worth. Dnes je v oběhu jen půlkoruna v ceně 2 šilinky 6 penny. Doleji nahradil Sl. sixpence dvacetníkem.
- <sup>79</sup> Orig. the martlemas (z pův. martinmass) zde stojí — podle Onionse — místo martlemas beef, což bylo hovězí maso, které se nasolovalo na sv. Martina. Nebo jde o narážku na bohaté hody o martinském posvícení (11. listopadu).
- <sup>80</sup> Orig. wen — spíše: puchýři (pryskýři).
- <sup>81</sup> Orig. That's to make him eat twenty of his words. — Dosl.: To znamená dát mu sníst dvacet jeho slov. Sl. přizpůsobil překlad známému angl. rčení swallow one's words, odvolat (dosl. polknout) svá slova.
- <sup>82</sup> Jediná narážka v obou hrách na jméno slavné krčmy U kančí hlavy.
- <sup>83</sup> Orig. Ephesians, my lord, of the old church. Obyvatelé Efesu měli špatnou pověst podobně jako Korintané (srov. KPO). Old church se vykládá jako potměšilá narážka na staré církevní zřízení v Efesu, které bylo vzorem puritánům, ale snad znamená prostě: ze staré party.
- <sup>84</sup> Tak se říkalo prostitutkám.
- <sup>85</sup> tj. jako obruč u sudu.
- <sup>86</sup> Orig. apple-johns — druh trvanlivých jablek, která nejlépe chutnají uleželá a scvrklá.
- <sup>87</sup> „v pokoji“ přidáno, aby byla vystižena slovní hříčka.
- <sup>88</sup> Úryvek ze staré písně, zároveň narážka na různé boláky.
- <sup>89</sup> Orig. muddy conger — dosl. bahnitý, v bahně vězící, tj. nečistý (mořský) úhoř.
- <sup>90</sup> Orig. rheumatic. Hostinská stále nesprávně užívá neobvyklých slov, která dobře nezná. Sl. tuto větu překládá volně. Srov. J5 II. 3, pozn. 46.
- <sup>91</sup> Bibl. rčení („mdlejší osudí“).
- <sup>92</sup> Vynech. neighbour Quickly — sousedko Čiperná.
- <sup>93</sup> Orig. a tame cheater. Podle výkladu D. W. je „cheater“ karbaníkem nastrčený hráč („volavka“). Puppy grey-hound — chrtí štěně. Barbary hen — perlička.
- <sup>94</sup> Orig. pistol-proof je podkladem další nepřeložitelné slovní hříčky. „Zavdej ji“ přidáno.
- <sup>95</sup> Volný překlad. Orig. two points — spony k připevnění krunýře, podle kterých se poznal voják, kyrysník.
- <sup>96</sup> Pistolovy tirády se skládají z úryvků her, kterými básník parodoval nabubřelý pathos konkurenční společnosti admirálovy (snad přímo



- nejslavnějšího jejího herce E. Alleyna) a její ořelý repertoár (Peele, Kyd, Marlowe).
- <sup>97</sup> Orig. Hiren. Vykládá se buď jako jméno meče nebo — pravděpodobněji — jako postava z Peelovy ztracené hry *The Turkish Mahomet and Hiren the Fair Greck* (Turecký Mohamed a Irena, krásná Řekyně). Podobně doleji krásná Calipolis je postava z Peelovy hry *The Battle of Alcazar* (Bitva u Alcazaru).
- <sup>98</sup> Zkomolené motto, špan. nebo it., které ke konci hry *Pistol* opakuje v poněkud změněné podobě. Kdyby bylo italské, znělo by spíše: *Se fortuna mi tormenta, speranza mi contenta*. Smysl: když mě osud trápí, uklidňuji se nadějí.
- <sup>99</sup> Orig. *we have seen the seven stars* — dosl. vídali jsme sedm hvězd. Čel.: Ba, my jsme sedmihvězdi vídali! Ve starověku se věřilo, že souhvězdí Plejády (Kuřátka) se skládá ze sedmi hvězd; ve skutečnosti je jich více. *Pistol* snad připomíná Falstaffovi společná noční dobrodružství anebo zde pouze jde o plurál majestaticus jako výše. Pak by to znamenalo, že P. je zvyklý nocovat pod širým nebem a nevádí mu, když ho F. vyhodí.
- <sup>100</sup> Orig. *fustian rascal* — tlučhuba.
- <sup>101</sup> Galloway je kraj v jz. Skotsku, známý chovem malých, silných koní. *Galloway nags* se říkalo potupně o prostitutkách.
- <sup>102</sup> Orig. *like a shove-groat shilling*. *Shove-groat* byla hra, při níž se mince posunovaly po hladkém stole patrně úderem dlaně z okraje stolu jako při „shove ha'penny“ nebo „push penny“.
- <sup>103</sup> tj. není tu k ničemu.
- <sup>104</sup> Srov. MLS pozn. 141 (Komedie I, str. 639).
- <sup>105</sup> Orig. *blanket* — pokrývka, deka. *Trest* obvyklý mezi vojáky. Srov. „dát deku“.
- <sup>106</sup> Londýnskou bartolomějskou pouť popsal Ben Jonson ve stejnojmenné hře *Bartholomew Fair* (1614). *Foining* překládá Sl. rvaček, ale znamená to vlastně bodání (mečem), zde dvojsmysl.
- <sup>107</sup> Orig. *quoits* — házenou. *Flap-dragons* jsou hořící předměty plovoucí v alkoholu, které kurážní pijáci chytají do úst. Bývají to zvl. hrozinky nebo jako zde hořlavé oharky. Hra sama se nazývá *snap dragon* a bývá součástí vánočních kratochvílí.
- <sup>108</sup> Orig. *smooth* — spíše: přiléhavé, bez záhybů, nepokrčené; *like unto the sign of the leg* — jako na vývěsním štítu obuvníků.
- <sup>109</sup> Orig. *nave of a wheel* — kolový náboj. Hříčka se slovem *knave* (pacholek). Volně: vykutálený tlouštík.
- <sup>110</sup> *Vynech. so many years* — o tolik let.
- <sup>111</sup> Orig. *fiery Trigon* — ohnivý trojúhelník (astronomický termín *trigonum igneum*). Vzniká spojením souhvězdí Skopce, Lva a Střelce ve zvěrokruhu. Míní se ovšem zase Bardolfův rudý obličej.
- <sup>112</sup> Orig. *kirtle* — spíše: šatičky.

- <sup>113</sup> Orig. *well, hearken at the end*. Jiný možný výklad: počkej, však uvidíš (vsak se to ukáže).
- <sup>114</sup> Orig. *globe of sinful continents*. Dvojsmysl: těleso hříšného obsahu.
- <sup>115</sup> tj. nespolehlivá opora. Kolem jilmu se ovjela réva.
- <sup>116</sup> tj. přihazuje. Sl. překládá podle Cam. (*outbids him too*). Ale Q má *blinds him too* a Siss. navrhuje emend. *blinds him t't* — ho k tomu zaslepuje.
- <sup>117</sup> Pro podporu rybářství byl vydán přísný zákaz prodeje masa po dobu postní.
- <sup>118</sup> Orig. *flesh* — tělo, přirozenost.
- <sup>119</sup> Cam. zde má pozn. v závorce: *She comes blubbered* — přichází (tj. Dorka) uplakaná. Novější vydání dávají tato slova přímo do úst hostinské; volá za Bardolfem: už jde celá ubřečená. D. W. (jako Vaughan) přisuzuje poslední větu Bardolfovi.
- <sup>120</sup> Orig. *watch-case*. Jiný výklad: schránkou na hodiny. Nejasné.
- <sup>121</sup> Orig. *black* — dosl. černý. Čel.: ta je vám kos. Smysl není jasný. Brunetky nebyly ovšem za Alžběty v módě a otec tak patrně jen odmitá lichotivé *fairest* daughter.
- <sup>122</sup> *Clement's Inn* a doleji *Gray's Inn* jsou staré právnické koleje londýnské.
- <sup>123</sup> *Cotswold man* — silák. Kraj byl proslulý zdatnými zápasníky. Srov. VŽW pozn. 11, Komedie I, str. 608.
- <sup>124</sup> Orig. *at the court-gate* — u vrat paláce. Skogan je snad angl. básník Henry Scogan, současník Chaucerův, vychovatel synů Jindřicha IV. Ale slovo samo znamenalo též šprýmaře vůbec.
- <sup>125</sup> tj. izraelský král David. Snad jde o žalm LXXXIX, v. 47. — Město Stamford bylo proslulé koňskými trhy. Není-li jméno zkomolené, znamenalo by to, že Tichý přišel na návštěvu až z Lincolnshiru.
- <sup>126</sup> Lat. — přizpůsobuji. Básník se posmívá zneužívání tehdejšího módního výrazu.
- <sup>127</sup> tj. smířčího soudce.
- <sup>128</sup> Rozhorlení Plesnivého je pochopitelné, poněvadž výraz *spent* může znamenat nejen upotřeben, ale také zlikvidován, zabit.
- <sup>129</sup> Orig. *cold* — též: zbabělý. Srov. frázi *cold feet*.
- <sup>130</sup> Rozvíjí se tu hříčka se slovem *sun* (slunce), které se stejně vyslovuje jako *son* (syn).
- <sup>131</sup> „jen tak na oko“ přidáno na objasnění. Do seznamu se zapisovali „shadows“, tj. „mrtvé duše“, a jejich plat si velitelé ponechávali. Básník J. Donne mluví v jedné satíře o setníku s platem čtyřiceti nebožtíků.
- <sup>132</sup> Hříčka se slovem *prick* (spíchnout i podtrhnout) a *pin* (špendlík i kolík).
- <sup>133</sup> Sl. tu následuje Theob. a přiděluje otázku Falstaffovi, který se vypytává rekrutů. V Q a Ff a podle nich v Cam. se také Nehluba. Ale sudí by znal povolání vybraných branců.

- <sup>184</sup> Orig. that is the leader of so many thousands — dosl. který je velitelem tolika tisíc. Míni se snad vši (v hadrech).
- <sup>185</sup> Orig. o'the green — spíše: z návsi. Čel.: Petr Telátko ze Zelenic.
- <sup>186</sup> „hranu“ přidáno, ač úmyslný dvojsmysl je tu pravděpodobný.
- <sup>187</sup> Orig. Here is two more called than your number — spíše: Jsou tu ještě dva předvolani nad váš počet.
- <sup>188</sup> Větrník (windmill) bylo asi jméno vykičeného domu na svatojirském poli v již. části Londýna, kde byla divadelní čtvrt, mezi Southwarkem a Lambethem, londýnským sídlem arcibiskupa canterburského.
- <sup>189</sup> Orig. „Hem boys!“ — povzbudivé pijácké heslo. — Jesus (Sl.: Můj pane) — lépe: panečku.
- <sup>190</sup> Orig. four Harry ten shillings in French crowns. Mince byly tak nazvány podle panovníků, kteří je razili, Jindřicha VII. nebo VIII. Bulíček slibuje tedy Bardolfovi 2 libry ve franc. écus. Od Plesnivého dostane Bardolf též 2 libry. Když tedy hlásí Falstaffovi, že má 3 libry, ponechal si zřejmě jednu pro sebe, ledaže franc. mince měly nižší kurs.
- <sup>191</sup> Orig. with the motion of a pewterer's hammer — s rychlostí slévačského kladiva, tj. ráz na ráz; come off and on (Sl.: přibíhat a odbíhat) je zde spíše vojen. termín zvedat a spouštět mušketu (srov. Oxf. slov.).
- <sup>192</sup> Orig. traverse — vojenský povel ne zcela jasný. Může znamenat pohyb puškou, rozkaz při míření (srov. Oxf. slov.).
- <sup>193</sup> Mile-end Green, dnes Stepney Green, bylo prostranství, kde se konala vojenská cvičení, jarmarky apod. Na tomto cvičišti pořádalo sdružení Artušových rytířů každého roku závody v lukostřelbě. V slavnostním průvodu zřejmě budil pozornost zvláště Artušův šašek sir Dagonet.
- <sup>194</sup> Orig. I have spoke at a word. Navrhuje se též opačný výklad: Ale jděte, to já jen tak.
- <sup>195</sup> Orig. I will fetch off these justices. Smysl je asi: vyzraju na ty soudce.
- <sup>196</sup> Orig. after supper — po večeři.
- <sup>197</sup> Orig. Vice's dagger — čertův kordík. V alegorických lidových hrách Vice (neřest, čert, vl. šašek, komická postava) měl dřevěné kordisko z laťky. Srov. VT pozn. 128 (Komedie II, str. 627). — Familiarly (Sl. spatra) — spíše: důvěrně.
- <sup>198</sup> Lépe: mezi pořadatele. Marshal's men měli na starosti turnaje.
- <sup>199</sup> Pouzdro na hoboj (orig. the case of a treble hautboy) bylo necelých 70 cm dlouhé.
- <sup>200</sup> Orig. if I return — vrátím-li se; and it shall go hard — volně: a byl by v tom kozel. Kámen mudrců, elixír, který mění obyčejné kovy ve zlato a propůjčuje věčné mládí, byl nejvyšší touhou alchymistů.
- <sup>201</sup> Gaultree Forest, rozsáhlý les na sever od města Yorku.
- <sup>202</sup> Orig. touch ground — narážejí na dno, ztroskotávají (námořnický obrat).
- <sup>203</sup> Orig. bloody — zde spíše: horkokrevné.

- <sup>204</sup> Orig. good letters — vzdělání.
- <sup>205</sup> Bratr arcibiskupův lord Scroop (nebo Scrope), vévoda z Wiltshiru, byl popraven na králův rozkaz. Viz 1J4 I. 3. Ve skutečnosti nebyli sourozenci.
- <sup>206</sup> Srov. R2, pozn. 23.
- <sup>207</sup> Orig. set off — spíše: odstraní.
- <sup>208</sup> Orig. a rotten case — v přeneseném významu: chabá.
- <sup>209</sup> Orig. of what conditions we shall stand upon — dosl. na kterých podmínkách máme trvat.
- <sup>210</sup> Snad bibl. narážka. Srov. Lukáš XXII, 31.
- <sup>211</sup> Orig. of dainty — zde spíše subst.: té nedůtklivosti.
- <sup>212</sup> Orig. success of mischief. Success tu zachovalo spíše svůj původnější etym. význam (od lat. succedo, postupovati, následovati): postup, posloupnost (pokolení). Smysl by byl: pohroma bude následovat za pohromou, tj. každá zrodí další, jako když Hydře znova narůstají utaté hlavy. D. W. podotýká, že se tu prorocky předvídají války obou rúží.
- <sup>213</sup> Orig. nine score — devět dvacítek, tedy vl. 180.
- <sup>214</sup> tj. s Juliem Caesarem, kterému se tu přisuzuje zahnutý „římský“ nos.
- <sup>215</sup> Orig. 'twere better than your dukedom — bylo by to lepší než tvoje vévodství.
- <sup>216</sup> tj. pivo. Následuje slavný chvalozpěv na víno, nejznamenitější Falstaffův monolog vedle proslulé úvahy o vojenské cti v 1J4 V. 1.
- <sup>217</sup> Orig. dull and crudy (vl. curdy) — kalné a sražené (husté).
- <sup>218</sup> Oběh krevní objevil sice teprve William Harvey r. 1628, ale jakési ponětí o něm bylo už dříve, např. u Rabelaise.
- <sup>219</sup> Orig. and inland petty spirits — a vnitřní malí duchové. Tento pojem připomíná moderní nauku o hormonech.
- <sup>220</sup> „v paláci“ přidáno. Jeruzalémská síň byla však ve westminsterském opatství.
- <sup>221</sup> Orig. humorous mohlo ovšem znamenat též vlhký.
- <sup>222</sup> Orig. as flaws congealed. Sládkův překlad se shoduje se Schl. (eisque Winde) a s rus. překladem Birukové. Podle oxf. slov. jsou flaws vložky (sněhové). Ale D. W. upozorňuje, že flaw ve Skotsku značí metelici, vánici.
- <sup>223</sup> Orig. like a whale on ground, confound themselves with working — jako velryba na mělčině (na suchu) utrmácí se námahou. Sládka snad vedla předchozí vazba give him line (popušt mu šňůru, tj. nech mu vůli) k představě harpunované velryby, která se ponoří. Ale zde jde spíše o přirovnání k velrybě vržené na mělčinu. Kdyby se zde byl Sl. odchýlil od Cam. a přijal čtení Q (time), nebylo by asi nedopatřením vzniklo. Ale moderní vydavatelé — kromě Siss. — též následují Cam. jako Sl., snad proto, že se line v tomto smyslu vyskytuje v B (srov. Komedie I, str. 120, ř. 36).

- 174 Srov. Kn. soudců XIV, 8.
- 175 Summer mívá v angl. širší význam; užívá se i o jaře.
- 176 Orig. look up může znamenat vzchopte se (dle Oxf. slov.).
- 177 Orig. for they do observe unfather'd heirs and loathly births of nature. Sl. vynechal „and“ a zřejmě ztotožňuje — jako Deighton nebo Herford — unfather'd heirs (bytosti nadpřirozeně zrozené, např. z démonů) s loathly births of nature (zrůdami).
- 178 Orig. dull — dosl. chabá, zde: konejšivá. Sl. překládá podle John. tj. noční čepici (orig. biggen); pův. čepice, jakou nosily bekyně (fran. béguine = členka nizozemské řehole).
- 180 tj. přirozený cit.
- 181 Orig. strange-achieved — spíše: podivně (tj. všelijak) nabytého.
- 182 Orig. thighs — dosl. na stehnech.
- 183 tj. i tyraňa by obměkčil pohled na jeho žal.
- 184 Orig. hearse — dosl. pohřební vůz nebo katafalk.
- 185 Orig. in medicine potable. Zde jde zřejmě o „aurum potable“, zlato rozpuštěné v léku, o němž se věřilo, že udržuje život a hojí všechny nemoci.
- 186 Orig. headland — na kraji pole, na souvrati. — Red wheat (Sl.: červenku) — druh pšenice, která se k podzimu sela v kraji cotswoldském.
- 187 Hinckley je městečko na rozhraní hrabství warwickského a leicesterského, asi 50 km na severových. od Stratfordu.
- 188 Lokální výslovnost jména obce Woodmancote v sev. Gloucestershiru. Blízko je místo zvané Hill (Hůrka). Vysvětluje se však též jako zkomolenina místního jména Wilmecot u Stratfordu. Srov. ZZŽ pozn. 11, Komédie II, str. 607.
- 189 Orig. whither away? — správně: kampak?
- 190 Cam. forestall'd. Smysl není zcela jistý. Sl. se přidržel výkladu Masonova.
- 191 Je velmi pravděpodobné, že Sh. tu má na mysli současnou událost. Když zemřel Amurat III. r. 1595, odstranil jeho nástupce všechny své bratry. Václav Vratislav z Mitrovic, který byl tehdy vězněn v cařihradském žaláři, zaznamenal událost takto: „Smrt jeho tak dlouho, dokud syn jeho, sultán Mehemet, z Amasie do Konstantinopole nepřijel, zatajena byla... Když pak v tejnosti sultán Mehemet přijel, ihned bratří jeho 19 od němých, jichž oni k tomu užívají, šňůrou zaškrceno jest... i dvě těhotné předešlého sultána ženy do moře vhozeny jsou. A potom je všechny tak zaškrcené, na pěkných kobercích ležící císaři ukázali, kteréž on do truhel dáti a velmi nákladně, jak otce, tak bratří, do kaply prve od císaře, otce jeho, ustavené s velikou pompou vedle svého náboženství pochovati a každému v hlavách jeho tulbant (tj. turban) s pěkným jeho čapatkovým (tj. volavčím) peřím postaviti kázal.“
- 192 Srov. VT IV. 1 (Komédie II, str. 458, v. 1). Podle Vergilia ovšem duše vodu z řeky zapomnění pily.
- 193 Emblém spravedlnosti jakožto odznak soudcovské hodnosti.
- 194 Orig. go in equal rank — vyrovnalo se.
- 195 Orig. pippin — známý druh jablek; dish of caraways — misku kmínu (jídal se k jablkům) nebo kmínových koláčků.
- 196 Orig. varlet — dosl. služebník.
- 197 Orig. I'll pledge you a mile to the bottom — tj. vypiji to na vaše zdraví až na dno, i kdyby dno bylo míli hluboko.
- 198 Orig. a quart — máz. Doleji: pottle pot (Sl.: z konve) byla konvice, která pojala dva quarty, tuplák. Srov. VŽW pozn. 54 (Komédie I, str. 610).
- 199 Orig. will stick by thee — bude se tě držet.
- 200 Vykládalo se ze špan. San Domingo. Svätý Dominik prý byl patronem pijáků. Ale žertovná spojitost s lat. slovesem mingo je nasnadě.
- 201 Snad je to obec Barcheston či Barston ve Warwickshiru. Puff je zřejmě jméno vymyšlené ad hoc. Odpovídala by tomu např. hříčka se jménem Vráz (pak by doleji bylo vrazím ti jednu do zubů). Čel. rovněž ponechává Puff z Barsona.
- 202 Paroduje zde asi Marlowova Tamburlaina a F. mu vymyšleným veršem vpadne do noty, jako by hrál roli afrického krále (o Kofetuovi viz R2, pozn. 109 aj.).
- 203 Z balady o Robin Hoodovi. Srov. VŽW pozn. 17 (Komédie I, str. 608). Helikon, sídlo Múz, byl ovšem jen jeden. „Vzteklíce“ jsou lítice, fúrie.
- 204 Orig. fig me (jinde najdeme u Sh. figo nebo fico). Potupné gesto, při kterém se palec prostrčil mezi ukazováček a prostřední prst (šp. hacera una higa). Srov. „cíbek nebo pipek proti komu činiti“ (viz Šimkův staročes. slovník). Srov. též J5 III. 6.
- 205 Orig. nail in door — hlavatý hřebík, jakým se pobjela vrata. As dead as a doornail je známé angl. úsloví, kterým se např. začíná Dickensova slavná vánoční povídka Koleda. (Hřebík je asi proto symbolem umrlosti, že se mu tluče do hlavičky.) My bychom řekli: je chladná mrtvola.
- 206 Orig. tripe-visaged — též: podobaný od neštovic. Čel. překládá dosl.: dršťkotvářný.
- 207 Orig. paper-faced — s papírovou, tj. bílou nebo hubenou tváří. Sl. emenduje zde paper na pepper; peppered značí však kroupenatý, tečkami posetý.
- 208 Orig. If it do, you shall have a dozen of cushions again; you have but eleven now. — Stane-li se tak (tj. potratí-li), budete mít zase (svých) tučet polštářů; teď jich máte jen jedenáct. Dráb naznačuje, že Dorka těhotenství předstírá, aby ušla přísnému trestu, a že jí hostinská půjčila jeden ze svých polštářů na vycpání.
- 209 Orig. you thin man in a censor. Smysl není jasný, ale snad jde o přirovnání k figurální ozdobě na víku kaditelnic, jakých se užívalo k vykuřování přibytků. Zdá se, že Sl. místo thin četl tin (cín, plech).

Schl. tu má du ausgedörrter Knecht Ruprecht. — Drábové nosili modrý oděv, proto „modrá masařko“.

<sup>210</sup> Semper idem — vždy týž. Obsque (správně absque) hoc nihil est — mimo to není nic. Obojí lat. rčení patrně vyjadřuje oddanost mladému králi.

<sup>211</sup> Orig. ebon den. Ebenovým doupětem se míní podsvětí.

<sup>212</sup> Orig. imp — vl. ratolest, odnož.

<sup>213</sup> Orig. a fool and jester — dosl. bláznů a šaškovi.

<sup>214</sup> Orig. to the Fleet. Vězení, které stávalo na rozhraní Fleet Street (podle jména potoka, který kdysi tudy protékal) a Ludgate Hill. V době Shakespearově v něm bývaly konfinovány i vznešené osoby před vyšetřováním. Z Dickense je známé jako vězení pro dlužníky.

<sup>215</sup> Srov. pozn. 98.

<sup>216</sup> Hry bývaly zakončeny tancem (jig). Srov. zakončení VT.

<sup>217</sup> Je mnoho marných dohadů, která hra se tu míní.

<sup>218</sup> „vzácné“ přidáno. Zdá se, že tato část epilogu byla přednesena, když Shakespearova společnost hrála u dvora.

<sup>219</sup> J5, kde se líčí Falstaffova smrt a kde jsou zábavné scény s princeznou Kateřinou, její dvorní dámou a anglickým králem.

<sup>220</sup> Projev loyálnosti se uchoval v angl. divadlech do dnešní doby: na konci představení, když obecenstvo vstává, se hraje část hymny.

## KRÁL JINDŘICH V.

### *King Henry V*

Pokračování předchozí dvoj hry dopadlo jinak, než slíboval její doslov. Vlastenecká hra o Jindřichu V., která kladně zakončuje lancasterskou tetralogii, je především oslavou anglické vojenské zdatnosti a oblíbeného vítězného krále. Marnotratný syn z minulých dvou her tu vystupuje jako moudrý a zbožný lidový panovník v plné slávě a velebnosti. Avšak místo očekávaných humorných válečných dobrodružství Falstaffových se tu popisují ústy paní Čiperné jen poslední chvílky jeho pozemské pouti v klasické scénce, směšné i dojemné zároveň. Falstaff sám se už vůbec na jevišti neobjeví. V slavnostním ovzduší heroické hry nebylo pro jeho kacířský realismus místo. Zato druhou část svého slibu splnil autor měrou vrchovatou. Krátký výjev námluv ve staré anonymní hře *The Famous Victories of Henry V.* je pouhým stínem ve srovnání s vesele neomaleným dvořením královského vojáka útlocitné francouzské princezně. Tam a rovněž občas ve styku s vojínou probleskne staré šelmovství prince Jindry, které ho kdysi připoutalo k výlupku veškerého čtveráctví, Johnu Falstaffovi. Jinak podává Shakespear idealisovaný obraz národního krále, který se cele zaslavil jako Vergiliův *pius Aeneas* svému vznešenému poslání, a okrášlil svého reka všemi panovnickými ctnostmi v duchu tudorského despotismu. Zájem o Jindřicha V. sice projevil už ve dvou předěšlých kusech (první nechvalná zmínka o jeho spádech se najde dokonce už v R2), ale tam mladého následníka trůnu bezděčně zastínila neodolatelná postava Falstaffova. Teprve v tomto vpravdě královském dramatu zaujímá titulní hrdina střed obrazu a básník mu přidělil dobrou třetinu všech veršů. Proti slabému Richardu II., který jako král selhal, stojí tu proměněný Jindřich, který překonal po korunovací veškeré očekávání. Proti machiavellismu Richarda III. se staví nesobeckost přímého, spravedlivého vladaře, který svým příkladem a silou svého bodrého, neohroženého ducha strhuje vojsko k nejvyšším výkonům. Soudívá se — Hudson i jiní —, že rázný a lidový Jindra byl Shakespearův ideál panovníka, ba člověka vůbec. Ale úspěšný a přítom nehluboký muž činu byl autoru Hamleta sotva bližší než nešťastný, sensitivní Richard II. Spíše chtěl ve své poslední vlastenecké hře (1599) na prahu slavné tragické epochy, zahájené hned nato Juliem Caesarem, splatit daň kultu národního hrdiny,